

50 ปี แห่งความภูมิใจ สู่ก้าวต่อไปที่มั่นคง

50 YEARS OF PRIDE, MOVING FORWARD

FACULTY OF BUSINESS ADMINISTRATION
MAEJO UNIVERSITY

2025 MAEJO BUSINESS REVIEW

Faculty of Business Administration
Maejo University Thailand

Vol.7 No.1

January - July 2025

ISSN 3056-9117 (Online)

Maejo Business Review

MBR

ISSN 3056-9117 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน 2568

เจ้าของ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการด้านบริหารธุรกิจของคณาจารย์ ตลอดจนนักวิชาการอิสระ และเชื่อมโยงโลกแห่งวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน และสังคมส่วนรวม
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัย และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ
3. เพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานวิชาการด้านบริหารธุรกิจ

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย (research article) เป็นบทความที่เสนอผลงานที่ผู้เขียนได้ค้นคว้าและวิจัยด้วยตนเอง
2. บทความวิชาการ (review article) เป็นบทความที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ มีการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ โดยมุ่งเน้นการนำเสนอความรู้ ความเข้าใจ หรือมุมมองใหม่ ๆ ในเชิงวิชาการ

ภาษาที่รับตีพิมพ์

1. ภาษาไทย
2. ภาษาอังกฤษ

ขอบเขตของบทความที่รับ

- ด้านการบัญชี - ด้านการเงิน - ด้านการจัดการ
- ด้านการตลาด - ด้านระบบสารสนเทศทางธุรกิจ - ด้านเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

คณบดีคณะบริหารธุรกิจ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายบริหาร

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวิชาการ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวางแผน

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายพัฒนานักศึกษาและวิเทศสัมพันธ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชญา

แวนแก้ว

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตร

ชูชื่น

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา

ท้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน

รังकुณวัฒน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลวดี

ลิ้มอุสันโน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กรไชย

พรลภัสสร

มหาวิทยาลัยนครพนม

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ

วิงวอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชาภพ

พันธุ์แพ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

รองศาสตราจารย์ ดร.พรลภัส

สุวรรณรัตน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา

ผดุงสิทธิ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์

บางโชคดี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวฤทธิ์

พงศกรรังศิลป์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์เอนก

ชิตเกษร

มหาวิทยาลัยพายัพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราคม

สิริศรีสกุลชัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องฟ้า

เป็นศิริ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพร

ศรีจำปา

นักวิชาการอิสระ

ผู้ตรวจสอบภาษาต่างประเทศ

อาจารย์ ดร.จักรพงษ์

สุชนพันธ์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Dr.Samuel

Kwesi Dunyo

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ฝ่ายจัดการ		
นายสุมิตร	ชัยเขตร์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางจิราพร	ชัยเขตร์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางวีรนนท์	ศรีใจภา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางนพนิตย์	วงศ์สุ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางสาวสุธีรา	หมื่นแสน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้จัดการวารสาร		
นายฉัตรชัย	กำเริว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สารบรรณาธิการ

Maejo Business Review (MBR) ได้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน 2568 โดยกองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านทุกท่านเช่นเคย เรายังคงยึดมั่นในเจตนารมณ์ที่จะเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอตลอดมา

ในฉบับนี้ วารสารได้ร่วมฉลองการครบรอบ 50 ปี การสถาปนาเป็นคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัยและบริการวิชาการ ดังคำกล่าวที่ว่าเป็น 50 ปี แห่งความภาคภูมิใจ สู่ก้าวต่อไปที่มั่นคง (50 Years of pride, moving forward) โดยเฉพาะการส่งเสริมให้บุคลากร และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้สร้างสรรค์ผลงานวิชาการ โดยได้ตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งในระดับชาติและนานาชาติอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับวารสาร Maejo Business Review (MBR) ที่ยังคงมุ่งมั่น คัดสรรผลงานวิชาการที่มีคุณภาพไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ โดยทุกผลงานวิชาการจะผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญตรงสาขาที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ในการประเมินคุณภาพผลงานวิชาการเพื่อความเป็นมาตรฐานของวารสาร และเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการมากขึ้น เพื่อเผยแพร่สู่ผู้อ่านทุกท่าน และในฉบับนี้ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานบทความวิจัย จำนวน 6 เรื่อง ครอบคลุมเกี่ยวกับการการบัญชี การจัดการและบริหารธุรกิจ

กองบรรณาธิการ ขอฝากทุกท่านติดตามวารสาร Maejo Business Review (MBR) ในฉบับต่อไป และหากท่านสนใจส่งบทความวิจัยหรือบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ ขอเรียนเชิญส่งเข้ามาได้ทางเว็บไซต์ของวารสาร กองบรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามวารสารมาตลอดมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความสนใจจากท่านในโอกาสต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชญา แวนแก้ว)

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
อิทธิพลของประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และคุณภาพกำไร ที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	1
ณัฐนันท์ ไชยวงษ์ จิราภา ชาลาธราวัฒน์ และสุมินทร เป้าธรรม	
ผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของ องค์กร: หลักฐานเชิงประจักษ์ จากกลุ่มบริษัท ISO 14000 ในประเทศไทย	21
อัศวินชัย รอบคอบ นภัทร จันทระจตุรภัทร และเกสินี หมื่นไธสง	
การพัฒนาธุรกิจชุมชนสำหรับผลิตภัณฑ์หัตถ์เชื่อมสมมติอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลขามเฒ่า อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดสุรินทร์	54
พิรยา สมศักดิ์ อรไท เขียวขุ่ม และไพรัตน์ ธนเลิศโคกิต	
ความสัมพันธ์ของกำไรต่อหุ้นและกระแสเงินสดดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อ เงินปันผลและราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	75
กฤตพงศ์ วัชรานุกุล อิบติ สุลลวิษณุธาดา ทศพร นิมเดช เอกศิริ มุลิกนาม ณัฐวุฒิ พวงมาลี และชัยนรินทร์ เขียวอรุณ	
ความพร้อมและความหวังที่มีต่อการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	95
ทิพวรรณ ปิ่นทองพันธ์	
การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการ ด้านสมุนไพรสู่ชุมชน	120
ณภัทร ทิพย์ศรี วิเชษฐ ทิพย์ประเสริฐ และจามจุรี ฟ้าคำตัน	

อิทธิพลของประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และคุณภาพกำไร ที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ณัฐนันท์ ไชยวงศ์¹ จิราภา ชาลาธราวัฒน์^{1*} สุมินทร เป้าธรรม²

Received: January 7, 2025

Revised: March 27, 2025

Accepted: March 31, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และคุณภาพกำไรที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2564-2566 รวบรวมจากระบบฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SETSMART) มีจำนวนทั้งสิ้น 522 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า การที่บริษัทสามารถสร้างรายได้ที่มากขึ้นจากสินทรัพย์ที่มีอยู่จะส่งผลดีต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ส่วนคุณภาพกำไรมีอิทธิพลในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้การเติบโตอย่างยั่งยืนลดลง ทั้งนี้ คุณภาพกำไรในปีที่ศึกษามีข้อจำกัดเกี่ยวกับความมีเสถียรภาพหรือความมั่นคงจึงสะท้อนถึงความสามารถในการเติบโตหรือการคาดคะเนถึงกำไรในอนาคตในทิศทางตรงข้ามกัน และโครงสร้างเงินทุนไม่มีอิทธิพลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเงินทุนไม่มีผลกระทบต่อความสามารถของบริษัทในการสร้างการเติบโตที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การเติบโตอย่างยั่งยืน คุณภาพกำไร โครงสร้างเงินทุน ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์

¹ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

² คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

* Corresponding author Email: jirapa.ch@rmuti.ac.th

Effects of Asset Management Efficiency Capital Structure and Earnings Quality on the Sustainable Growth of Thai Listed Companies

Nattinan Chaiwong¹ Jirapa Chalatharawat^{1*} Sumintorn Baotham²

Abstract

This research aims to study the effects of asset management efficiency, capital structure, and earnings quality on the sustainable growth of Thai listed companies. Using data from 2021-2023 collected through the Stock Exchange of Thailand's database (SETSMART) the study analyzed 522 samples using descriptive statistics and inferential statistics through multiple linear regression analysis.

The results show that asset management efficiency has a statistically significant positive influence on the sustainable growth, indicating that companies' ability to generate higher revenue from existing assets positively affects sustainable growth. Earnings quality has a statistically significant negative influence on the sustainable growth, indicating that increased operating cash flow index results in decrease sustainable growth. The earnings quality during the study period had limitations regarding stability, thus reflecting growth potential or future earnings predictions in the opposite direction. Capital structure has no influence on the sustainable growth, indicating that changes in capital structure do not affect companies' ability to generate sustainable growth.

Keywords: Asset Management Efficiency, Capital Structure, Earnings Quality, Sustainable Growth

^{1*} Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Khonkean Campus

² Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Sakon-Nakhon Campus

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เป็นแหล่งระดมเงินทุนระยะยาวหรือเป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความสนใจจากนักลงทุนไม่ว่าผู้ลงทุนจะเป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือกองทุนรวมที่มุ่งหวังผลประโยชน์หรือผลตอบแทนในอนาคตไม่ว่าในรูปของมูลค่าหุ้นที่เพิ่มขึ้นและเงินปันผล อย่างไรก็ตามการลงทุนในปัจจุบันนั้นย่อมสัมพันธ์กับความเสี่ยงอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง รวมถึงศักยภาพในการเติบโตในอนาคต ดังนั้นนักลงทุนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลตัวเลขทางการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาตัดสินใจในการลงทุน เช่น การขยายตัวของยอดขาย การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ ความสามารถในการทำกำไร อัตราผลตอบแทนต่าง ๆ รวมถึงการจ่ายเงินปันผล (อรรณณ เชื้อเมืองพาน และ มนตรี ช่วยชู, 2563) ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีผลต่อการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่สามารถช่วยลดความเสี่ยงจากการลงทุนสะท้อนความสามารถในการบริหารและประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ โอกาสในการสร้างผลตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ถือหุ้น สอดคล้องกับความคาดหวังของนักลงทุนในอนาคต ตลอดจนสามารถสะท้อนหรือทำนายถึงการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจ (Sustainable Growth) ได้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจ พบว่า อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainable Growth Rate: SGR) เป็นตัววัดและเป้าหมายสำคัญที่ธุรกิจจะต้องบรรลุผลสำเร็จ มีแนวคิดริเริ่มในปี ค.ศ. 1977 โดย Higgins (1977) ที่ได้กล่าวถึง อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนไว้ว่า เป็นอัตราการเติบโตสูงสุดของยอดขายหรือรายได้ โดยไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายการดำเนินงาน และการจัดหาเงินทุน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสูงที่สุดแต่อยู่ในสถานะที่ควบคุมการเงินให้เกิดความเข้มแข็งที่สุด โดยมีปัจจัยสำคัญสองประการที่แสดงถึงอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน ได้แก่ อัตราการจ่ายเงินปันผล (Dividend Payout Ratio) และอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity) และงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนโดยส่วนใหญ่ศึกษาปัจจัยประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหรือสินทรัพย์ทั้งหมดให้เกิดคุณค่าหรือก่อให้เกิดรายได้อย่างสูงที่สุดบริษัทที่สามารถบริหารสินทรัพย์ได้ดีจะทำได้ความสามารถในการทำกำไรหรือการสร้างการเติบโตของบริษัทเหมาะสม และการบริหารสินทรัพย์ที่ขาดประสิทธิภาพจะทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินจนอาจจะต้องปิดบริษัทแม้ว่าจะยังมีความสามารถในการทำกำไรก็ตาม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545) ซึ่งวัดค่าได้จากอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Asset Turnover: AT) รวมถึงโครงสร้างเงินทุนซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานหลักในการประกอบธุรกิจที่แสดงถึงความมั่นคงทางการเงินและความเชื่อมั่นในการสร้างโอกาสการเติบโตในอนาคต (เนาวรัตน์ ศรีพนากุล, 2558) ดังนั้น บริษัทที่มีโครงสร้างเงินทุนหรือมีสัดส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนผู้ถือหุ้นที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะขาดสภาพคล่อง และมีเงินทุนที่จะนำไปเพิ่มศักยภาพในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน นำไปสู่โอกาสในการสร้างการเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืนได้ โดยโครงสร้างเงินทุนวัดค่าได้จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio: DE) และ

คุณภาพกำไร ซึ่งเป็นกำไรในปัจจุบันที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินงานของบริษัท คุณภาพกำไร แสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงาน รายได้ที่แท้จริงของบริษัท และเป็นเครื่องมือที่เป็นที่ยอมรับ และนิยมใช้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน แสดงถึงความสามารถในการบริหารจัดการของธุรกิจว่าสามารถสร้างผลกำไรให้บริษัทและผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้มากน้อยเพียงใด (กมลพรรณ ศิริตัง และ สุภา ทองคง, 2565) โดยคุณภาพกำไรวัดค่าได้จากดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Index: OCI)

จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับอิทธิพลของประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และคุณภาพกำไรที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน พบการศึกษาของ พชรพร ทองแจ้ง (2565) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับการเติบโต พบว่า โครงสร้างเงินทุนที่มาจากหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ จะทำให้ธุรกิจสามารถขยายกิจการและเติบโตต่อไปได้ งานวิจัยของ อรรพรรณ เชื้อเมืองพาน และ มนตรี ช่วยชู (2563) ทำการศึกษารวบรวมปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง ประกอบด้วย คุณภาพงานสอบบัญชี ระบบการควบคุมภายใน โครงสร้างเงินทุน และการจัดการกำไร งานวิจัยของ อภิภูญา จุ้ยด้วง (2562) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัท ได้แก่ ปัจจัยด้านการกำกับดูแลกิจการ การกระจายตัวของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม และขนาดกิจการ งานวิจัยของ อรรพรรณ เชื้อเมืองพาน (2562) ทำการศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างเงินทุน ซึ่งมีอิทธิพลทางบวกต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า เงินทุนที่มาจากหนี้สินเป็นส่วนใหญ่จะทำให้บริษัทเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และงานวิจัยของ Mumu et al. (2019) ทำการศึกษาปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ พบว่า ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ที่ดีช่วยเพิ่มรายได้ยังสามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดได้เร็วผลการดำเนินงานก็จะยิ่งดีขึ้นส่งผลต่อการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

จากความสำคัญของการเติบโตอย่างยั่งยืน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนดังกล่าวมาข้างต้น จึงเกิดคำถามงานวิจัย คือ ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และคุณภาพกำไรจะมีอิทธิพลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ และส่งผลกระทบอย่างไร งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และคุณภาพกำไรที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยทำการศึกษาข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2564-2566 ซึ่งเป็นข้อมูลที่คาดหวังว่าการฟื้นตัวหลังสถานการณ์ COVID-19 บริษัทที่มีความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ และมีการบริหารเงินทุนที่เหมาะสมจะแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของบริษัทและสะท้อนถึงอัตราการเติบโตของบริษัทอย่างยั่งยืนได้ และเป็นแนวทางในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายการกำหนดโครงสร้างเงินทุน และการวิเคราะห์คุณภาพกำไรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย และเพื่อเพิ่มมูลค่าหรือสร้าง

การเติบโตแก่บริษัทที่ยั่งยืนได้ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้นักลงทุนใช้ข้อมูลในงบการเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ได้อีกด้วย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ที่มาจากแนวคิดของ Jensen และ Meckling (1976) ซึ่งอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างความเป็นเจ้าของกับการบริหารงาน อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ได้แก่ ตัวการ (Principle) คือ ผู้ถือหุ้น ผู้ที่เป็นเจ้าของบริษัท กับตัวแทน (Agent) ซึ่งเป็นฝ่ายที่ได้รับมอบหมายอำนาจในการบริหารงานคือ ผู้บริหาร ทำหน้าที่กำหนดกลยุทธ์ นโยบายและกำกับติดตามผลการดำเนินงานของบริษัท โดยคำนึงถึงการสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น และสร้างอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนให้แก่บริษัท โดยปัญหาตัวแทนดังกล่าวเกิดจากการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เท่าเทียมกัน (Asymmetric Information) ระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร และปัญหาตัวแทน สอดคล้องกับ Freeman (1984) สนับสนุนว่าผู้บริหารต้องสร้างความพอใจต่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำการหรือการสร้างการเติบโตของกิจการที่ยั่งยืน ดังคำกล่าวที่ว่าผู้มีส่วนได้เสีย คือ กลุ่มและบุคคลผู้ซึ่งอาจมีผลต่อหรือได้รับผลกระทบจากความสำเร็จของภารกิจของบริษัท เช่น ผู้ถือหุ้น นักลงทุน เป็นต้น (ธีรพรทองชะโชค และ อาคม ใจแก้ว, 2556) ดังนั้น อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่ส่งสัญญาณให้แก่ผู้ถือหุ้น และนักลงทุนในการตัดสินใจลงทุนในบริษัทที่มีอัตราการเติบโตที่ดี

แนวคิดการเติบโตอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่ริเริ่มจาก Higgins (1977) ได้อธิบายถึงการเติบโตอย่างยั่งยืนว่า เป็นความสามารถในการทำกำไรหรือการสร้างการเติบโตของกิจการที่เหมาะสมและเป็นการสร้างผลตอบแทนหรือมูลค่าที่แท้จริงให้กับส่วนของผู้ถือหุ้นโดยสามารถวัดค่าได้จาก อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) คำนวณจากอัตราการจ่ายเงินปันผลและผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้น การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตอย่างยั่งยืน พบว่า โดยส่วนใหญ่มักจะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน ได้แก่ ปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ของบริษัทหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหรือสินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัทให้เกิดคุณค่าหรือก่อให้เกิดรายได้อย่างสูงที่สุด ซึ่งการบริหารสินทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพนั้นจะช่วยลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายโดยรวมได้ อีกทั้งช่วยลดความต้องการสินทรัพย์ใหม่ที่ไม่จำเป็น และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่สนใจจะร่วมลงทุนกับบริษัท ในทางกลับกันหากการบริหารสินทรัพย์ขาดประสิทธิภาพอาจนำไปสู่ปัญหาเรื่องความสามารถในการขยายธุรกิจเนื่องจากทรัพยากรถูกนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม และอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงทางการเงิน โดยสามารถวัดค่าได้จากอัตราส่วนของรายได้และสินทรัพย์รวมของบริษัทหรืออัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา จัวยดวง (2562) ที่ทำการศึกษปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัท เนื่องจากบริษัทที่มี

อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมสูง แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ของบริษัทไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Mumu et al. (2019) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงาน กรณีศึกษาในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย โดยผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่ออัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน พิสูจน์ให้เห็นว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซียมีประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์เพื่อรับรายได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลวรรณ ขุนทอง และคณะ (2565) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทกลุ่มธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิตที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผลการศึกษา พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัท แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหมวดธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต ซึ่งเป็นธุรกิจการเงิน มีโครงสร้างเงินทุนที่แตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่น และงานวิจัยของ ชนิษฐา อมาตยกุล และคณะ (2564) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของกลุ่มหุ้นยั่งยืนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) ไม่มีความสัมพันธ์ต่ออัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของกลุ่มหุ้นยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงปัจจัยด้านโครงสร้างเงินทุน หรือความสามารถในการบริหารการวางแผนทางการเงิน และการคาดคะเนเกี่ยวกับสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างหนี้สินกับส่วนของผู้ถือหุ้น หรือความเหมาะสมระหว่างหนี้สินกับสัดส่วนของสินทรัพย์ที่สอดคล้องกับความต้องการในการใช้เงินทุนของบริษัทโดยธุรกิจต้องตัดสินใจจัดหาเงินทุนระยะยาวให้ได้โครงสร้างที่ดีที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมายการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บริษัท วัดค่าได้จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio: DE) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพร ทองแจ้ง (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของ และโครงสร้างเงินทุนกับการเติบโตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเติบโตของบริษัท โดยโครงสร้างเงินทุนที่มาจากหนี้สินเป็นส่วนใหญ่จะทำให้ธุรกิจสามารถขยายบริษัทและเติบโตต่อไปได้ โดยมีการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์เข้ามาช่วยสร้างสภาพคล่อง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของบริษัท งานวิจัยของ อรวรรณ เชื้อเมืองพาน และ มนตรี ช่วยชู (2563) ที่ทำการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างเงินทุนส่งผลต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนเนื่องจากการเจริญเติบโตของธุรกิจในปัจจุบันต้องพึ่งพาอาศัยเงินทุนที่มาจากหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ธุรกิจเจริญเติบโตไปได้อย่างยั่งยืน และเพื่อให้ธุรกิจมีกำไรและมีความสามารถชำระหนี้ได้ งานวิจัยของ Pham et al. (2020) ที่ทำการศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างความเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน และการเติบโตของบริษัท: หลักฐานเชิงประจักษ์และผลกระทบจากการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในเวียดนาม ซึ่งผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์

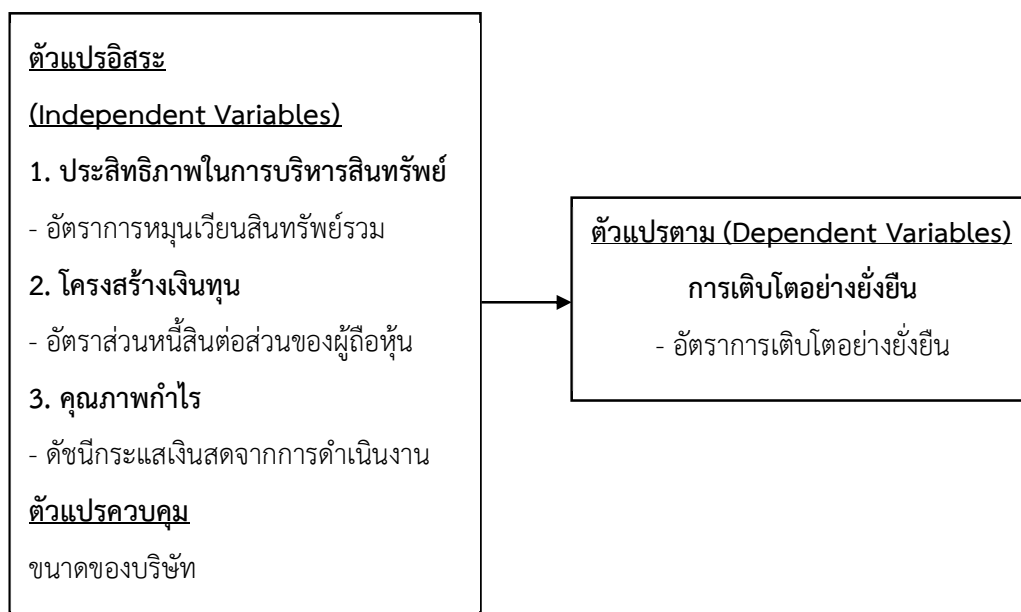
เชิงบวกกับการเติบโตของบริษัทและงานวิจัยของ Rahim (2017) ได้ศึกษาอัตราการเติบโตที่ยั่งยืนและผลการดำเนินงานของบริษัท: กรณีศึกษาในประเทศมาเลเซีย ผลการวิจัย พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยที่อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา อมาตยกุล และคณะ (2564) ที่ทำการศึกษายกย่องที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของกลุ่มหุ้นยั่งยืนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) ส่งผลเชิงลบต่ออัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของกลุ่มหุ้นยั่งยืนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากการก่อหนี้ไม่ควรสูงเกินไปควรมีระดับที่เหมาะสมตามนโยบายการเงิน อัตราส่วนนี้จะแสดงถึงโครงสร้างเงินทุนของกิจการว่าสินทรัพย์ของกิจการมาจากการกู้ยืมหรือมาจากทุนของกิจการ และงานวิจัยของ Bojana Vuković et al. (2022) ที่ทำการศึกษาวเคราะห์อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกของบริษัทในยุโรป โดยผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างเงินทุนมีผลกระทบเชิงลบต่อการเติบโตของบริษัทอย่างยั่งยืน เนื่องจากบริษัทในยุโรปตะวันออกมีแนวโน้มที่จะกู้ยืมเงินทำให้บริษัทเหล่านั้นไม่มีความยืดหยุ่นในการผูกพันและมีความเสี่ยงมากขึ้น รวมถึงบริษัทในยุโรปตะวันออกไม่ได้ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์เป็นพิเศษ รวมถึงงานวิจัยของ Mumu et al. (2019) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานของบริษัท กรณีศึกษาผู้ออกหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย พบว่า โครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า หากบริษัทมีส่วนหนี้สินที่สูงกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น ก็จะมีภาระผูกพันที่ต้องชำระมากขึ้น แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องที่สูงขึ้นของบริษัท

อย่างไรก็ตาม คุณภาพกำไรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีงานวิจัยกล่าวถึง แม้ว่าจะไม่ได้มีการศึกษาอย่างแพร่หลาย เนื่องจากแนวคิดคุณภาพกำไรถือเป็นกำไรในปัจจุบันที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เพียงพอกับความต้องการในการดำเนินงานของบริษัทและสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานและรายได้ที่แท้จริงของบริษัท จึงถือเป็นปัจจัยที่มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถคาดคะเนเหตุการณ์หรือพยากรณ์ถึงความสามารถในการทำกำไรในอนาคตหรืออัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทได้และคุณภาพกำไรวัดค่าได้จากดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Index: OCI) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรพรรณ เชื้อเมืองพาน (2567) ที่ศึกษาอิทธิพลของคุณภาพกำไรที่ส่งผลต่อผลตอบแทนจากการลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าความคงที่ของกำไร เสถียรภาพของกำไรส่งผลในทิศทางบวกกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน กล่าวคือ หากกำไรมีเสถียรภาพ รายงานทางบัญชีที่ปรากฏจะมีความระมัดระวัง ถูกต้อง ทำให้นักลงทุนมั่นใจว่าจะได้รับผลประโยชน์ของบริษัทที่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และงานวิจัยของดารานาถ พรหมอินทร์ และกุสุมา คำพิทักษ์ (2561) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานและคุณภาพกำไรต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี พบว่า คุณภาพกำไร

มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมูลค่าหลักทรัพย์ เนื่องจากคุณภาพกำไรที่ดีส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน

ขนาดของบริษัท ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยวัดค่าได้จากค่าลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของสินทรัพย์รวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา จัยดวง (2562) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ขนาดของบริษัทที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของกิจการเพิ่มสูงขึ้น งานวิจัยของ Bojana Vuković et al. (2022) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกของบริษัทในยุโรป ผลการศึกษา พบว่า ขนาดของบริษัทมีผลกระทบเชิงบวกต่อการเติบโตของบริษัทอย่างยั่งยืน ซึ่งข้อได้เปรียบที่สำคัญของบริษัทยุโรปขนาดใหญ่สะท้อนให้เห็นโอกาสในการได้เปรียบเหนือการแข่งขันซึ่งอาจนำไปสู่การเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mumu et al. (2019) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานกรณีศึกษาในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย ผลการศึกษา พบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) ซึ่งส่งผลให้มูลค่าอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนลดลง ดังนั้น บริษัทควรให้ความสำคัญกับขนาดขององค์กร

จากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน คุณภาพกำไร และขนาดของบริษัท โดยมีกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 โครงสร้างเงินทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 3 คุณภาพกำไรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยนี้คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ในปี พ.ศ. 2564-2566 จำนวน 174 บริษัท

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ในปี พ.ศ. 2564-2566 โดยมีเงื่อนไขยกเว้นบริษัทที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและบริษัทประกันชีวิต และกลุ่มกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมนี้มีโครงสร้างทางการเงินและแนวปฏิบัติทางการบัญชี กฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับที่ต่างจากธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมทั่วไป รวมไปถึงบริษัทที่ถูกเพิกถอนและเข้าข่ายถูกเพิกถอนหรือจัดอยู่ในหมวดบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน บริษัทที่รอบระยะเวลารายงานไม่สิ้นสุด ณ 31 ธันวาคม และบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วนเพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ที่สามารถเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้อย่างครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ จำนวนทั้งสิ้น 522 ตัวอย่างโดยสามารถสรุปกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2564-2566 (ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2567)

รายละเอียดบริษัท	2564	2565	2566	รวม
จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)				
ทั้งหมด	580	600	628	1,808
หักบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	(55)	(58)	(61)	(174)
หักบริษัทที่ถูกเพิกถอนและเข้าข่ายถูกเพิกถอนหรือจัดอยู่ในหมวดบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน	-	-	-	-
หักบริษัทที่รอบระยะเวลารายงานไม่สิ้นสุด ณ 31 ธันวาคม	-	-	-	-
หักบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน	(351)	(368)	(393)	(1,112)
คงเหลือ บริษัทที่ใช้ในการศึกษาระหว่างปีพ.ศ. 2564-2566	174	174	174	522

2. เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2564-2566 รวบรวมข้อมูลจากระบบฐานข้อมูล SETSMART ข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย อัตราส่วนหมุนเวียนสินทรัพย์รวม สินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไร กำไรสุทธิ และเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 2 การวัดค่าตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรและคำนิยามตัวแปร	การวัดค่าตัวแปร
ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)	
ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ หมายถึง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหรือสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการให้เกิดคุณค่าหรือก่อให้เกิดรายได้อย่างสูงที่สุด	- อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) = $\frac{\text{รวมรายได้}}{\text{รวมสินทรัพย์}}$
โครงสร้างเงินทุน หมายถึง ความสามารถในการบริหาร และการวางแผนทางการเงินเกี่ยวกับสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างหนี้สินกับส่วนของผู้ถือหุ้น ที่สอดคล้องกับความต้องการในการใช้เงินทุนของบริษัท	- อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) = $\frac{\text{รวมหนี้สิน}}{\text{รวมส่วนของผู้ถือหุ้น}}$
คุณภาพกำไร หมายถึง กำไรในปัจจุบันที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เพียงพอกับความต้องการในการดำเนินงานของกิจการและสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานและรายได้ที่แท้จริงของกิจการ	- ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCI) = $\frac{\text{กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน}}{\text{กำไรสุทธิ}}$
ตัวแปรควบคุม (Dependent Variables)	
ขนาดของบริษัท หมายถึง มูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมด (Total Asset) ของบริษัท	ขนาดของบริษัท (SIZE) = $\text{ค่าลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของสินทรัพย์รวม}$

ตารางที่ 2 การวัดค่าตัวแปรที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ตัวแปรและคำนิยามตัวแปร	การวัดค่าตัวแปร
ตัวแปรตาม (Control Variables)	
การเติบโตอย่างยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการทำกำไรหรือการสร้างการเติบโตของกิจการที่เหมาะสมและเป็นการสร้างผลตอบแทนหรือมูลค่าที่แท้จริงให้กับส่วนของผู้อถือหุ้น	อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) = $ROE \times (1 - \text{Dividend Payout Ratio})$

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์กันสูงหรือไม่ และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยมีตัวแบบในการศึกษาสามารถเขียนได้ดังสมการต่อไปนี้

$$SGR_{it} = \beta_0 + \beta_1 AT_{it} + \beta_2 DE_{it} + \beta_3 OCI_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + e_{it}$$

โดยที่

SGR_{it}	= อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัท i ปีที่ t
AT_{it}	= อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมของบริษัท i ปีที่ t
DE_{it}	= อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้อถือหุ้นของบริษัท i ปีที่ t
OCI_{it}	= ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ของบริษัท i ปีที่ t
$SIZE_{it}$	= ขนาดของบริษัท i ปีที่ t วัดค่าได้จากค่าลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของสินทรัพย์รวม
β_0	= ค่าคงที่สมการถดถอย
$\beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4$	= สัมประสิทธิ์ความถดถอย
e_{it}	= ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเชิงพรรณนา

ตารางที่ 3 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
AT	0.100	4.300	0.855	0.625
DE	0.100	4.500	0.752	0.728
OCI	0.000	44.800	2.066	2.864
SIZE	458.100	3,460,461.900	71,442.289	284,548.328
SGR	-56.800	76.100	5.867	9.031

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 522 ตัวอย่าง พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ (AT) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.855 เท่า ค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.100 เท่า ค่าสูงสุดอยู่ที่ 4.300 เท่า และมีการกระจายตัวของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.625 เท่า โครงสร้างเงินทุน (DE) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.752 เท่า ค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.100 เท่า ค่าสูงสุดอยู่ที่ 4.500 เท่า และมีการกระจายตัวของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.728 เท่า คุณภาพกำไร (OCI) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.066 ล้านบาท ค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.000 ล้านบาท ค่าสูงสุดอยู่ที่ 44.800 ล้านบาท และมีการกระจายตัวของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.864 ล้านบาท ขนาดของบริษัท (SIZE) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 71,442.289 ล้านบาท ค่าต่ำสุดอยู่ที่ 458.100 ล้านบาท ค่าสูงสุดอยู่ที่ 3,460,461.900 ล้านบาท และมีการกระจายตัวของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 284,548.328 ล้านบาท และการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.867 ค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -56.800 ค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 76.100 และมีการกระจายตัวของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 9.031

2. ผลการศึกษากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	SGR	AT	DE	OCI	SIZE	Tolerance	VIF
SGR	1	0.204**	0.063	-0.172**	0.069		
AT		1	0.167**	-0.009	-0.207**	0.870	1.149
DE			1	0.146**	0.454**	0.710	1.408
OCI				1	0.069	0.978	1.023
SIZE					1	0.712	1.405

หมายเหตุ**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficient Analysis) พบว่า

การเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ (AT) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.204 และมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพกำไร (OCI) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.172

ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ (AT) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับโครงสร้างเงินทุน (DE) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.167 และมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับขนาดของบริษัท (SIZE) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.207

โครงสร้างเงินทุน (DE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพกำไร (OCI) และขนาดของบริษัท (SIZE) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.146 และ 0.454 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน 0.80 และเมื่อพิจารณาค่า VIF พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 1.023–1.408 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่กล่าวมาข้างต้นไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) (Hair et al., 2010)

3. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ

ตารางที่ 5 ค่าถดถอยแบบพหุคูณของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	-2.341	2.507		-0.934	0.351
AT	3.357	0.651	0.232	5.155	0.000**
DE	-0.140	0.619	-0.011	-0.227	0.821
OCI	-0.560	0.134	-0.178	-4.176	0.000**
SIZE	1.638	0.607	0.134	2.699	0.007**

$R=0.294$; $R^2=0.086$; Adjusted $R^2=0.079$; F-statistic=8.665; Durbin-Watson=1.612

หมายเหตุ**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ (AT) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ

คุณภาพกำไร (OCI) มีอิทธิพลเชิงลบต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่โครงสร้างเงินทุน (DE) ไม่มีอิทธิพลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) ทั้งนี้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมและตัวแปรตาม พบว่า ขนาดของบริษัท (SIZE) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจาก Model ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับการเติบโตอย่างยั่งยืนเท่ากับ 0.294 สามารถอธิบายอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทได้ร้อยละ 7.90 ($ADJR^2 = 0.079$) ซึ่งที่เหลืออีก 92.10 สามารถอธิบายได้โดยตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษา สถิติที่ใช้สามารถอธิบายได้เท่ากับ 8.665 ส่งผลให้สมการนี้ อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCI) และขนาดของบริษัท (SIZE) มีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามคือ การเติบโตอย่างยั่งยืน (SGR) ($Sig = 0.000 < 0.05$) และค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.612 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 - 2.5 สามารถอธิบายได้ว่าค่าความคาดเคลื่อนเป็นอิสระจากกัน (Durbin & Watson, 1951)

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 6 ค่าถดถอยแบบพหุคูณของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05
H1: ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	ยอมรับ
H2: โครงสร้างเงินทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	ปฏิเสธ
H3: คุณภาพกำไรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	ปฏิเสธ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาอิทธิพลของประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ โครงสร้างเงินทุน และคุณภาพกำไรที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบยอมรับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า การที่บริษัทสามารถสร้างรายได้ที่มากขึ้นจากสินทรัพย์ที่มีอยู่จะส่งผลดีต่อการ

เติบโตอย่างยั่งยืน โดยเมื่อมีรายได้และผลกำไรเพิ่มขึ้น บริษัทจะสามารถนำกำไรไปลงทุนในนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือขยายตลาด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเติบโตระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา จัยด้วง (2562) พบว่า บริษัทที่มีอัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมสูง แสดงให้เห็นว่า บริษัทมีความสามารถในการบริหารจัดการนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ของบริษัทไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้บริษัทสามารถนำเงินไปลงทุนในกิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถสร้างรายได้และการเติบโตให้แก่บริษัทได้มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mumu et al. (2019) แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์เพื่อเพิ่มรายได้สามารถเปลี่ยนสินทรัพย์ให้เป็นเงินสดได้เร็ว ส่งผลให้ผลการดำเนินงานก็จะยิ่งดีขึ้น

โครงสร้างเงินทุน ไม่มีอิทธิพลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบปฏิเสสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเงินทุนไม่มีผลกระทบต่อความสามารถของบริษัทในการสร้างการเติบโตที่ยั่งยืน โดยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีบทบาทในเชิงการเงินและการบริหารความเสี่ยง แต่อิทธิพลที่ส่งต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนขึ้นอยู่กับบริบทและปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการใช้หนี้ หากบริษัทมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงแต่ไม่สามารถสร้างกำไรได้เพียงพอ การเติบโตอย่างยั่งยืนก็จะได้รับผลกระทบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุพิพัฒน์ ราชแพทยาคม และ ศิริลักษณ์ บางโชคดี (2563) ที่พบว่า อัตราการเติบโตไม่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนหนี้สินของบริษัท ซึ่งมีสาเหตุจากอัตราการเติบโตเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ แม้ว่าอัตราการเติบโตอาจเพิ่มมูลค่าให้กับบริษัทได้แต่ไม่สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันได้ ดังนั้น ในการพิจารณาสินเชื่อ เจ้าหนี้จึงไม่นำอัตราการเติบโตมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาปล่อยกู้สินเชื่อ และงานวิจัยของ อุไรวรรณ ตั้งสัมพันธ์ (2562) พบว่า การกำหนดโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน ไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการเติบโต

คุณภาพกำไร มีอิทธิพลในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการทดสอบปฏิเสสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรกานต์ เหมอินใจ (2562) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการจ่ายเงินปันผล หมายความว่า บริษัทที่มีคุณภาพกำไรสูงจะเป็นบริษัทที่มีอัตราการจ่ายเงินปันผลสูง ซึ่งมองว่าการประกาศจ่ายเงินปันผลนอกจากจะสามารถสะท้อนผลกำไรของผลประกอบการที่ผ่านมาแล้ว ในการประกาศจ่ายเงินปันผลมากกว่าเดิมเป็นการที่ผู้บริหารให้ความมั่นใจในการทำกำไรในอนาคตของบริษัท ซึ่งชี้ให้เห็นถึงควมมีคุณภาพในผลประกอบการและโอกาสในการเติบโตของบริษัท แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้คุณภาพกำไรจะเป็นเครื่องมือที่วิเคราะห์ถึงคุณภาพที่แท้จริงของกำไร หรือความสามารถของกำไรปัจจุบันเพื่อใช้พยากรณ์กำไรในอนาคต แต่คุณภาพกำไรยังมีข้อจำกัด

เกี่ยวกับความมีเสถียรภาพหรือความมั่นคงและคุณภาพกำไรยังเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้บริหารในการเลือกใช้นโยบายบัญชี โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ทำการศึกษามีผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ กำไรมีความผันผวนและสามารถสะท้อนหรือคาดคะเนอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืนที่ลดลงได้ และหากกำไรไม่สม่ำเสมออาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนในรายได้ ส่งผลต่อการวางแผนธุรกิจในอนาคตมีความเสี่ยงสูง ส่งผลให้ยากต่อการดึงดูดการลงทุน และคุณภาพกำไรที่ไม่ดีอาจบ่งชี้ถึงปัญหาในการบริหารจัดการหรือกลยุทธ์ที่ไม่เหมาะสมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเติบโตในอนาคตของบริษัท เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จันจิรา ขยันการ (2565) พบว่า คุณภาพกำไรไม่สามารถวัดได้จากตัวชี้วัดเพียงตัวใดตัวหนึ่ง ต้องพิจารณาตัวชี้วัดและปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย และงานวิจัยของ ณพนิต ศีลรักษ์ (2562) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพกำไรเป็นข้อมูลที่มีความซับซ้อนกว่ากำไรของบริษัท และนักลงทุนอาจมองข้ามความสามารถของรายการคงค้างในการพยากรณ์กำไรและผลตอบแทนในอนาคต

การทดสอบอิทธิพลของขนาดของบริษัทที่ส่งผลกระทบต่อเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยขนาดของบริษัทวิเคราะห์จากค่าลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของสินทรัพย์รวม ผลการศึกษา พบว่า ขนาดของบริษัท มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า บริษัทขนาดใหญ่มีทรัพยากรหรือสินทรัพย์ที่เพียงพอสำหรับการลงทุน มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นในสายตาของนักลงทุน ธนาคาร และผู้ถือหุ้น ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการขยายธุรกิจ รวมถึงสามารถทำให้บริษัทมีอำนาจต่อรองกับคู่แข่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bojana Vuković et al. (2022) พบว่า ขนาดของบริษัท มีผลกระทบเชิงบวกต่อการเติบโตของบริษัทอย่างยั่งยืน โดยข้อได้เปรียบที่สำคัญของบริษัทขนาดใหญ่สะท้อนให้เห็นโอกาสในการได้เปรียบเหนือการแข่งขันซึ่งอาจนำไปสู่การเติบโตอย่างต่อเนื่อง และงานวิจัยของ Rahim (2017) พบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอัตราการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยสินทรัพย์รวมที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน เนื่องจากสินทรัพย์สามารถสร้างยอดขาย รวมถึงสามารถลดความต้องการใช้สินทรัพย์ที่ไม่จำเป็นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ แสดงให้เห็นว่า การที่บริษัทสามารถสร้างรายได้ที่มากขึ้นจากสินทรัพย์ที่มีอยู่จะส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเมื่อมีรายได้และผลกำไรที่เพิ่มขึ้นบริษัทจะสามารถนำกำไรไปลงทุนในนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือขยายตลาด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเติบโตระยะยาว ดังนั้น บริษัทควรให้ความสำคัญกับการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ดำเนินงาน สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่สนใจจะร่วมลงทุนกับบริษัท และนักลงทุนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ของบริษัทว่าสินทรัพย์ของบริษัทถูกใช้เพื่อสร้างรายได้ และกำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ศึกษากลุ่มตัวอย่างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างย้อนหลังเพียง 3 ปี สำหรับการศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างย้อนหลัง 5 ปี หรือมากกว่านั้นในการศึกษา เพื่อให้ได้ผลการทดสอบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 การศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาแยกพิจารณาในระดับกลุ่มอุตสาหกรรม เนื่องจากแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมต่างมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน อาจทำให้ได้ผลการทดสอบแตกต่างกัน

2.3 การศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาโดยวัดค่าคุณภาพกำไรด้วยตัวชี้วัดอื่น ๆ เช่น อัตราส่วนความเพียงพอของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash Flow Adequacy) อัตราผลตอบแทนในรูปกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวม (Cash Flow Return on Assets) หรือคุณภาพวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน (WCA) และคุณภาพวิธีรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ (NOA) เป็นต้น หรือศึกษาตัวแปรอิสระตัวอื่น ๆ ที่สามารถอธิบายคุณภาพกำไรของบริษัทได้ เช่น การจัดการกำไร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาคุณภาพกำไรได้มากขึ้น

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เลือกวัดค่าตัวแปรจากดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCI) ซึ่งหากใช้วิธีการวัดค่าตัวแปรด้วยวิธีการอื่น ๆ อาจจะได้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการเติบโตอย่างยั่งยืนที่แตกต่างออกไป และเนื่องจากบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินมีข้อบ่งชี้ในการจัดทำงบการเงินและการนำเสนอการเงินที่เฉพาะแตกต่างไปจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น จึงไม่นำมารวมในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จึงอาจส่งผลให้ผลของการศึกษาแตกต่างจากความเป็นจริงได้

รายการอ้างอิง

กมลพรรณ ศิริตัง และ สุภา ทองคง. (2565). อิทธิพลของคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพการดำเนินงานที่มีผลต่อการจ่ายเงินปันผลของกลุ่มธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา*, 6(1), 52-64.

ชนิษฐา อมาตยกุล, ธาณินี พงศ์สุพัฒน์ และ อภิชาติ พงศ์สุพัฒน์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของกลุ่มหุ้นยั่งยืนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 7(3), 77-91.

จันจิรา ขยันการ. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและมูลค่าหลักทรัพย์ : กรณีศึกษากลุ่มประเทศสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณวนิต ศีลรักษ์. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. [การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ดารานาถ พรหมอินทร์ และ กุสุมา คำพิทักษ์. (2561). ความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานและคุณภาพ
กำไรต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มช.*, 11(2), 37-59.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2545). *เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงินบริษัทจดทะเบียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
ส่วนสิ่งพิมพ์ ฝ่ายสื่อสารองค์กร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565, 29 สิงหาคม). *คู่มือ (Manual Guides) SETSMART*
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. https://media.set.or.th/set/Documents/2022/Mar/SET_Formula_Glossary.pdf
- ธีรกานต์ เหมือนใจ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร
กับการจ่ายเงินปันผล ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรพร ทองชะโชค และ อาคม ใจแก้ว. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 30(1), 23-51.
- เนาวรัตน์ ศรีพนากุล. (2558). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศึกษาบริษัทที่อยู่ในดัชนี SET 50 Index. [การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พัชรพร ทองแจ้ง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของและโครงสร้างเงินทุนกับ
การเติบโตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*,
18(60), 61-85.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2543). *คุณรู้จัก Creative Accounting และคุณภาพกำไรแล้วหรือยัง?*. ไอโอเน็ต
อินเทอร์เน็ต ซีโรสเสส.
- สุพิพัฒน์ ราชแพทยาคม และ ศิริลักษณ์ บางโชคดี. (2563). ปัจจัยลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์
กับโครงสร้างเงินทุนของบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
วารสารบริหารธุรกิจครุฑนครินทร์, 11(2), 112-129.
- อภิญา จัยดวง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัท กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. [การค้นคว้าแบบอิสระมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อรรธรณ เชื้อเมืองพาน. (2562). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ].
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อรรธรณ เชื้อเมืองพาน และ มนตรี ช่วยชู. (2563). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต
อย่างยั่งยืนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
และการก่อสร้าง. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(4), 1-13.

- อรรวรรณ เชื้อเมืองพาน. (2567). อิทธิพลของคุณภาพกำไรที่ส่งผลต่อผลตอบแทนจากการลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 18(56), 201-216.
- อุไรวรรณ ตั้งสัมพันธ์. (2552). ปัจจัยตัวกำหนดโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [การค้นคว้าแบบอิสระมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุบลวรรณ ขุนทอง, บุษญา วงศ์สมุทร และ บุญธรรม ราชรักษ์. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทกลุ่มธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิตที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(46), 297-312.
- Bojana Vuković, Teodora Tica and Dejan Jakšić. (2022). Sustainable Growth Rate Analysis in Eastern European Companies. *Sustainability*, 2022(14), 10731.
- Durbin, J. & Watson, G.S. (1951). Testing for Serial Correlation in Least Squares Regression. II. *Biometrika*, 38(1-2), 159-178.
- Freeman, R. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Hair, Joseph F., Jr., Black, William C., Babin, Barry J., & Anderson, Rolph E. (2010). *Multivariate Data Analysis a Global Perspective, (7th ed)*. Person Education.
- Higgins, Robert. (1977). How much growth can a firm afford. *Financial Management*, 6(3), 7-16.
- Jensen, M.C. & Mecking, W.H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Mumu, S., Susanto, S., & Gainau. P. (2019). The Sustainable Growth Rate and The Firm Performance: Case Study of Issuer at Indonesia Stock Exchange. *International Journal of Management, IT & Engineering*, 9(12), 10-18.
- Pham, H. N., Kalyebara, B. & Islam, S. M. N. (2020). Ownership Structure, Capital Structure and Firm Growth: Empirical Evidence and Sustainable Growth Implications. *International Journal of Business and Economics*, 19(3), 221-235.
- Rahim, N. (2017). Sustainable Growth Rate and Firm Performance: A Case Study in Malaysia. *International Journal of Management, Innovation & Entrepreneurial Research*, 3(2), 48-60.

ผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของ

องค์กร: หลักฐานเชิงประจักษ์ จากกลุ่มบริษัท ISO 14000 ในประเทศไทย

อัศววิษ ครอบคอบ^{1*} นภัทร จันทระจตุรภัทร¹ เกสินี หมั่นไธสง¹

Received: January 16, 2025

Revised: April 29, 2025

Accepted: May 7, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร บริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ในประเทศไทย ใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทที่ได้รับการรับรอง ISO 14000 จำนวน 214 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน และการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น แสดงถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย ขณะเดียวกัน การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน ส่งผลเชิงบวกต่อความยั่งยืน และตัวแปรกลางในระดับนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทขององค์กรในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น และการสื่อสารคุณค่าร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะมีอิทธิพลต่อการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น เป็นตัวแปรกลางที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งให้เห็นว่าการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ดีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนขององค์กร อย่างไรก็ตาม

ผลการวิจัยยังพบว่า การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี และการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านความพร้อมขององค์กรไทยในการนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้เชิงกลยุทธ์ รวมถึงลักษณะเฉพาะของบริษัทที่ผลักดันให้องค์กรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลและการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติ มากกว่ามาตรการเชิงนโยบายหรือจริยธรรมเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความยั่งยืนขององค์กร

¹ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

*Corresponding author: E-mail address: phaiboon.r@acc.msu.ac.th

The Impact of Environmental Accounting Practices on Organizational Sustainability: Empirical Evidence from ISO 14000 Companies in Thailand

Aukkarawit Robkob^{1*} Napat Jantarajaturapath¹ Kesinee Muenthaisong¹

Abstract

This study aimed to analyze the relationships and effects of environmental accounting operations on the sustainability of ISO 14000-certified companies in Thailand. A mail-questionnaire survey was administered to 214 accounting executives of ISO 14000-accredited firms, and the data were examined through descriptive statistics and multiple-regression analysis.

The results reveal that green accounting practice, community participation presentation, and regulation compliance disclosure are positively associated with and exert significant influence on corporate image excellence, underscoring the value of transparent, ethically and legally grounded disclosure. Community participation presentation also produces a significant positive effect on firm sustainability and on the mediating variables, highlighting the firm's role in cultivating relationships with local communities and communicating shared value to stakeholders. In addition, public impact reporting strengthens both social responsibility concentration and corporate image excellence; these mediators, in turn, significantly enhance firm sustainability, indicating that an active social-responsibility focus and a strong corporate image are key drivers of long-term sustainability.

Conversely, the analysis finds no significant direct effects on firm sustainability for green accounting practice, human rights accounting, corporate governance establishment, or social responsibility concentration. This outcome may reflect limitations in Thai firms' readiness to leverage such information strategically and the contextual tendency for organizations to prioritize concrete disclosure and hands-on engagement over policy-level or purely ethical measures alone.

Keywords: Compliance Disclosure Regulation, Firm Sustainability, Green Accounting

¹ Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

บทนำ

ปัญหาโลกร้อนเป็นปัญหาสำคัญระดับโลกที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของทุกประเทศทั่วโลก ปัญหาดังกล่าวทำให้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่เน้นการปกป้องและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน ทั้งนี้ แนวคิดด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Accounting) ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถบันทึก วิเคราะห์ และเปิดเผยข้อมูลทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Tsalis et al., 2020)

แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาการบัญชีสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนขององค์กร แต่พบว่า ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญคือ งานวิจัยส่วนใหญ่มักเน้นการศึกษาในบริบทของประเทศตะวันตกและประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายมีความแตกต่างจากประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังขาดงานวิจัยเชิงลึกที่ศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ในประเทศไทยโดยเฉพาะ (International Organization for Standardization, 2020)

ในประเทศไทย พบว่า องค์กรมีความตระหนักสูงต่อความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SEC) ได้สนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะข้อมูลที่ไม่ใช่การเงินในรูปแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) โดยครอบคลุมนโยบาย ข้อมูลการดำเนินงาน และผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัท การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ช่วยให้นักลงทุนได้รับข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งดีกว่าการพึ่งพาข้อมูลทางการเงินเพียงอย่างเดียว (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2563)

การดำเนินการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Accounting Implementation) หรือการบัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นการปฏิบัติงานด้านการบัญชีขององค์กรที่ครอบคลุมกระบวนการรับรู้ การบันทึก การจัดประเภท การสรุป และการรายงานโดยสมัครใจ โดยมุ่งเน้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมซึ่งมุ่งสู่ความสำเร็จ ซึ่งรวมถึงข้อมูลทางบัญชีหรือรายงานทางการเงินเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights) กิจกรรมของชุมชน (Community Activities) ผลกระทบต่อสาธารณะและสิ่งแวดล้อม (Public and Environmental Impacts) และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Regulation Compliance) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในมิติใหม่ของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (a) การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Accounting Practice: GAP) (b) การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Accounting: HRA) (c) การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (Community Participation Presentation: CPP) (d) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Regulation Compliance Disclosure: RCD) และ (e) การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (Public Impact Reporting: PIR) องค์กรประกอบทั้ง 5 ด้านนี้ ได้รับ

การพัฒนาจากแนวคิดของกรอบการรายงาน CSR และ GRI (Global Reporting Initiative), แนวคิดเกี่ยวกับการบัญชีสาธารณะ (Public Accounting) ที่ใช้เป็นภาษาสื่อสารทางธุรกิจ (Tsalis et al., 2020) และแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Carroll, 1991)

ความยั่งยืน (Sustainability) ไม่ได้หมายถึงเพียงการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม องค์กรที่ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมสามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเพิ่มคุณค่าให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในระยะยาว (Elkington, 1997) การเลือกศึกษากลุ่มองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 เนื่องจากมาตรฐานนี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นขององค์กรที่สมัครใจพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในทุกระดับ การศึกษากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนมากเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงขาดการศึกษาในบริบทของประเทศไทยที่เจาะลึกถึงผลกระทบของมาตรฐาน ISO 14000 ต่อความสำเร็จขององค์กร (International Organization for Standardization, 2020)

ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) และการรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO) ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี (CGE) และการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม (SRC) ซึ่งเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กร (FST) ในระยะยาว รวมถึงข้อค้นพบต่าง ๆ อาจช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ โดยนำเสนอหลักฐานเชิงประจักษ์จากองค์กรที่ได้รับมาตรฐาน ISO 14000 ในประเทศไทย และข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารองค์กรในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงานกำกับดูแลในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของมิติทั้ง 5 ด้าน ของการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ a) การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) b) การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) c) การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) d) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) e) การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO), ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี (CGE), และการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม (SRC)

2) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการนำองค์ประกอบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ใน 5 ด้าน ได้แก่ a) การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) b) การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) c) การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) d) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตาม

กฎระเบียบ (RCD) และ e) การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST)

3) เพื่อศึกษาผลกระทบของตัวแปรผลลัพธ์ ได้แก่ ภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO), ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี (CGE), และการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม (SRC) ที่มีต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST)

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างกรอบแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรม เนื่องจากการปฏิบัติการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ยังคงเป็นประเด็นใหม่ในประเทศไทย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสนระหว่างแนวทางการบัญชีและสิ่งแวดล้อม งานวิจัยมุ่งเน้นการอธิบายแนวทางการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ว่า ทฤษฎีที่ใช้จะเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ แต่การพิจารณาทฤษฎีอื่นๆ สามารถช่วยขยายมุมมองเพิ่มเติม เช่น Resource-Based View (RBV) ช่วยอธิบายว่าทรัพยากรภายในองค์กร เช่น ความสามารถในการเรียนรู้ หรือเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันและความยั่งยืน หรือ Dynamic Capabilities Theory เน้นการพัฒนาความสามารถขององค์กรในการปรับตัวและสร้างนวัตกรรมในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง หรือ Legitimacy Theory คล้ายคลึงกับ Institutional Theory แต่เน้นเรื่องการสร้างความชอบธรรมเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม แต่ผู้วิจัยเลือกเพียง 3 ทฤษฎี นำมาอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรในบริบทของประเทศไทย สามารถอธิบายได้ดังนี้

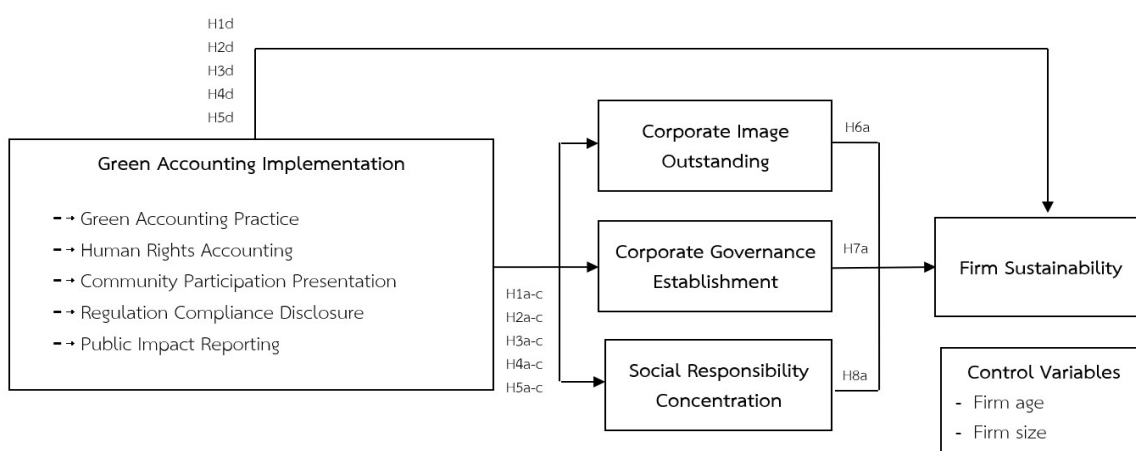
1) **ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory)** ช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การสร้างภาพลักษณ์องค์กร และความยั่งยืน การใช้ทฤษฎีนี้ยังช่วยให้การวิจัยสามารถสะท้อนมิติที่สำคัญในบริบทเฉพาะของประเทศไทย เช่น การสร้างความไว้วางใจในชุมชนและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ Freeman (1984) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานการบัญชีสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในแง่ความโปร่งใสและการรายงานข้อมูลทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ทฤษฎีนี้จึงสนับสนุนกรอบแนวคิดวิจัยในการศึกษาผลกระทบของการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมต่อภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ธรรมชาติ และความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร

2) **ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory)** ช่วยอธิบายถึงการปรับตัวขององค์กรเพื่อสอดคล้องกับกฎระเบียบ บรรทัดฐานทางสังคม และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) และการสร้างความยั่งยืนขององค์กร (FST) ในประเทศไทย การปรับตัวขององค์กรต่อกฎระเบียบและบรรทัดฐานเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากประเทศยังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน การใช้ทฤษฎีสถาบันช่วยให้งานวิจัยสามารถวิเคราะห์

บทบาทของกฎระเบียบ บรรทัดฐาน และความคาดหวังของสังคมในกระบวนการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้ง (Scott, 1995) ทฤษฎีนี้จึงเน้นการปรับตัวขององค์กรให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ บรรทัดฐาน สังคม และความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวแปรสำคัญอย่างการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) และการรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) ของงานวิจัยนี้ จึงสนับสนุนให้เห็นว่าองค์กรที่ดำเนินการตามกรอบทฤษฎีนี้ มีแนวโน้มสูงที่จะบรรลุความยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการปรับตัวตามทฤษฎีดังกล่าว

3) ทฤษฎีสถานการณ์ (Contingency Theory) อธิบายว่า องค์กรจำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ดังนั้นการปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) และการบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) สามารถส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST) ได้ ก็ต่อเมื่อองค์กรสามารถบริหารจัดการความไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงให้เป็นโอกาส เช่น การนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและคุ้มค่า การปรับปรุงธรรมาภิบาลและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในบริบทที่มีความไม่แน่นอนสูง (Donaldson, 2001) ดังนั้นองค์กรจึงมีความจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นองค์กรที่สามารถประยุกต์ใช้ GAP และ HRA อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและสามารถรักษาความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้

งานวิจัยนี้ สามารถพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย (Research Framework) ดังที่แสดงใน ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของงานวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ซึ่งพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) และทฤษฎีสถานการณ์ (Contingency Theory) การดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรหลักและศูนย์กลางของงานวิจัยนี้ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ทั้งหมด การทบทวนวรรณกรรมจึงถูกจัดแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนขององค์กร ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ งานวิจัยนี้เสนอว่าองค์กรประกอบทั้ง 5 ด้าน ของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกและโดยตรงกับความยั่งยืนขององค์กร นอกจากนี้ ยังได้ทดสอบบทบาทตัวกลาง (Mediating Effects) ของการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี และการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม

2) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลางและความยั่งยืนขององค์กร การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี และการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม คาดว่า จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร

2.1) การปฏิบัติการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Accounting Practice)

งานวิจัยก่อนหน้านี้ระบุว่าองค์กรที่มีแนวปฏิบัติการบัญชีสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนและโปร่งใส มักจะส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติอย่างเข้มงวดมากขึ้น เพื่อรักษาความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเสริมสร้างระบบควบคุมภายในที่ดี (Sari & Anugerah, 2022; Mahmood & Uddin, 2022) นอกจากนี้ การดำเนินการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมยังช่วยให้เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อฝ่ายบริหารในการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ซึ่งจะนำไปสู่การกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในระยะยาว (Khalid et al., 2023) องค์กรธุรกิจ ต้องเผชิญแรงกดดันจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้ปรับปรุงการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร (Corporate Environmental Responsibility) จึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Ivanova, 2020; Agyabeng-Mensah et al., 2021) หนึ่งในวิธีที่มีประสิทธิภาพ คือ การปฏิบัติการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมุ่งเน้นการบันทึกและรายงานข้อมูลทางการเงินและกายภาพที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม (Schaltegger & Burritt, 2020) ดังนั้น การปฏิบัติการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม จึงช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของเจ้าของกิจการ โดยรวบรวมข้อมูลด้านต้นทุนสิ่งแวดล้อม และผลกระทบที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทำงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อม การคำนวณต้นทุนสิ่งแวดล้อม และการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Sudhamathi, 2018) โดยเฉพาะ ในสถานการณ์การแข่งขันที่เข้มข้น การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน แต่ยังส่งผลบวกต่อผลการดำเนินงานในระยะยาวอีกด้วย (Pedron et al., 2021) ดังนั้น องค์กรสามารถใช้ข้อมูลจากการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อรายงานความยั่งยืน ผ่านงบการเงินและรายงานอื่น ๆ (Okafor & Egbunike, 2023) หรือความสำคัญของข้อมูลสิ่งแวดล้อม ข้อมูลทางการเงิน เช่น ต้นทุนและรายได้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงข้อมูลทางกายภาพ เช่น การใช้ทรัพยากรน้ำ พลังงาน และวัสดุ ช่วยให้องค์กรสามารถจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างครอบคลุม (Bennett & James, 2021) การรวมข้อมูลทั้ง 2 ประเภทนี้ ส่งเสริมการตัดสินใจที่ยั่งยืนและสร้างความเชื่อมั่นในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม (อุเทน เลาน้ำทา และคณะ, 2559)

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Al-Tuwaijri et al. (2022) และ Nguyen and Pham (2023) พบว่าองค์กรที่นำแนวทางการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาปฏิบัติอย่างจริงจัง จะช่วยให้องค์กรมีความตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวมอย่างชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดทำข้อมูลทางบัญชีเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงความสำคัญของผลกระทบที่มีต่อชุมชนและสังคมได้ดีขึ้น ส่งผลให้องค์กรมีการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายที่มุ่งเน้นรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (Dias et al., 2022; Wang & Sarkis, 2023)

สรุปได้ว่า การปฏิบัติการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรปรับปรุงผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความยั่งยืนในระยะยาว และเพิ่มความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Kurniawati & Rahmawati, 2023; García-Sánchez et al., 2024)

ดังนั้น การปฏิบัติการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม อาจส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขันผลการดำเนินงาน และความสำเร็จขององค์กรในตลาดและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การปฏิบัติการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมจึงคาดว่าจะมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งสมมติฐานที่เสนอมีดังนี้:

สมมติฐานที่ 1a: การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น

สมมติฐานที่ 1b: การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี

สมมติฐานที่ 1c: การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม

สมมติฐานที่ 1d: การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร

2.2) การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Accounting)

องค์กรธุรกิจ มีหน้าที่เคารพชีวิต และศักดิ์ศรีของมนุษย์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง หลักการพื้นฐานของเสรีภาพและศักดิ์ศรี เช่น การแสดงออกทางความเชื่อและการป้องกันการละเมิด (สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, 2566) ในบทบาทของการบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Accounting) คือ การบันทึกและรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานของพนักงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้วยความเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เช่น การส่งเสริมความเท่าเทียม การป้องกันการใช้แรงงานเด็ก และการ

ปฏิบัติที่เป็นธรรม (Ismail, 2021) การเปิดเผยข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชน จะช่วยให้องค์กรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความโปร่งใส และเสริมสร้างความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะการให้ความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับองค์กรข้ามชาติ (Transnational Corporation) การเปิดเผยข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนสามารถลดความเสี่ยงด้านการดำเนินงานและเสริมความมั่นคงในประเทศเจ้าบ้าน นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและลดข้อจำกัดที่อาจกระทบต่อองค์กร นอกจากนี้ การบูรณาการการบัญชีด้านสิทธิมนุษยชนในกระบวนการบริหารจัดการองค์กร ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในเชิงนโยบาย และช่วยสนับสนุนระบบธรรมาภิบาลที่ดี โดยเฉพาะในประเด็นการปกป้องสิทธิของแรงงาน ความเสมอภาคทางเพศ และการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Bondy et al. (2022) ที่ระบุว่าองค์กรที่มีกลไกด้านสิทธิมนุษยชนจะมีแนวโน้มสูงในการพัฒนาธรรมาภิบาลเชิงจริยธรรม และการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจด้าน CSR โดยเฉพาะในประเด็นความเท่าเทียม การต่อต้านการละเมิดสิทธิ และการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน งานวิจัยของ Idemudia (2022) พบว่าองค์กรที่ลงทุนในระบบ Human Rights Reporting มักมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรม CSR ที่มีความเข้มแข็งและได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างแพร่หลาย

ดังนั้น การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน อาจส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร งานวิจัยนี้ คาดหวังผลลัพธ์เหล่านี้และกำหนดสมมติฐานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งสมมติฐานที่เสนอมีดังนี้:

สมมติฐาน 2a: การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น

สมมติฐาน 2b: การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี

สมมติฐาน 2c: การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม

สมมติฐาน 2d: การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร

2.3) การมีส่วนร่วมขององค์กรกับชุมชน (Community Participation Presentation)

การมีส่วนร่วมขององค์กรกับชุมชน หมายถึง การที่ธุรกิจและชุมชนท้องถิ่นร่วมมือกัน หรือโปรแกรมชุมชนขององค์กร ที่องค์กรดำเนินการในสังคมท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในพื้นที่นั้น ความรับผิดชอบต่อองค์กรต่อชุมชนผ่านการมีส่วนร่วม (Community Participation) ถือเป็นกุญแจสำคัญในการได้รับการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่น องค์กรที่น่ากลุ่ยท์ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) และการมีส่วนร่วมขององค์กรกับชุมชนมาใช้ สามารถลดโอกาสในการเกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรและชุมชนได้ การมีส่วนร่วมขององค์กรกับชุมชนโดยการจัด

กิจกรรมเชิงพัฒนา เช่น การฝึกอาชีพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานท้องถิ่น และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้เชิงบวกของผู้มีส่วนได้เสียต่อองค์กร ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์องค์กรอย่างมีนัยสำคัญ (Lee & Lee, 2023; Jamali et al., 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมที่มีความอ่อนไหวต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ การรับรู้เชิงบวกของชุมชนเจ้าบ้านต่อกิจกรรมขององค์กรถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและชุมชน (Muthuri et al., 2022) การมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ แต่ยังช่วยให้ชุมชนมองเห็นถึงความมุ่งมั่นขององค์กรในการสร้างประโยชน์ร่วมกันระหว่างองค์กรและชุมชนอีกด้วย

การดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนอย่างโปร่งใส และการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจขององค์กร ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของธรรมาภิบาลที่เปิดกว้างและมีส่วนร่วม ซึ่งงานของ Aguilera et al. (2022) แสดงให้เห็นว่า กระบวนการตัดสินใจขององค์กร เป็นปัจจัยหลักที่เสริมสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรที่ดำเนินงานเชิงรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างองค์กรกับชุมชน ช่วยลดต้นทุนความขัดแย้ง เพิ่มการยอมรับ และขยายโอกาสในการดำเนินธุรกิจในระยะยาว ส่งผลให้ความยั่งยืนขององค์กรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น งานวิจัยของ Mzembe and Meaton (2022) และ Chen et al. (2023) ต่างมุ่งแสดงถึงความสัมพันธ์กับชุมชน คือ ปัจจัยสำคัญของความยั่งยืนขององค์กร โดยอาศัยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในการวิจัยนี้ การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างองค์กรและชุมชนเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (โดยเฉพาะชุมชนเจ้าบ้าน) ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนการจ้างงาน การพัฒนาทักษะอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตในสังคม ตลอดจนการฟื้นฟูธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (Jamali et al., 2021) การนำเสนอข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทขององค์กรในฐานะที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จากที่อธิบายข้างต้น การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานขององค์กรที่มีจิตสาธารณะต่อชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการรายงานข้อมูลที่โปร่งใสโดยยึดหลักพฤติกรรมทางศีลธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชนคาดว่าจะส่งผลเชิงบวกต่อการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งสมมติฐานที่เสนอมีดังนี้:

สมมติฐาน 3a: การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น

สมมติฐาน 3b: การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี

สมมติฐาน 3c: การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม

สมมติฐาน 3d: การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร

2.4) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Regulation Compliance Disclosure)

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Regulation Compliance) เป็นหนึ่งในเกณฑ์ที่กำหนดให้องค์กรต้องเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับกฎระเบียบและความชอบธรรม ผ่านการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจอย่างต่อเนื่อง (Boateng et al., 2022) สำหรับประเทศไทย คนไทยมักให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยความตระหนักรู้ที่แท้จริง ดังนั้นกฎระเบียบจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ (Benoit & Partners, 2023) อย่างไรก็ตาม การถูกบังคับโดยกฎระเบียบมักส่งผลให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลน้อยกว่าการเปิดเผยโดยสมัครใจ (Fishman & Hagerty, 2003) แม้ว่าการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจะเป็นการดำเนินการโดยสมัครใจขององค์กร แต่ในกรณีที่ไม่มีข้อผูกพันที่เข้มงวดด้านกฎระเบียบ การปฏิบัติตามกฎระเบียบอาจกลายเป็นการเลือกปฏิบัติและการดำเนินการโดยสมัครใจ หากไม่ได้รับการตรวจสอบอย่างเหมาะสม (Seneca ESG, 2022) การเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจไม่เพียงแต่เป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขัน แต่ยังถือเป็นรากฐานของจริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) ซึ่งจริยธรรมทางธุรกิจนี้สามารถตอบสนองต่อการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างการยอมรับ เพิ่มมูลค่าให้แก่องค์กร สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และช่วยให้องค์กรอยู่รอดในระยะยาว (Rossi et al., 2021) รวมถึง การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลองค์กร โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใส ความสามารถในการตรวจสอบ และการลดความเสี่ยงทางกฎหมาย งานของ Lin et al. (2023) ชี้ให้เห็นว่าองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยเชิงจริยธรรมมักมีระบบธรรมาภิบาลภายในที่เข้มแข็งและสามารถสร้างความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้เสียได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบไม่เพียงสะท้อนความสอดคล้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงถึงจริยธรรมองค์กรในการรับผิดชอบต่อสังคมอย่างสมัครใจ โดยเฉพาะในประเด็นสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการยอมรับจากชุมชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Yekini et al., 2022; Uyar et al., 2023)

ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบไม่เพียงแต่ช่วยให้ธุรกิจสอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมาย แต่ยังเสริมสร้างความโปร่งใส ความไว้วางใจ และความยั่งยืนในระยะยาวอีกด้วย ในกรณีนี้ การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นการนำเสนอและการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักจริยธรรมทางธุรกิจ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม (AuditBoard, 2024) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตาม

กฎระเบียบคาดว่าจะส่งผลเชิงบวกต่อการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งสมมติฐานที่เสนอมีดังนี้:

สมมติฐาน 4a: การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น

สมมติฐาน 4b: การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี

สมมติฐาน 4c: การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม

สมมติฐาน 4d: การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร

2.5) การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (Public Impact Reporting)

การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ หมายถึง แนวปฏิบัติด้านการบัญชีขององค์กรที่ครอบคลุม การรับรู้ การบันทึก การจัดหมวดหมู่ การสรุปข้อมูล และการรายงานโดยสมัครใจ ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม โดยรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน กิจกรรมของชุมชน ผลกระทบทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Tsalis et al., 2020) การรายงานบัญชีผลกระทบต่อสาธารณะเป็นช่องทางการสื่อสารที่องค์กรแสดงความรับผิดชอบต่อผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกองค์กร (ESG | The Report, 2024) การรายงานบัญชีสาธารณะมักเกี่ยวข้องกับการนำเสนอและการรายงานประเด็นทางสังคม โดยเป็นการแข่งขันระหว่างคุณค่าและปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Global Reporting Initiative, 2024) การรายงานลักษณะนี้ช่วยขยายกรอบการบัญชีการเงินแบบดั้งเดิม โดยให้มุมมองเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจและสังคม (Bizfluent, 2019)

นอกจากนี้ การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ สะท้อนความโปร่งใสในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งเป็นหัวใจของหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และการกำกับดูแลภายใน งานของ Amran et al. (2023) พบว่า องค์กรที่รายงานผลกระทบต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอมีระดับธรรมาภิบาลที่สูงขึ้น และสามารถสร้างความไว้วางใจจากผู้ถือหุ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง องค์กรที่รายงานผลกระทบต่อสาธารณะอย่างโปร่งใส มักสามารถจัดการกับความเสี่ยงทางสังคม และสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นในตลาดและความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน งานของ Yusoff et al. (2022) และ Hussain et al. (2023) พบว่า ความโปร่งใสเกี่ยวกับผลกระทบต่อสาธารณะ เป็นองค์ประกอบสำคัญของความยั่งยืนองค์กรยุคใหม่

ดังนั้น การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม สร้างความโปร่งใส และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างยั่งยืน ภายใต้การดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสังคม มี

ศักยภาพเพียงพอที่จะส่งผลต่อการยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มคุณค่าขององค์กร การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น และความยั่งยืนขององค์กร เหตุผลสำคัญคือ การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือและช่องทางการสื่อสารที่ช่วยสร้างความโปร่งใสขององค์กร และช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับกิจกรรมและความรับผิดชอบขององค์กร (Wangcharoendate et al., 2021)

สรุปได้ว่า การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความโปร่งใส การยอมรับ และความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งส่งเสริมให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเติบโตได้อย่างยั่งยืนซึ่งสมมติฐานที่เสนอมีดังนี้:

สมมติฐาน 5a: การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (Corporate Image Outstanding)

สมมติฐาน 5b: การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี

สมมติฐาน 5c: การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม

สมมติฐาน 5d: การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร

2.6) การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (Corporate Image Outstanding)

ภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image) หมายถึง ภาพในจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับองค์กร ซึ่งคือสิ่งที่นึกถึงเมื่อมีคนได้ยินชื่อ หรือเห็นสัญลักษณ์ขององค์กร (ODS Consulting, 2024) นอกจากนี้ ภาพลักษณ์องค์กรยังถูกนิยามว่าเป็นผลลัพธ์ของความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก หรือทัศนคติเกี่ยวกับองค์กร โดยแนวคิดของภาพลักษณ์องค์กรมีความเชื่อมโยงกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับภาพลักษณ์องค์กรและผลลัพธ์ทางองค์กร (Administrative Sciences, 2023)

ในงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่นหมายถึง ตัวตนขององค์กรที่ได้รับการยอมรับ ชื่นชม มีความน่าเชื่อถือ และแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมองว่าองค์กรมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ยอดเยียม (Susilawati et al., 2024; Ratmono et al., 2024; Khalid et al., 2023) ดังนั้น การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่นจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความน่าเชื่อถือ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จและการเติบโตขององค์กรในระยะยาว

ภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่นสามารถนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กร (Firm Sustainability) โดยส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ผลการดำเนินงาน และความสำเร็จขององค์กรในตลาดและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสมมติฐานที่เสนอมีดังนี้:

สมมติฐาน 6a: การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร (Firm Sustainability)

2.7) ทรชนักถึงการกำกับดูแลที่ดี (Corporate Governance Establishment)

ธรรมาภิบาลองค์กร (Corporate Governance) เป็นระบบการบริหารจัดการและควบคุมภายในของธุรกิจ โดยกำหนดบทบาทและแนวปฏิบัติเพื่อสร้างประโยชน์ต่อการบริหารงาน เพิ่มมูลค่าให้แก่องค์กร และช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ องค์กรต้องดำเนินงานบนพื้นฐานของคุณภาพ ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความเป็นธรรม ประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้มีการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน นอกจากนี้ ธรรมาภิบาลองค์กร ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมความก้าวหน้าขององค์กรอย่างยั่งยืน โดยสะท้อนผ่านระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้น นักลงทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Hawksford, 2024; ManagementStudyGuide, 2024; Youmatter, 2024)

ในการวิจัยนี้ ทรชนักถึงการกำกับดูแลที่ดี หมายถึง ความมุ่งมั่นต่อการกำกับดูแลและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักความถูกต้อง ความโปร่งใส และจริยธรรมที่ดี รวมถึงการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ (IMD Business School, 2024) ดังนั้น ทรชนักถึงการกำกับดูแลที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสร้างมูลค่า เพิ่มความโปร่งใส และสร้างความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนในระยะยาว

จากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ธรรมาภิบาลองค์กรส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร บริษัทที่มีธรรมาภิบาลที่ดีสร้างผลตอบแทนที่สูงกว่าให้กับผู้ถือหุ้น และมีความยั่งยืนขององค์กรสูงกว่า รวมถึงมีรายงานทางการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับบริษัทที่ไม่มีธรรมาภิบาลที่ดี (Alodat et al., 2022; Kyere & Ausloos, 2020) ซึ่งสมมติฐานที่เสนอมีดังนี้:

สมมติฐาน 7a: ทรชนักถึงการกำกับดูแลที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร (Firm Sustainability)

2.8) การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Concentration)

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เป็นความจำเป็นที่องค์กรต้องตอบสนองต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นไปที่ประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชน และสังคม ในขณะเดียวกัน สังคมเองก็คาดหวังให้องค์กรมีความมั่นคงและยั่งยืน

ในการวิจัยนี้ การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การกระทำที่สะท้อนถึงความตระหนักรู้คุณค่าของสังคม การคำนึงถึงการดำเนินงานทางธุรกิจ และปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัจจัยที่มีความเสี่ยงและควรหลีกเลี่ยง (HEC, 2024; Harvard Business School Online, 2021) การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม จึงไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร แต่ยังสะท้อนถึงบทบาทขององค์กรในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมในวงกว้าง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยอมรับและความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อองค์กร มักถูกกำหนดโดยอิทธิพลภายนอก เช่น สภาพตลาดและการดำเนินงานของบริษัท การวิจัยพบว่าปัจจัยภายนอก เช่น การแข่งขันในตลาดและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย มีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ CSR ของบริษัท นอกจากนี้ การนำกลยุทธ์ CSR ไปปฏิบัติยังขึ้นอยู่กับความรู้ของลูกค้าและชื่อเสียงของบริษัท บริษัทที่มีชื่อเสียงดีและมีการรับรู้ของลูกค้าในเชิงบวกมักมีแนวโน้มที่จะนำกลยุทธ์ CSR มาใช้มากขึ้น

ดังนั้น พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อองค์กร จึงถูกกำหนดโดยอิทธิพลภายนอกหลายประการ รวมถึงสภาพตลาด การแข่งขัน และการรับรู้ของผู้มีส่วนได้เสีย (Gulema & Roba, 2021) การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ได้เพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการบูรณาการปัจจัยทั้งสามด้าน (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม) พร้อมกัน เพื่อสร้างการเติบโตในมิติของสังคมและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ บริษัทที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมมักเป็นบริษัทที่มีธรรมาภิบาลองค์กรที่ดี

ดังนั้น การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน ผลการดำเนินงาน และความสำเร็จขององค์กรในตลาดและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สมมติฐาน 8a: การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยั่งยืนขององค์กร

การวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรเปรียบเทียบในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านที่ประกอบอยู่ใน การดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพต่อการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่นตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร โดยมีสมการที่ใช้ในการอธิบายผลลัพธ์ในสมมติฐาน 1-5 ได้ดังต่อไปนี้

$$\text{Equation 1: CIO} = \alpha_1 + \beta_1 \text{ GAP} + \beta_2 \text{ HRA} + \beta_3 \text{ CPP} + \beta_4 \text{ RCD} + \beta_5 \text{ PIR} + \beta_6 \text{ FA} + \beta_7 \text{ FS} + \varepsilon_1$$

$$\text{Equation 2: CGE} = \alpha_2 + \beta_8 \text{ GAP} + \beta_9 \text{ HRA} + \beta_{10} \text{ CPP} + \beta_{11} \text{ RCD} + \beta_{12} \text{ PIR} + \beta_{13} \text{ FA} + \beta_{14} \text{ FS} + \varepsilon_2$$

$$\text{Equation 3: SRC} = \alpha_3 + \beta_{15} \text{ GAP} + \beta_{16} \text{ HRA} + \beta_{17} \text{ CPP} + \beta_{18} \text{ RCD} + \beta_{19} \text{ PIR} + \beta_{20} \text{ FA} + \beta_{21} \text{ FS} + \varepsilon_3$$

$$\text{Equation 4: FST} = \alpha_4 + \beta_{22} \text{ GAP} + \beta_{23} \text{ HRA} + \beta_{24} \text{ CPP} + \beta_{25} \text{ RCD} + \beta_{26} \text{ PIR} + \beta_{27} \text{ FA} + \beta_{28} \text{ FS} + \varepsilon_4$$

$$\text{Equation 5: FST} = \alpha_5 + \beta_{29} \text{ CIO} + \beta_{30} \text{ CGE} + \beta_{31} \text{ SRC} + \beta_{32} \text{ FA} + \beta_{33} \text{ FS} + \varepsilon_5$$

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรควบคุม ได้แก่ อายุขององค์กร (Firm Age) และขนาดขององค์กร (Firm Size) ตามแนวทางของ Hadid and Hamdan (2021) ทั้งนี้ การเลือกใช้ตัวแปรควบคุมดังกล่าวมีเหตุผล เนื่องจากองค์กรที่มีอายุมากกว่า ย่อมมีโอกาสสะสมประสบการณ์ด้านการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาธรรมาภิบาลได้มากกว่า ในขณะที่องค์กรขนาดใหญ่มักมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการเงินและบุคลากรสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การควบคุมปัจจัยเหล่านี้จึงช่วยลดอิทธิพลจากความแตกต่างขององค์กร ส่งผลให้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักมีความแม่นยำและชัดเจนยิ่งขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methods)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ในประเทศไทย จากฐานข้อมูลออนไลน์ของสถาบันมาตรฐานอุตสาหกรรมไทย กระทรวงอุตสาหกรรม (Thai Industrial Standards Institute, Ministry of Industry, 2021) เนื่องจาก กลุ่มบริษัทเหล่านี้ มีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 458 แห่ง โดยผู้จัดการฝ่ายบัญชี/กรรมการผู้จัดการเป็นผู้ตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามทางไปรษณีย์ กำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) = 0.05 สมการของ Yamane (1973) ซึ่งระบุขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 214 บริษัท อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาเสนอว่าอัตราการตอบกลับเฉลี่ยของแบบสำรวจที่ส่งทางไปรษณีย์อยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 (Aaker et al., 2007)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสำรวจทางไปรษณีย์ (Mail Survey) แบบสอบถามถูกส่งไปยังผู้บริหารด้านบัญชี ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายบัญชี ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี หรือผู้จัดการฝ่ายบัญชี เนื่องจากบุคคลในตำแหน่งเหล่านี้มีความรับผิดชอบหลักในด้านการบัญชีและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในองค์กร ได้รับการตอบกลับจาก 214 บริษัท แบบสอบถามที่สามารถใช้งานได้จำนวน 56 ชุด อัตราการตอบกลับที่มีประสิทธิภาพอยู่ที่ประมาณร้อยละ 26.16 ตามคำแนะนำของ Aaker et al. (2007) อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ที่มีอัตราการตอบกลับที่เหมาะสมมากกว่าร้อยละ 20 ถือว่ายอมรับได้ ทดสอบอคติที่อาจเกิดจากการไม่ตอบกลับ (Non-Response Bias) เพื่อประเมินอคติจากการไม่ตอบกลับ (Non-response Bias Test) ตรวจสอบโดยเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มที่ตอบกลับครั้งแรกและครั้งที่ 2 ตามแนวคิดของ Armstrong and Overton (1977) ผลการทดสอบ ไม่พบความแตกต่าง (t-test) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในตัวแปรดังนี้ อายุของบริษัท ($t = 0.10, p > 0.05$) ขนาดของบริษัท ($t = 0.11, p > 0.05$) ทุนของบริษัท ($t = 0.09, p > 0.05$) ดังนั้น การตอบกลับของกลุ่มตัวอย่าง ถือว่าปราศจากอคติ เหมาะสมสำหรับการใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

แม้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามสูตร Yamane (1973) จะอยู่ที่ 214 บริษัท แต่จากการเก็บข้อมูลจริงผ่านแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่สามารถใช้ได้เพียง 56 ชุด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความแข็งแกร่งของผลวิเคราะห์ทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ทดสอบอคติจากการไม่ตอบกลับ (non-response bias) โดยใช้แนวทางของ Armstrong and Overton (1977) และไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญในตัวแปรสำคัญ เช่น อายุบริษัท ขนาด และทุนจดทะเบียน ซึ่งช่วยลดความกังวลเกี่ยวกับความเอนเอียงของข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ ยังมีข้อจำกัดในด้าน Generalizability ซึ่งควรระมัดระวังในการนำไปอ้างอิงในบริบทที่แตกต่างจากกลุ่มบริษัทตัวอย่างนี้

แบบสอบถามใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท ทุกคำถามวัดด้วยมาตรวัดแบบ 5 ระดับ (Five-Point Likert Scale) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Disagree) ถึง 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Agree) เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้มีการประเมินทั้ง ความเที่ยงตรง (Validity) และ ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทำการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) สำหรับแต่ละชุดของคำถามที่แสดงถึงมาตรวัดเฉพาะ เนื่องจากข้อจำกัดในจำนวนข้อมูลที่สังเกตได้ การวิเคราะห์ปัจจัยนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) ร่วมกับการหมุนแบบ Varimax เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ ได้มีการตรวจสอบค่าสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) เพื่อยืนยันว่าเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัย ค่าที่ได้คือ 0.774 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) แสดงว่าการวิเคราะห์ปัจจัยเหมาะสม ค่าการบรรจุของปัจจัย (Factor Loadings) อยู่ระหว่าง 0.56-0.91 ซึ่งมากกว่าค่าตัดที่กำหนดไว้ที่ 0.40 และมีนัยสำคัญทางสถิติ (Nunnally & Bernstein, 1994) ขั้นตอนที่สอง ได้มีการประเมินค่าอำนาจจำแนก (Discriminant Power) เพื่อวัดความเที่ยงตรงของมาตรวัดผ่านการคำนวณความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ซึ่งค่าความสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.774-0.985 ขั้นตอนที่สาม ได้ประเมินความเชื่อมั่น (Reliability) ของมาตรวัดผ่านค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficients) ซึ่งอยู่ในช่วง 0.613-0.882 โดยค่าที่มากกว่า 0.70 ถือว่ายอมรับได้ (Nunnally & Bernstein, 1994) ผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่า มาตรวัดทั้งหมดมีความสอดคล้องกันภายใน (Internally Consistent) และเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์เพิ่มเติม ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของการวิจัยนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวนข้อคำถาม	Factor Loadings	Cronbach Alpha
การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP)	4	0.799-0.901	0.832
การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA)	4	0.809-0.900	0.877
การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP)	4	0.891-0.903	0.613
การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD)	4	0.774-0.958	0.865
การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR)	4	0.832-0.934	0.786
ภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO)	4	0.796-0.934	0.849
ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี (CGE)	4	0.828-0.943	0.834
การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม (SRC)	4	0.897-0.985	0.882
ความยั่งยืนขององค์กร (FST)	4	0.883-0.948	0.767

ผลการวิจัย

สำหรับข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ในประเทศไทย พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 42.90 (24 ราย) ทุนจดทะเบียนของบริษัท พบว่า น้อยกว่า 100 ล้านบาท ร้อยละ 39.30 (22 ราย) สินทรัพย์รวมของบริษัท พบว่า น้อยกว่า 1,000 ล้านบาท ร้อยละ 32.10 (18 ราย) จำนวนพนักงานปัจจุบัน พบว่า น้อยกว่า 500 คน ร้อยละ 50.00 (28 ราย) ระยะเวลาการได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 พบว่า 5 - 10 ปี และ 11 - 15 ปี เท่ากันที่ ร้อยละ 32.10 (18 ราย) สำหรับระยะเวลาที่องค์กรได้รายงานข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี หรือรายงานอื่น ๆ พบว่า เคยรายงาน ร้อยละ 82.10 (64 ราย) ในด้านการผ่านเกณฑ์การประเมินความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียน พบว่า เคยผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60.70 (34 ราย)

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและเมทริกซ์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.21 ถึง 0.69 ที่ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้ของตัวแปรในแบบจำลองสามารถทดสอบได้ โดยไม่มีปัญหามัลติโคลิเนียริตี้ที่สำคัญ เนื่องจากค่า Inter-correlation ระหว่างตัวแปรทำนายแต่ละตัวต่ำกว่าเกณฑ์ 0.80 ซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สูงเกินไป (Hair et al., 2010)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (OLS) เกี่ยวกับผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร^a

Independent Variable	Dependent Variable				
	CIO	CGE	SRC	FST	FST
	1	2	3	4	5
การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP)	0.504** (0.422)	0.142 (0.112)	0.012 (0.008)	-0.194 (-0.163)	
การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA)	-0.432 (-0.366)	0.080 (0.070)	0.308** (0.222)	-0.113 (-0.097)	
การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP)	0.359*** (0.391)	0.137** (0.194)	-0.162** (-0.151)	0.362*** (0.398)	
การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD)	0.473*** (0.440)	0.697*** (0.723)	0.557*** (0.478)	0.654*** (0.665)	
การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR)	0.085 (0.094)	-0.101 (-0.115)	0.489*** (0.459)	0.078 (0.087)	
ภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO)					0.676*** (0.710)
ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี (CGE)					0.186 (0.190)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (OLS) เกี่ยวกับผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร^a (ต่อ)

Independent Variable	Dependent Variable				
	CIO	CGE	SRC	FST	FST
	1	2	3	4	5
การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม (SRC)					0.046 (0.057)
ขนาดขององค์กร (FS)	0.005 (0.115)	0.057 (0.85)	-0.088 (-0.153)	0.042 (0.086)	-0.002 (-0.004)
อายุขององค์กร (FA)	-0.037 (-0.070)	-0.149 (0.074)	-0.001 (-0.001)	-0.013 (-0.025)	0.086 (0.168)
Adjust R ²	0.775	0.795	0.882	0.841	0.848

Beta coefficients with standard errors in parenthesis, *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.10$

จากตารางที่ 2 นำเสนอผลลัพธ์ของค่าสัมประสิทธิ์และการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในงานวิจัย ภาพที่ 1 แสดงสรุปความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมและความสำเร็จขององค์กร โดยสรุปผลการวิเคราะห์ OLS Regression Analysis ที่อิงจากสมการ 5 ชุด

กลุ่มสมการที่ 1 เผยความสัมพันธ์ระหว่าง a) การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม b) การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน c) การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน d) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และ e) การรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ ที่ส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมกับตัวแปรผลลัพธ์ (การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร) ถูกวิเคราะห์จากสมมติฐานที่ 1-9 โดยสมมติฐานเหล่านี้ได้รับการวิเคราะห์จากสมการการถดถอยในแบบจำลองที่ 1-5 ผลการวิเคราะห์ OLS Regression Analysis แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อผลลัพธ์สำคัญขององค์กร โดยสรุปผลลัพธ์ไว้อย่างชัดเจนในตารางที่ 2 และภาพที่ 1

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) ($\beta_1 = 0.504$, $p < 0.05$), การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) ($\beta_3 = 0.359$, $p < 0.001$) และ การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ($\beta_4 = 0.473$, $p < 0.001$) มีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ตาม Model 1 (Adjusted R² = 0.775) ดังนั้น สมมติฐาน H1a, H3a และ H4a ได้รับการสนับสนุน

ผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นว่า การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) ($\beta_{10} = 0.137$, $p < 0.05$) และการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ($\beta_{11} = 0.697$, $p < 0.001$) มีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อ ทัศนคติถึงการกำกับดูแลที่ดี ตาม Model 2 (Adjusted $R^2 = 0.795$) ดังนั้น สมมติฐาน H4b ได้รับการสนับสนุน

ผลการวิเคราะห์ยังระบุว่า การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) ($\beta_{16} = 0.308$, $p < 0.05$), การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) ($\beta_{17} = 0.162$, $p < 0.05$) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ($\beta_{18} = 0.557$, $p < 0.001$) และการรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) ($\beta_{19} = 0.489$, $p < 0.001$) มีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อ การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม ตาม Model 3 (Adjusted $R^2 = 0.822$) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ H2c, H3c, H4c, และ H5c

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) ($\beta_{24} = 0.362$, $p < 0.001$) และ การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ($\beta_{25} = 0.654$, $p < 0.001$) มีผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อความยั่งยืนขององค์กรตาม Model 4 (Adjusted $R^2 = 0.841$) ดังนั้น สมมติฐาน H3d และ H4d ได้รับการสนับสนุน

การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO) ($\beta_{29} = 0.676$, $p < 0.001$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความยั่งยืนขององค์กร ตาม Model 5 (Adjusted $R^2 = 0.848$) ดังนั้น สมมติฐาน H7 ได้รับการสนับสนุน

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่	รายละเอียด	ผลการทดสอบ (β , Sig.)	สรุปผลสมมติฐาน
H1a	GAP มีผลเชิงบวกต่อ CIO	$\beta = 0.504$, Sig. < 0.05	Accepted
H1b	GAP มีผลเชิงบวกต่อ CGE	$\beta = 0.142$, Sig. > 0.05	Rejected
H1c	GAP มีผลเชิงบวกต่อ SRC	$\beta = 0.012$, Sig. > 0.05	Rejected
H1d	GAP มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = -0.194$, Sig. > 0.05	Rejected
H2a	HRA มีผลเชิงบวกต่อ CIO	$\beta = -0.432$, Sig. > 0.05	Rejected
H2b	HRA มีผลเชิงบวกต่อ CGE	$\beta = 0.080$, Sig. > 0.05	Rejected
H2c	HRA มีผลเชิงบวกต่อ SRC	$\beta = 0.308$, Sig. < 0.05	Accepted
H2d	HRA มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = -0.113$, Sig. > 0.05	Rejected
H3a	CPP มีผลเชิงบวกต่อ CIO	$\beta = 0.359$, Sig. < 0.01	Accepted

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย (ต่อ)

สมมติฐานที่	รายละเอียด	ผลการทดสอบ (β , Sig.)	สรุปผลสมมติฐาน
H3b	CPP มีผลเชิงบวกต่อ CGE	$\beta = 0.137$, Sig. < 0.05	Accepted
H3c	CPP มีผลเชิงบวกต่อ SRC	$\beta = -0.162$, Sig. < 0.05	Accepted (เชิงลบ)
H3d	CPP มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = 0.362$, Sig. < 0.01	Accepted
H4a	RCD มีผลเชิงบวกต่อ CIO	$\beta = 0.473$, Sig. < 0.01	Accepted
H4b	RCD มีผลเชิงบวกต่อ CGE	$\beta = 0.697$, Sig. < 0.01	Accepted
H4c	RCD มีผลเชิงบวกต่อ SRC	$\beta = 0.557$, Sig. < 0.01	Accepted
H4d	RCD มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = 0.654$, Sig. < 0.01	Accepted
H5a	PIR มีผลเชิงบวกต่อ CIO	$\beta = 0.085$, Sig. > 0.05	Rejected
H5b	PIR มีผลเชิงบวกต่อ CGE	$\beta = -0.101$, Sig. > 0.05	Rejected
H5c	PIR มีผลเชิงบวกต่อ SRC	$\beta = 0.489$, Sig. < 0.01	Accepted
H5d	PIR มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = 0.078$, Sig. > 0.05	Rejected
H6a	CIO มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = 0.676$, Sig. < 0.01	Accepted
H7a	CGE มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = 0.186$, Sig. > 0.05	Rejected
H8a	SRC มีผลเชิงบวกต่อ FST	$\beta = 0.046$, Sig. > 0.05	Rejected

จากผลการทดสอบสมมติฐานตามตารางที่แสดงไว้ พบว่า สมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP), การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP), และการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุน (Accepted) ในขณะที่ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) และการรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) มีทั้งสมมติฐานที่ยอมรับและถูกปฏิเสธ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของผลกระทบของแต่ละตัวแปรต่อความยั่งยืนขององค์กร จึงเสนอแนะว่าองค์กรควรเน้นพัฒนาตัวแปรที่ได้รับการสนับสนุนจากการวิจัย เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

1) การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) และการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ที่ส่งผลต่อด้านภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO) เนื่องจาก แนวปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมกับชุมชน และการเปิดเผยการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและความน่าเชื่อถือขององค์กรในระยะยาว

ทั้งนี้ การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมช่วยให้องค์กรสามารถรับรู้และประเมินต้นทุนและผลกระทบจากกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schaltegger & Burritt, (2020) ระบุว่า การบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มความโปร่งใสและสร้างความไว้วางใจในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น การจัดโครงการพัฒนาชุมชนหรือการสนับสนุนทรัพยากร ช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับชุมชน ซึ่ง Vinodan (2019) ชี้ว่า การสนับสนุนชุมชนในระดับท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการยอมรับและภาพลักษณ์องค์กร สำหรับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันในตลาด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Boateng et al. (2022) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจสามารถช่วยให้องค์กรรักษาความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียและลดความเสี่ยงจากการละเมิดกฎระเบียบ ดังนั้นการบูรณาการแนวปฏิบัติทั้งสามมิติอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vinodan (2019) พบว่า การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม และการนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชนสามารถลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนและองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองของชุมชนที่มองกิจกรรมขององค์กรในเชิงบวก ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับชุมชน และการศึกษาของ Yekini and Jallow (2012) พบว่า กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนสามารถนำไปสู่การรับรู้ในเชิงบวกมากขึ้นเมื่อเทียบกับกลยุทธ์เดียว ผลการศึกษาก่อนหน้านี้ยังชี้ให้เห็นว่าปริมาณของการนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชนในรายงานประจำปี มีความสัมพันธ์ที่มียัยสำคัญกับคะแนนคุณภาพรวม และความสัมพันธ์เชิงบวกที่แข็งแกร่งกับปริมาณการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

2) การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) และการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ที่ส่งผลต่อตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี (CGE) เนื่องจาก การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) และการเปิดเผยการปฏิบัติตามกฎระเบียบมีบทบาทสำคัญต่อภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO) การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องและการจัดโครงการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม แสดงถึงความรับผิดชอบต่อองค์กรที่มีต่อชุมชน ส่งผลให้ได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muthuri, et al., (2022) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรและชุมชนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กรในเชิงบวก นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เน้นจริยธรรมและความโปร่งใส ช่วยให้องค์กรได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานกำกับดูแลและผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Boateng et al. (2022) ที่ระบุว่า การดำเนินงานตามจริยธรรมส่งผลให้ภาพลักษณ์องค์กรมีความโดดเด่นและได้รับการยอมรับในวงกว้าง โดยรวมแล้ว แนวปฏิบัติเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับในระดับองค์กร แต่ยังช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและการเติบโตในระยะยาวขององค์กรอย่างชัดเจน

3) การนำเสนอการนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) และการรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) ที่ส่งผลต่อการมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคม (SRC) เนื่องจาก การมีส่วนร่วมกับชุมชน การเปิดเผยการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการรายงานผลกระทบต่อสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดีในองค์กร การจัดสรรงบประมาณและการจัดทำโครงการพัฒนาชุมชน ช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การรายงานผลกระทบต่อสังคม เช่น การวิเคราะห์และติดตามผลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และการนำเสนอข้อมูลความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ช่วยให้องค์กรได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tsalis et al. (2020) ชี้ว่า การรายงานที่โปร่งใสส่งเสริมความเชื่อมั่นในองค์กร นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้เกิดระบบการกำกับดูแลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของ Kyere and Ausloos (2020) ระบุว่า การกำกับดูแลที่ดีเป็นรากฐานสำคัญต่อความยั่งยืนในระยะยาว การบูรณาการแนวทางเหล่านี้แสดงถึงความมุ่งมั่นขององค์กรในการสร้างความโปร่งใส ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความสำเร็จขององค์กรทั้งในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ismail et al. (2021) พบว่า การส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ ช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน และเพิ่มความมั่นคงในประเทศที่องค์กรตั้งอยู่

4) การนำเสนอการนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST) เนื่องจาก การมีส่วนร่วมกับชุมชนและการเปิดเผยการปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้องค์กรได้รับการยอมรับว่าเป็นกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างโดดเด่น การจัดสรรงบประมาณและการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนที่เป็นรูปธรรมแสดงถึงความมุ่งมั่นขององค์กรในการสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Muthuri et al. (2022) ชี้ว่า ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างองค์กรและชุมชนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์และการยอมรับในระดับสูง นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลด้านจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่องค์กรในด้านความโปร่งใสและความสามารถในการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Boateng et al. (2022) พบว่า การบริหารจัดการที่โปร่งใสช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร การบูรณาการแนวทางเหล่านี้ ส่งผลให้องค์กรได้รับการยอมรับว่าเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ความโปร่งใส และการปฏิบัติงานที่ตรวจสอบได้ โดยช่วยสร้างความเชื่อมั่นและเสริมความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Susilawati (2024) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบเป็นหนึ่งในเกณฑ์สำคัญที่บังคับให้องค์กรเปิดเผยข้อมูลเพื่อปฏิบัติตามกฎระเบียบและความชอบธรรม ซึ่งยังช่วยสนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจอย่างต่อเนื่อง เมื่อองค์กรตระหนักถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น กฎระเบียบด้านบัญชี กฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม และจริยธรรมทางธุรกิจ พร้อมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับชุมชน สังคม และประเทศ ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในระยะยาว

5) ภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO) ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST) เนื่องจากภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นจากลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย การดำเนินงานที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงขององค์กรในฐานะกิจการที่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมและความโปร่งใส ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ Schaltegger and Burritt (2020) ที่ระบุว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมและการบริหารที่โปร่งใสช่วยสร้างความไว้วางใจและการยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนส่งเสริมให้องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีในระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยตรงกับข้อค้นพบของ Kyere and Ausloos (2020) ที่แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sen and Bhattacharya (2001); Jamali and Karam (2018); Lai et al. (2022) พบว่า องค์กรที่แสดงความรับผิดชอบต่อองค์กรและชุมชนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรผ่านการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรบางประการ เช่น การปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) และการบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST) ซึ่งอาจสะท้อนถึงลักษณะขององค์กรในประเทศไทยที่ยังไม่ได้บูรณาการมิติดังกล่าวเข้าสู่กลยุทธ์องค์กรอย่างแท้จริง นอกจากนี้ บริบททางกฎหมายและวัฒนธรรมองค์กรยังอาจไม่เอื้อให้เห็นผลกระทบในระยะสั้น โดยเฉพาะในกลุ่มองค์กรขนาดกลางและเล็ก ซึ่งยังขาดทรัพยากรและระบบติดตามผลอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้แตกต่างจากงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น ในงานวิจัยของ Nguyen and Pham (2023) ที่พบว่า การบัญชีสิ่งแวดล้อมมีผลโดยตรงต่อความยั่งยืน ทั้งนี้ อาจเกิดจากความแตกต่างด้านสภาพแวดล้อมทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และแรงกดดันจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ต่างกัน

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนจากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) และการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) มีผลอย่างชัดเจนต่อภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น (CIO) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีที่ระบุว่า การตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความยั่งยืนขององค์กร (Freeman, 1984) ดังนั้น ผลการวิจัยนี้ยืนยันว่าองค์กรที่ดำเนินการโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริงจะมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระยะยาว

ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) ช่วยอธิบายเหตุผลที่องค์กรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) ซึ่งมีผลกระทบที่ชัดเจนต่อความยั่งยืนขององค์กร ผลการวิจัยนี้สะท้อนถึงบทบาทของแรงกดดันจากกฎระเบียบ สังคม และหน่วยงานกำกับดูแลที่มีผลทำให้องค์กรปรับตัวเพื่อรักษาความชอบธรรมและความยอมรับจากสังคม (Scott, 1995) ดังนั้น ผลวิจัยนี้สนับสนุนว่า

การดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในบริบทของประเทศไทยมีลักษณะของการปรับตัวตามแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างชัดเจน

ทฤษฎีสถานการณ์ (Contingency Theory) ยืนยันว่าการที่องค์กรนำระบบการปฏิบัติด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (GAP) มาใช้ในสภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง เช่น กฎระเบียบที่เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง หรือความกดดันจากสังคม จะสามารถเปลี่ยนปัจจัยเหล่านี้ให้กลายเป็นโอกาสที่ทำให้องค์กรมีความได้เปรียบทางการแข่งขันและเพิ่มโอกาสในการอยู่รอดระยะยาว (Donaldson, 2001) ผลการศึกษานี้สะท้อนถึงความสำคัญในการที่องค์กรควรพัฒนาระบบและกระบวนการภายในที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ และทิศทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ข้อเสนอเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัยในครั้งนี้นี้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Freeman, 1984) และทฤษฎีสถาบัน (Scott, 1995) อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (RCD) และการนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน (CPP) ซึ่งส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST) อย่างชัดเจน ผลลัพธ์ดังกล่าวสนับสนุนข้อเสนอของ Institutional Theory ที่ระบุว่าองค์กรที่ปรับตัวตามบริบทกฎระเบียบและความคาดหวังของสังคม จะสามารถสร้างความชอบธรรมและความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความอยู่รอดในระยะยาว ขณะเดียวกัน การที่บางมิติ เช่น การบัญชีด้านสิทธิมนุษยชน (HRA) และการรายงานผลกระทบต่อสาธารณะ (PIR) ไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความยั่งยืนขององค์กร (FST) สะท้อนความแตกต่างด้านบริบทของประเทศไทย และอาจชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของ Contingency Theory ในการอธิบายการเปลี่ยนผ่านขององค์กรภายใต้ปัจจัยที่ยังไม่เป็นแรงกดดันหลัก ดังนั้น งานวิจัยนี้ไม่เพียงแต่สนับสนุนทฤษฎีเดิม แต่ยังเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ในบริบทประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งสามารถนำไปสู่การขยายกรอบแนวคิดทฤษฎีในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การศึกษานี้พยายามตรวจสอบและพิสูจน์ผลกระทบของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่น ตระหนักถึงการกำกับดูแลที่ดี การมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และความยั่งยืนขององค์กร

ผลการวิจัยนี้ ยืนยันเชิงประจักษ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่โดดเด่นต่อความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ได้จาก ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory), ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) และทฤษฎีสถานการณ์ (Contingency Theory) เพื่อขยายและเพิ่มคุณค่าจากงานวิจัยนี้ การศึกษาครั้งต่อไป ควรค้นหาปัจจัยนำ (Antecedents) ของการดำเนินงานด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม และตัวแปรกำกับ (Moderators) ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัย เพื่อเพิ่มประโยชน์และคุณค่าของผล

การศึกษา นอกจากนี้ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน หรือกลุ่มประชากรที่ใหญ่ขึ้น จะช่วยทดสอบความทั่วไปของผลการวิจัย โดยใช้การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ หรือการศึกษาข้ามวัฒนธรรม นอกจากนี้ การศึกษาในอนาคตควรใช้และประยุกต์เทคนิคทางสถิติที่มีคุณค่า เช่น การวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis), การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และการวิเคราะห์แบบ Partial Least Squares (PLS) เพื่อยืนยันผลการวิจัยและพิสูจน์ความทั่วไปของงานวิจัยให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายภาคส่วน ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรสามารถใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาและเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยเฉพาะการนำเสนอการมีส่วนร่วมกับชุมชน และการเปิดเผยการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความยั่งยืนขององค์กร หน่วยงานภาครัฐและองค์กรกำกับดูแล เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ข้อค้นพบนี้เป็นข้อมูลประกอบในการออกเกณฑ์รายงานด้าน ESG และความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) สำหรับบริษัทจดทะเบียน ขณะที่นักวิจัยในสาขาการบัญชีสิ่งแวดล้อม สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบจำลองเพื่อศึกษาผลกระทบในบริบทอื่นเพิ่มเติมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและส่งเสริมการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2563 จากคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รายการอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2563). *การเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน: แนวทางการจัดทำรายงานแบบ 56-1*. <https://www.sec.or.th>
- สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ. (2566). *คู่มือการบูรณาการสิทธิมนุษยชนในการจัดการธุรกิจ*. <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuideHRBusinessen.pdf>
- อุเทน เลาน้ำทา, อัญญา ไพค่านาม, และ วรวิทย์ เลาหะเมทธิ. (2559). ความสำเร็จของการประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนขององค์กร : หลักฐานเชิงประจักษ์จากกลุ่มกิจการ ISO14000 ในประเทศไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 8(1), 91-110.
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2007). *Marketing research* (9th ed.). John Wiley & Sons.

- Administrative Sciences. (2023). The Effect of Corporate Social Responsibility on Brand Image and Brand Equity and Its Impact on Consumer Satisfaction. *Administrative Sciences*, 13(5), 118. <https://www.mdpi.com/2076-3387/13/5/118>
- Aguilera, R. V., Judge, W. Q., & Terjesen, S. A. (2022). Governance and engagement: The role of participatory mechanisms in corporate accountability. *Corporate Governance: An International Review*, 30(1), 78–95.
- Agyabeng-Mensah, Y., Afum, E., & Acquah, I. S. K. (2021). Effect of corporate environmental strategies on firms' competitiveness and sustainability: Empirical evidence from an emerging economy. *Journal of Global Responsibility*, 13(3), 279–299. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jgr-02-2021-0026/full/html>
- Alodat, A. Y., Salleh, Z., & Hashim, H. A. (2022). The impacts of corporate governance on firms' performance: from theories and approaches to empirical findings. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 32(1), 18–46. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jfrc-01-2023-0012/full/html>
- Al-Tuwaijri, S. A., Christensen, T. E., & Hughes, K. E. II. (2022). The relations among environmental disclosure, environmental performance, and economic performance: A simultaneous equations approach. *Accounting, Organizations and Society*, 67, 369–390.
- Amran, A., Periasamy, V., & Zulkafli, A. H. (2023). Public impact disclosures and corporate governance mechanisms: A study of ASEAN listed firms. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 19(1), 100312.
- Armstrong, J. S., & Overton, T. S. (1977). Estimating Nonresponse Bias in Mail Surveys. *Journal of Marketing Research*, 14(3), 396–402.
- AuditBoard. (2024). *ESG Compliance Guide 2024*. <https://www.auditboard.com/blog/esg-compliance/>
- Bennett, M., & James, P. (2021). Environmental Management Accounting: A New Approach to Managing Environmental Costs. *Environmental Management Journal*, 15(3), 45–60. <https://www.accaglobal.com/an/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/p5/technical-articles/environmental-management.html>

- Benoit & Partners. (2023). *ESG regulations in Thailand: the legal frameworks and implications*. Benoit & Partners. <https://benoit-partners.com/thailands-esg-regulations/>
- Bizfluent. (2019). *What Is Social Responsibility Accounting?*. <https://bizfluent.com/info-7904492-social-responsibility-accounting.html>
- Boateng, A., Hua, X., & Sadik, Z. (2022). Voluntary disclosure, corporate governance, and firm performance: Evidence from emerging markets. *International Journal of Accounting Information Management*, 30(2), 252-276. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ijaim-10-2021-0220/full/html>
- Bondy, K., Moon, J., & Matten, D. (2022). An institution of corporate social responsibility (CSR) in multi-national corporations: Form and implications. *Journal of Business Ethics*, 176(3), 641–659. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-04902-2>
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39–48.
- Chen, S., Li, J., & Xu, Y. (2023). Community engagement and sustainable development in corporate environmental responsibility: Evidence from emerging economies. *Sustainable Development*, 31(2), 410–421.
- Dias, A., Rodrigues, L. L., & Craig, R. (2022). Environmental accounting and corporate social responsibility disclosure in developing countries: Evidence from Southeast Asia. *Social Responsibility Journal*, 18(4), 523–541.
- Donaldson, L. (2001). *The contingency theory of organizations*. Sage Publications.
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*. Capstone Publishing.
- ESG | The Report. (2024). *What is Social and Environmental Reporting?*. <https://esgthereport.com/what-is-social-and-environmental-reporting/>
- Fishman, M. J., & Hagerty, K. (2003). Mandatory vs. voluntary disclosure in markets with informed and uninformed customers. *Journal of Law, Economics, & Organization*, 19(1), 45–63. <https://www.jstor.org/stable/3554972>
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Cambridge University Press.

- García-Sánchez, I. M., Hussain, N., & Martínez-Ferrero, J. (2024). Environmental Accounting and Sustainability: A Meta-Synthesis. *Sustainability*, 16(21), 9341.
<https://www.mdpi.com/2071-1050/16/21/9341>
- Global Reporting Initiative. (2024). *Standards*. <https://www.globalreporting.org/standards>
- Gulema, T. F., & Roba, Y. T. (2021). Internal and external determinants of corporate social responsibility practices in multinational enterprise subsidiaries in developing countries: evidence from Ethiopia. *Future Business Journal*, 7(1), 7.
<https://fbj.springeropen.com/articles/10.1186/s43093-021-00052-1>
- Hadid, W., & Hamdan, M. (2021). Firm size and cost system sophistication: The role of firm age. *The British Accounting Review*, 54(2).
<https://doi.org/10.1016/j.bar.2021.101037>
- Hair Jr., J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.F. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*, (7th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Harvard Business School Online. (2021). *Types of Corporate Social Responsibility*.
<https://online.hbs.edu/blog/post/types-of-corporate-social-responsibility>
- Hawksford. (2024). *The Core Principles of Good Corporate Governance*.
<https://www.hawksford.com/insights-and-guides/the-core-principles-of-good-corporate-governance>
- HEC. (2024). *What is Corporate Social Responsibility (CSR)?*.
<https://www.hec.edu/en/faculty-research/centers/sustainability-organizations-institute/think/so-institute-executive-factsheets/what-corporate-social-responsibility-csr>
- Hussain, N., Rigoni, U., & Cavezzali, E. (2023). Corporate sustainability and reporting impact: The role of public accountability. *Business Strategy and the Environment*, 32(1), 215–228. <https://doi.org/10.1002/bse.3125>
- Idemudia, U. (2022). Corporate social responsibility and human rights in extractive industries: Is there a link?. *Resources Policy*, 76, 102637.
<https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2022.102637>
- IMD Business School. (2024). *What is Corporate Governance? The 2024 guideline*.
<https://www.imd.org/blog/governance/what-is-corporate-governance/>
- International Organization for Standardization. (2020). *ISO 14000 family: Environmental management*. <https://www.iso.org/iso-14000-family.html>

- Ismail, T. (2021). Human Rights Disclosures, Corporate Governance Mechanisms, and Firm Performance: Directions for Future Research. *Journal of Business Strategy Finance and Management*, 3(1), 24-33.
https://www.jbsfm.org/pdf/vol3no1/JBSFM_Vol3_No1-2_p_24-33.pdf
- Ivanova, V. (2020). Corporate Environmental Responsibility through the Prism of Strategic Management. *Sustainability*, 12(22), 9589. <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/22/9589>
- Jamali, D., & Karam, C. (2018). Corporate Social Responsibility in Developing Countries as an Emerging Field of Study. *International Journal of Management Reviews*, 20(1), 32–61. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12112>
- Jamali, D., & Mirshak, R. (2021). Corporate Governance and Social Responsibility: Synergies and Implications. *International Journal of Social Research*, 22(3), 217-234.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10997-019-09472-2>
- Jamali, D., Karam, C., & Blowfield, M. (2021). Community engagement and corporate social responsibility in developing countries: A review and research agenda. *Business & Society*, 60(5), 1059–1092.
- Khalid, F., Bianchi, C., & Saleem, S. (2023). Green Corporate Image: Assessing the Effects of Climate Change Management Practices on Corporate Reputation. *Journal of Environmental Management*, 320, 115-130.
- Khalid, M., Ahmed, E. R., & Draz, M. U. (2023). Environmental accounting practices and corporate governance: Evidence from environmentally sensitive industries. *Journal of Cleaner Production*, 395, 136215.
- Kurniawati, F., & Rahmawati, R. (2023). Green Accounting: A Systematic Review. *Multi-Disciplinary Research Journal*, 5(1), 45-58.
- Kyere, M., & Ausloos, M. (2020). *Corporate Governance and Firms Financial Performance in the United Kingdom*. <https://arxiv.org/abs/2008.04048>
- Lai, C. S., Liu, Y. M., & Cheng, M. C. (2022). Social Sustainability Practices and Firm Performance: The Mediating Role of Corporate Social Responsibility. *Sustainability*, 14(20), 13391. <https://www.mdpi.com/1660-4601/19/20/13391>
- Lee, M. D., & Lee, K. Y. (2023). Corporate community involvement and brand image: The moderating role of stakeholder proximity. *Journal of Business Research*, 157, 113564.

- Lin, W., Luo, H., & Zhang, J. (2023). Regulatory disclosure and corporate governance effectiveness: Evidence from ESG reporting. *Journal of Business Ethics*, 187(1), 101–118.
- Mahmood, Z., & Uddin, M. A. (2022). Corporate environmental reporting and its influence on governance effectiveness: Evidence from Asian emerging economies. *Environmental Science and Pollution Research*, 29(12), 17459–17474.
- ManagementStudyGuide. (2024). *Corporate Governance*.
<https://www.managementstudyguide.com/corporate-governance.htm>
- Ministry of Industry. (2021). *Thai Industrial Standards Institute Database*.
<http://www.industry.go.th/>
- Muthuri, J. N., Chapple, W., & Moon, J. (2022). An Integrated Approach to Implementing 'Community Participation' in Corporate Community Involvement: Lessons from Magadi Soda Company. *Journal of Business Ethics*, 105(4), 421–432.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-008-9739-7>
- Mzembe, A. N., & Meaton, J. (2022). Stakeholder engagement and sustainable performance in the mining sector: A stakeholder theory perspective. *Journal of Cleaner Production*, 347, 131236.
- Nguyen, T. T., & Pham, H. T. (2023). Environmental accounting information and CSR: Evidence from manufacturing firms in Vietnam. *Journal of Accounting and Emerging Economies*, 13(1), 1–18.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- ODS Consulting. (2024). *Corporate Image*. <https://ods.consulting/insights/corporate-image/>
- Okafor, C., & Egbunike, F. (2023). Green Accounting: A Fundamental Pillar of Corporate Sustainability Reporting. *Journal of Accounting and Financial Management*, 9(8), 15–28.
- Pedron, A. P. B., Macagnan, C. B., Simon, D. S., & Vancin, D. F. (2021). Environmental disclosure effects on returns and market value. *Environment, Development and Sustainability*, 23, 4614–4633.

- Ratmono, D., Mail, R., Cahyonowati, N., & Janie, D. N. A. (2024). The Role of Environmental Performance in Mediating the Relationship between Green Accounting and CSR Disclosure. *Environmental Economics*, 1(2024), 15-30.
https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/19734/EE_2024_01_Ratmono.pdf
- Rossi, M., Festa, G., Chouaibi, S., Fait, M., & Papa, A. (2021). The effects of business ethics and corporate social responsibility on intellectual capital voluntary disclosure. *Journal of Intellectual Capital*, 22(3), 456-468.
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jic-08-2020-0287/full/html>
- Sari, D. M., & Anugerah, R. (2022). Environmental management accounting, corporate governance and environmental performance: A study of manufacturing companies. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 12(5), 86–94.
- Schaltegger, S., & Burritt, R. (2020). In Environmental Management Accounting: Concept, Methodology, and Application. Encyclopedia of Sustainability in Higher Education (1-10). Springer. https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-3-319-95726-5_27
- Scott, W. R. (1995). *Institutions and organizations*. Sage Publications.
- Sen, S., & Bhattacharya, C. B. (2001). Does Doing Good Always Lead to Doing Better? Consumer Reactions to Corporate Social Responsibility. *Journal of Marketing Research*, 38(2), 225–243.
- Seneca ESG. (2022). *The Pros and Cons of Voluntary Reporting in ESG*.
<https://senecaesg.com/insights/the-pros-and-cons-of-voluntary-reporting-in-esg/>
- Sudhamathi Premnath. (2018). *Green Accounting: Integrating Environmental Costs in Measurement*. https://www.academia.edu/38287886/Green_accounting_pdf
- Susilawati, S., Arifiyanti, D., Samukri, S., Suryaningsih, M., & Kuraesin, A. D. (2024). Green Accounting, CSR Disclosure, Firm Value, and Profitability Mediation. *Economic Studies Journal*, 33(1), 14-26.
https://www.iki.bas.bg/Journals/EconomicStudies/2024/2024-1/02_Susi-Susilawati.pdf
- Tsalis, T. A., Nikolaou, I. E., Konstantakopoulou, F., Zhang, Y., & Evangelinos, K. I. (2020). Evaluating the corporate environmental profile by analyzing corporate social responsibility reports. *Economic Analysis and Policy*, 66, 63-75.

- Uyar, A., Karaman, A. S., & Kilic, M. (2023). Voluntary disclosures and corporate social responsibility: The mediating role of transparency. *Social Responsibility Journal*, 19(3), 490–509.
- Vinodan, A. (2019). Community Attitude Towards Environmental Accounting: Special Focus on Ecotourism Destinations in Kerala. In *Environmental Sustainability and Education for Waste Management* (165–176). Springer.
- Wang, Z., & Sarkis, J. (2023). Corporate social responsibility and environmental accounting: A systematic review and future research agenda. *Journal of Environmental Management*, 326, 116585.
- Wangcharoendate, S., Gatewongsa, K., Srimuangtong, N., & Siewsamdangdet, P. (2021). Corporate Social Accounting Practices and Firm Sustainability: An Empirical Evidence from Listed Firms in Thailand. *ASEAN Journal of Management & Innovation*, 8(1), 1-15. <https://ajmi.stamford.edu/index.php/ajmi/article/view/229>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Harper and Row.
- Yekini, K. C., Wisniewski, T. P., & Millo, Y. (2022). Regulatory compliance disclosure and CSR perception: Evidence from stakeholder reaction in emerging economies. *Accounting Forum*, 46(2), 115–133.
- Yekini, K., & Jallow, K. (2012). Corporate community involvement disclosures in annual report: A measure of corporate community development or a signal of CSR observance?. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 3(1), 7-32.
- Youmatter. (2024). *Corporate Governance: Definition, Purpose, and Benefits*. <https://youmatter.world/en/definition/corporate-governance-definition-purpose-and-benefits>
- Yusoff, H., Othman, R., & Adamu, A. A. (2022). Sustainability reporting and firm performance: The mediating role of stakeholder engagement. *Sustainability*, 14(8), 4499.

การพัฒนาธุรกิจชุมชนสำหรับผลิตภัณฑ์หั่วเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่ตง ตำบลข้าวเม่าง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

พิรยา สมศักดิ์¹ อรไท เขียวขุ่ม² ไพรพันธ์ ธนเลิศโสภิต^{1*}

Received: February 10, 2025

Revised: May 13, 2025

Accepted: May 30, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่ตง ตำบลข้าวเม่าง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ในการผลิตและจำหน่ายหั่วเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน นอกจากนี้ การศึกษายังมุ่งพัฒนารูปแบบธุรกิจ โดยใช้กรอบแนวคิด และหลักการของเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียวเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและความยั่งยืนของธุรกิจชุมชน งานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ประกอบด้วย สมาชิกวิสาหกิจชุมชน 24 คน ผู้นำกลุ่ม 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐ 4 คน กระบวนการวิจัยเริ่มจากการประเมินศักยภาพและอุปสรรคของกลุ่ม จากนั้นจึงดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และการบริหารการเงิน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจมีทรัพยากรสำคัญ ได้แก่ มูลไส้เดือน แรงงานในท้องถิ่น และภูมิปัญญาชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในการบริหารธุรกิจ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และกลยุทธ์ทางการตลาด การพัฒนาแนวทางเชิงรุก เช่น การสร้างตราสินค้า การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย และการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ควบคู่ไปกับ การบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สามารถคำนวณจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 421 ถัง โดยมีรายได้เฉลี่ย 8,000 บาทต่อเดือน หรือ 96,000 บาทต่อปี การศึกษานี้แสดงความสำเร็จของธุรกิจชุมชนที่ผลิตหั่วเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับธุรกิจชุมชนอื่น โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ที่เน้นถึงความยั่งยืนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การพัฒนาธุรกิจ ความยั่งยืน เศรษฐกิจหมุนเวียน

¹ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

² วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*Corresponding author Email: drpaipan@gmail.com

Development of Community Business for Bio-organic Soil Conditioner Product from Worm Castings

A Case Study: Rai Dong Community Enterprise Group, Kuamung Sub-district, Saraphi District, Chiang Mai Province

Peeraya Somsak¹ Orathai Khiawcha-um² Paipan Thanalerdsopit^{1*}

Abstract

This study examines the potential and readiness of the Ban Rai Dong Community Enterprise Group, Khua Mung Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai, to produce and distribute bio-organic soil inoculants from earthworm castings. Additionally, the study seeks to develop a business model based on framework and the Bio-Circular-Green Economy framework to enhance competitiveness and long-term sustainability. The research employed a sample of 30 participants, comprising 24 community enterprise members, 2 group leaders, and 4 community development experts or government officials. The research process involved an assessment of the group's potential and challenges, followed by a series of capacity-building workshops on product development, packaging, distribution channels, and financial management. The findings indicate that the community enterprise possesses key resources, including vermicompost, local labor, and indigenous knowledge. However, constraints remain in business management, product design, and marketing strategies. The development process led to the implementation of proactive strategies, such as brand creation, expansion of distribution channels, and organic certification, alongside efficient cost management. The break-even point was calculated at 421 units, with an estimated monthly revenue of 8,000 THB or an annual revenue of 96,000 THB. The study highlights the successful development of the bio-organic soil inoculant community enterprise, which serves as a model for other community businesses. The findings align with the BCG economic framework, demonstrating economic, social, and environmental sustainability.

Keywords: Business Development, Circular Economy, Sustainability

^{1*} Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

² College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืนเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญในการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมไทย โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรกรรมที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลัก (Green & Haines, 2016) อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย เผชิญกับความท้าทายจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาปุ๋ยเคมี ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรและศักยภาพในการแข่งขัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) นอกจากนี้ ความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังเป็นแรงผลักดันให้ธุรกิจชุมชนต้องปรับตัวและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) เป็นกรอบแนวคิดที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดของเสีย และการเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรในพื้นที่ โดยเฉพาะในชุมชนเกษตรกรรม แนวคิดนี้ช่วยเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน (Edyvean et al., 2023) ตัวอย่างเช่น การนำมูลไส้เดือนซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตเป็นหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพ ไม่เพียงแต่ช่วยลดปริมาณขยะ แต่ยังเป็นทางเลือกของปุ๋ยที่มีต้นทุนต่ำกว่าและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565) การนำแนวคิด BCG ไปใช้ในบริบทของวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพในการเพิ่มรายได้ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ตลาดได้มากขึ้น (Geissdoerfer et al., 2017) แต่ในขณะเดียวกัน การวิจัยเชิงปฏิบัติที่ศึกษาการนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด (Chiphawang, 2024)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลขัวมุง อำเภอสรรภ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ธุรกิจชุมชนยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายด้าน เช่น การบริหารจัดการทรัพยากร การเข้าถึงตลาด และการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การประยุกต์ใช้เครื่องมือเชิงกลยุทธ์ เช่น แบบจำลองธุรกิจ Business Model Canvas (BMC) และการวิเคราะห์ SWOT Analysis สามารถช่วยวิเคราะห์และออกแบบแนวทางในการพัฒนาธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยช่วยระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง (Osterwalder & Pigneur, 2010; Thompson, 2021)

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในบริบทของเศรษฐกิจ BCG เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี ลดปริมาณขยะในพื้นที่ เพื่อฟื้นฟูคุณภาพดินที่เหมาะสมเพื่อการเพาะปลูก และสนับสนุนการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้คาดว่าจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเพิ่มรายได้ และการสร้างความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบสำหรับธุรกิจชุมชนในระยะยาว และชุมชนอื่น ๆ ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลข้าวเม่า อำเภอสарภี จังหวัดเชียงใหม่ ในการผลิตและจำหน่ายหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพมูลไส้เดือน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบธุรกิจสำหรับผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน โดยบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจ BCG เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจชุมชน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Community Economic Development: CED) มุ่งเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Green & Haines, 2016) หลักการสำคัญประกอบด้วยการเสริมสร้างทักษะ ในการพัฒนาความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ และดำเนินธุรกิจของสมาชิกชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ เพื่อสนับสนุนด้านทรัพยากร และการจัดการ (Flora & Flora, 2018) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนยังเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาสังคม

แนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) กับการพัฒนาธุรกิจชุมชน

แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (BCG) เป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดย เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) พัฒนาและผลิตสินค้าจากทรัพยากรชีวภาพ และผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มจากของเสีย (European Commission, 2018) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการนำกลับมาใช้ซ้ำ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อช่วยลดปริมาณขยะ (Ellen MacArthur Foundation, 2015) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมผ่านพลังงานสะอาด และกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (UNEP, 2011)

การประยุกต์ใช้ BCG ในธุรกิจชุมชนมีศักยภาพในการสร้างรายได้ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และสร้างงานที่มีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Geissdoerfer et al., 2017; Ellen MacArthur Foundation, 2015)

แนวคิด SWOT Analysis และ TOWS Matrix

SWOT Analysis เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (จุดแข็ง/จุดอ่อน) และภายนอก (โอกาส/อุปสรรค) ที่มีอิทธิพลต่อองค์กรและชุมชน (Gurel & Tat, 2017) SWOT Analysis ช่วยให้องค์กรหรือชุมชนสามารถประเมินศักยภาพและข้อจำกัด เพื่อนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์ (Helms & Nixon, 2010)

การใช้ TOWS Matrix ต่อยอดจาก SWOT โดยการจับคู่ปัจจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์ 4 รูปแบบ ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ใช้จุดแข็งเพื่อสร้างโอกาสใหม่, เชิงป้องกัน (ST) ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรคหรือปัญหาภายนอก, เชิงแก้ไข (WO) ลดจุดอ่อนโดยใช้โอกาสในการพัฒนา และเชิงรับ (WT) ลดผลกระทบของจุดอ่อนและอุปสรรค ซึ่งเหมาะสำหรับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในระยะยาว (Kotler et al., 2017)

ในงานวิจัยนี้ SWOT Analysis และ TOWS Matrix ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของชุมชนเพื่อประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาธุรกิจ การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้สอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน

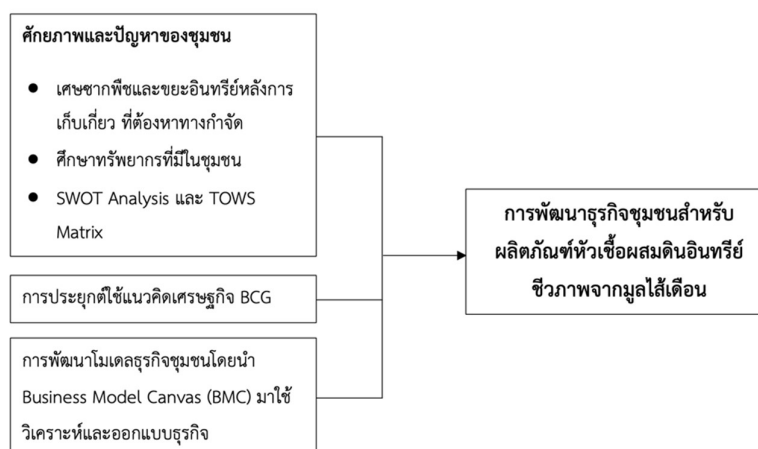
แนวคิดโมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas: BMC)

โมเดลธุรกิจ BMC อธิบายถึงวิธีการที่องค์กรสร้างคุณค่า (Value) ส่งมอบให้ลูกค้า และสร้างรายได้ (Osterwalder & Pigneur, 2010) Business Model Canvas เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยในการออกแบบและประเมินโมเดลธุรกิจ โดยมี 9 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ คุณค่าที่ส่งมอบให้ลูกค้า (Value Proposition) กลุ่มลูกค้า (Customer Segments) ช่องทางการเข้าถึง (Channels) การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships) กระแสรายได้ (Revenue Streams) ทรัพยากรหลัก (Key Resources) กิจกรรมหลัก (Key Activities) พันธมิตรหลัก (Key Partnerships) และโครงสร้างต้นทุน (Cost Structure) ซึ่งช่วยให้ธุรกิจชุมชนสามารถปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับตลาด เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และวางแผนการจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในงานวิจัยนี้ BMC ถูกนำมาใช้ในการออกแบบ และพัฒนารูปแบบธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของธุรกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ วางแผนและประเมินความเป็นไปได้ของโมเดลธุรกิจ และเชื่อมโยงมุมมองเชิงกลยุทธ์กับการจัดการทรัพยากรและโอกาสทางการตลาด เช่น การวิเคราะห์กระแสรายได้และต้นทุน เพื่อพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ยั่งยืน และการกำหนดคุณค่าที่เสนอให้ลูกค้า เพื่อสร้างความแตกต่างทางการแข่งขัน

แนวคิดการบริหารบัญชีและการเงิน

การบริหารบัญชีและการเงินมีบทบาทสำคัญในการจัดการต้นทุนและการสร้างกำไรของธุรกิจ โดยเฉพาะในธุรกิจชุมชน การวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม เช่น การบริหารต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน และการจัดการกระแสเงินสด ช่วยให้ธุรกิจสามารถรักษาสอดคล้องและเติบโตได้อย่างยั่งยืน (Horngran et al., 2015)

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้คัดเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและการพัฒนาธุรกิจชุมชน (Nikolopoulou, 2023) กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมานี้มีความพร้อมด้านข้อมูล เวลา และทรัพยากร มีความสนใจในการให้ข้อมูล มีเวลาเพียงพอในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงผู้ที่มีตำแหน่งหรือบทบาท ประกอบด้วย ผู้นำ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (Patton, 2015) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 24 คน ผู้นำหรือผู้บริหาร 2 คน และผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 4 คน รวม 30 คน

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และมุมมองของผู้ที่มีส่วนร่วมในธุรกิจชุมชน จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาและบริหารชุมชน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่วยเสริมการวิเคราะห์ เกี่ยวกับการดำเนินงาน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยนำเครื่องมือวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ (SWOT Analysis และ TOWS Matrix) (SWOT analysis, 2012) และแนวทางพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลขัวมุง ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

2.2 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) มุ่งเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ การตลาดออนไลน์ ภายใต้กรอบ

แนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) พร้อมใช้ Business Model Canvas (BMC) เป็นเครื่องมือออกแบบแผนธุรกิจ นอกจากนี้ ยังมีการอบรมด้านการบริหารบัญชีและการเงิน เพื่อให้ชุมชนสามารถวางแผนและจัดทำแผนการเงินที่มีประสิทธิภาพ รองรับการค้าเงินธุรกิจอย่างยั่งยืนในระยะยาว และการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment: SROI)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยรวบรวมเก็บข้อมูลผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ข้อสัมภาษณ์ประกอบด้วย 1) สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) วิสาหกิจชุมชนของท่าน มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคอย่างไร 3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน และข้อมูลจากรายงานวิชาการ เอกสารหน่วยงานภาครัฐ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบแนวโน้มตลาดและแนวทางพัฒนาธุรกิจชุมชน

การดำเนินกิจกรรมเป็นไปในลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชนและนักวิจัย โดยกลุ่มชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการคิด ริเริ่ม และปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้การสนับสนุนเชิงวิชาการจากนักวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Bergold & Thomas, 2012) เพื่อให้เกิดการเก็บข้อมูลที่สะท้อนปัญหาจริงและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโมเดลธุรกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ การวิจัยนี้ใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่งและเครื่องมือวิจัย ซึ่งรวมถึงการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ช่วยเสริมความหลากหลายของข้อมูลและเพิ่มความมั่นใจในผลการวิจัย (Carter et al., 2014)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับการตีความหมายของข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ภาษาพูด เช่น ภาพถ่าย วัตถุ กระบวนการวิเคราะห์มุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะแนวคิด ค่านิยม วิถีปฏิบัติ และปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) โดยการนำข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มารวมกัน และตีความเพื่อระบุแนวโน้มและปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจะได้รับการวิเคราะห์เพื่อสะท้อนถึงสถานการณ์และประสบการณ์ของสมาชิก ซึ่งจะนำไปสู่การโยงกับปัญหาและการกำหนดแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของตลาด

4.2 การคำนวณ จุดคุ้มทุน (หน่วย) = ต้นทุนคงที่ / (ราคาขายต่อหน่วย - ต้นทุนแปรผัน)

ผลการวิจัย

ศึกษาสภาพแวดล้อมและความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลขัวมุง อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ ในการผลิตและจำหน่ายหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพมูลไส้เดือน

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านไร่แดงมีศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรชีวภาพ โดยเฉพาะการเลี้ยงไส้เดือนและการแปรรูปของเสียทางการเกษตรให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักของชุมชนคือเศษซากพืชที่เหลือทิ้งหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงนโยบายห้ามเผาที่ทำให้ต้องหาทางเลือกใหม่ในการจัดการของเสีย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีแนวคิดในการแปรรูปของเสียเหล่านี้ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยมุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาขยะอินทรีย์ และเป็นโอกาสในการสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน

ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis และการกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix ดังตารางที่ 1 เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของวิสาหกิจชุมชน

จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
1. การร่วมมือในชุมชนที่แข็งแกร่ง โดยมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างควมยั่งยืนในพื้นที่ 2. ผลิตภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือนตอบโจทย์ตลาดเกษตรอินทรีย์ที่กำลังเติบโต ซึ่งมีความนิยมสูงในปัจจุบัน 3. ศักยภาพในการผลิตที่สูง เนื่องจากมีวัตถุดิบมูลไส้เดือนในพื้นที่เพียงพอต่อการผลิตตลอดทั้งปี	1. ขาดทักษะด้านการตลาด ขาดความรู้และทักษะในการตลาดที่จำเป็นต่อการเพิ่มมูลค่า และขยายฐานลูกค้า 2. ขาดการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ขาดการออกแบบฉลากและบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย และดึงดูดลูกค้า
โอกาส (Opportunities : O)	อุปสรรค (Threats : T)
1. ตลาดผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่กำลังเติบโต ความต้องการผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกำลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลก	1. ภาวะเปียบที่เข้มงวด เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์อินทรีย์ กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ต้องมีคุณสมบัติและผ่านการทดสอบตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการทดสอบและรับรองมาตรฐาน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่ไม่สามารถเข้าถึงต้นทุนในการทดสอบ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของวิสาหกิจชุมชน (ต่อ)

โอกาส (Opportunities : O)	อุปสรรค (Threats : T)
2. การสนับสนุนจากภาครัฐ และนโยบายรัฐบาลมีในการส่งเสริมเศรษฐกิจ BCG สนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์	2. ราคาวัตถุดิบ (มูลไส้เดือน) มีความผันผวนของราคา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต ถึงแม้จะมีปริมาณวัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิตตลอดทั้งปี
3. การร่วมมือกับองค์กรภายนอก การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและมหาวิทยาลัยสามารถเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด เช่น การเข้าร่วมโครงการภาครัฐ หรือการพัฒนาความรู้จากมหาวิทยาลัย	3. ความท้าทายในการสร้างความน่าเชื่อถือ ผู้บริโภคยังมีความกังวลเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ดินผสมอินทรีย์ ทำให้การสร้างความเชื่อมั่นในตลาดเป็นอุปสรรค

จากการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาในตารางที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่าการดำเนินงานสามารถพัฒนากลยุทธ์ได้ใน 4 แนวทางหลักด้วยวิธีการ TOWS Matrix ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน และขยายตลาดผลิตภัณฑ์อินทรีย์โดยการสร้างตราสินค้าและเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก เช่น เทศบาลหรือมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ขยายช่องทางการตลาดเพื่อเข้าถึงลูกค้าผ่านกิจกรรมการตลาด ใช้อาศัยความรู้ของสมาชิกในชุมชนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้ตรงกับแนวโน้มตลาดที่ต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ด้วยอัตลักษณ์ชุมชน

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) เสริมสร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ด้วยการรับรองมาตรฐานอินทรีย์และการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ เช่น การรับรองจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ หรือการร่วมมือกับหน่วยงานวิจัยเพื่อพิสูจน์คุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) พัฒนาความรู้และทักษะการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยความร่วมมือขององค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์เชิงรับ (WT) เพิ่มขีดความสามารถพัฒนาทักษะบริหารธุรกิจและวางแผนการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการอบรมร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อออนไลน์

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมในระยะยาว

พัฒนารูปแบบธุรกิจสำหรับผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน โดยบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) โดยเน้นการผลิตเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบตราผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และอบรมช่องทางการจัดจำหน่าย กิจกรรมนี้ได้รับการออกแบบบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix เพื่อสอดคล้องกับศักยภาพและความท้าทายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมูลไส้เดือน

กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการเพิ่มมูลค่าของเสียทางการเกษตร การพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับลักษณะของดินและพืชเป้าหมาย ตลอดจนการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดเกษตรอินทรีย์ได้

ผลการดำเนินกิจกรรมการอบรมและการนำผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพไปทดลองใช้ในพื้นที่ชุมชน ผลปรากฏว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน ซึ่งเพิ่มคุณภาพของดิน ลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี และลดปริมาณขยะอินทรีย์ในชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนในด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยกิจกรรมนี้มีการตอบสนองต่อ SWOT analysis และ TOWS Matrix ในการกำหนดกลยุทธ์สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ในกิจกรรมนี้ กลยุทธ์เชิงรับ (SO) การถ่ายทอดความรู้ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG และสอดคล้องกับแนวโน้มตลาดผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่กำลังเติบโต กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) การให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และใช้กระบวนการผลิตที่โปร่งใสสามารถช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าและเพิ่มความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาจเผชิญกับข้อจำกัดในการสร้างความเชื่อมั่นจากผู้บริโภค ซึ่งการร่วมมือกับหน่วยงานวิจัยที่เชื่อถือได้จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและการยอมรับในตลาด

ภาพที่ 2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน

กิจกรรมที่ 2 ออกแบบตราผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ และช่องทางการจัดจำหน่าย

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้ด้านการออกแบบตราผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ และช่องทางการจัดจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการทำการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการออกแบบตราผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับคุณค่าของผลิตภัณฑ์ และพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือการตลาดออนไลน์เพื่อขยายฐานลูกค้าและเพิ่มยอดขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ LINE ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว กระบวนการดำเนินงานมีดังนี้

2.1 การออกแบบตราผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยร่วมมือกับวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบตราผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยเน้นการสร้างเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ผ่านกระบวนการระดมสมองและคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และทำการลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุด ผลลัพธ์ที่ได้คือตราผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ทันสมัย และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ภาพที่ 3) การประเมินผลจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่าสมาชิกมีความพึงพอใจสูงต่อการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และเชื่อมั่นว่าการออกแบบใหม่นี้จะช่วยดึงดูดลูกค้าเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น

ภาพที่ 3 ต้นแบบตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน

2.2 ช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงตลาดและการเพิ่มยอดขาย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การกระจายสินค้าและแนวทางการเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถขยายตลาดและเพิ่มฐานลูกค้าได้อย่างยั่งยืน

การอบรมครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งในส่วนช่องทางการจำหน่ายออนไลน์และออฟไลน์ กล่าวคือ สำหรับช่องทางออนไลน์ ผู้วิจัยได้แนะนำให้ใช้ Facebook และ LINE เป็นจุดเริ่มต้นในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มที่มีต้นทุนต่ำ ใช้งานง่าย และสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้โดยตรง ขณะที่ช่องทางออฟไลน์ ผู้วิจัยเสนอแนะให้สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจกับร้านค้าปลีกสินค้าเกษตรอินทรีย์ ร้านค้าจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร และกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการเจรจาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เพื่อขยายโอกาสทางการค้าให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้แนะนำกลยุทธ์เสริมอื่น ๆ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดจำหน่าย อาทิ การบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management) ผ่านการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และการแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ รวมถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ่านงานแสดงสินค้าเกษตร ซึ่งจะช่วยเพิ่มการรับรู้ของผู้บริโภคและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ในตลาด ดังแสดงภาพที่ 4

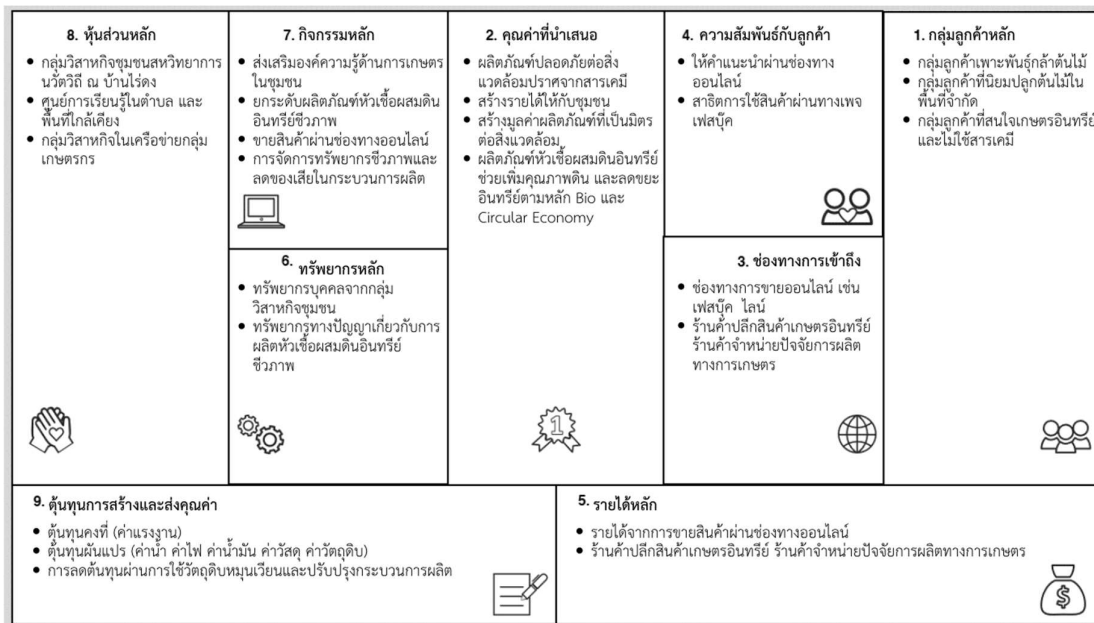
ภาพที่ 4 การถ่ายทอดองค์ความรู้ช่องทางการจัดจำหน่าย

ในการอบรมของกิจกรรมการพัฒนารวมผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางทางการจัดจำหน่าย ในขั้นตอนนี้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับแนวทางของ TOWS Matrix โดยกลยุทธ์เชิงรุก (SO) การสร้างตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์หั่วเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพ และการขยายตลาดผ่านการประชาสัมพันธ์ในงานแสดงสินค้า ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและเทศบาล เพื่อสนับสนุนด้านวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง และออกแบบตราผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ที่โดดเด่นและเพิ่มการมองเห็นในตลาดออนไลน์ เพื่อขยายฐานลูกค้าและเพิ่มยอดขายสนองต่อโอกาสในตลาดที่กำลังเติบโต กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่วยแก้ไขจุดอ่อนของการขาดความรู้ เพื่อเพิ่มทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการใช้ช่องทางการตลาดออนไลน์ และได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยในการถ่ายทอดความรู้และการออกแบบที่เหมาะสม กลยุทธ์เชิง

รับ (WT) การร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานรัฐ ในการออกแบบ บรรจุภัณฑ์และสร้างตราสินค้าที่โดดเด่นเพื่อตอบโจทย์การแข่งขันในตลาด การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดมาฝึกเทคนิคการสื่อสารและการขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตลาด

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบโมเดลธุรกิจการผลิตหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจาก มูลไส้เดือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กรอบแนวคิด Business Model Canvas (BMC) ซึ่งเป็น เครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของธุรกิจจำนวน 9 ประเด็นหลัก เพื่อช่วยให้กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนสามารถมองเห็นภาพรวมของธุรกิจได้ชัดเจนและวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

จากภาพที่ 5 พบว่าการจัดทำแบบโมเดลธุรกิจการผลิตหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูล ไส้เดือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ได้ใช้กรอบ Business Model Canvas (BMC) มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างแนวทางดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การลดของเสีย และการเพิ่ม มูลค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด BCG Economy

ภาพที่ 5 แบบจำลองธุรกิจการผลิตหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ด้วยการวิเคราะห์โมเดล Business Model Canvas

ทั้งนี้ กระบวนการออกแบบ BMC ได้รับการสนับสนุนจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านไร่แดง และถูกต่อยอดไปสู่ TOWS Matrix เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจ ที่สามารถนำไปสู่การจัดทำแผน BMC ที่เหมาะสม ซึ่งช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถกำหนดแนวทางเชิงรุกและเชิงรับ ในการพัฒนาธุรกิจได้อย่างยั่งยืน โดยการเชื่อมโยงกลยุทธ์ TOWS กับการออกแบบโมเดล BMC กลยุทธ์

เชิงรุก (SO) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่ดงมีศักยภาพในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยและเทศบาล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างตราสินค้าที่ดึงดูดลูกค้า อีกทั้ง การขยายช่องทางการจำหน่ายผ่าน Facebook และ LINE ร้านค้าปลีกสินค้าเกษตรอินทรีย์ ร้านค้าจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ช่วยให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น สำหรับกลยุทธ์เชิงรับ (ST) มุ่งเน้นการสร้างเชื่อมั่นของลูกค้า ผ่านการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องและโปร่งใส เช่น มาตรฐานการผลิตและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ รวมถึงการใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook และ LINE ในการให้ข้อมูลและตอบข้อสงสัยของลูกค้า

การดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากลยุทธ์เชิงธุรกิจที่ครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด BCG Economy และช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนของธุรกิจในมิติของสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

กิจกรรมที่ 3 การบริหารบัญชีและการเงิน

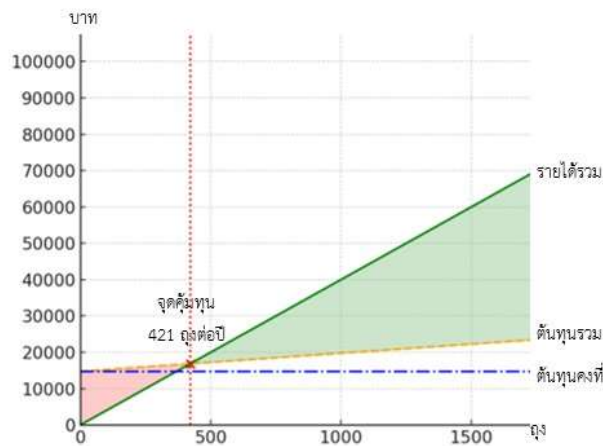
ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการบริหารบัญชีและการเงิน มีการนำเสนอข้อมูลทางการเงิน โดยมีการจัดทำแผนการเงิน เพื่อให้เห็นการดำเนินงานในภาพรวมของกลุ่ม จะส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 2 รายละเอียดของประมาณการรายรับ ต้นทุนคงที่และต้นทุนแปรผัน

รายรับ (บาท)	
ราคาขายต่อหน่วย x หน่วยขายต่อเดือน x 12 เดือน (40 บาท x 200 ถู x 12 เดือน)	96,000-
ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost)	
-โรงเรือนเลี้ยงไส้เดือนแบบไม้ไผ่สูงใบจาก 1 โรง บรรจุได้ 20 กระบะ (3,000 บาท อายุการใช้งาน 3 ปี)	1,000-
-เครื่องมืออุปกรณ์ เช่น กระบะผสมดินและอาหาร ตะแกรงร่อน พลาสติกคลุมไส้เดือน (500 บาทต่ออายุการใช้งาน 3 ปี)	166.67
-พันธุ์ไส้เดือน 2 กิโลกรัม 100-200 กรัมต่อกระบะ (1,000บาท อายุการใช้งาน 3 ปี)	333.33
-ค่าแรงดูแล คัดทั้งวัน วันละ 300 บาท แต่ทำงาน 1/3 วัน เท่ากับวันละ 100 บาท 1 ปี คัด 365 วัน	3,650-
-วัสดุมูลโคนมแห้งใช้ 8 กก./กระบะ ราคา กก. ละ 5 บาท ใช้จำนวน 20 กระบะ x 12 เดือน	9,600-
รวมต้นทุนคงที่	14,750-

ตารางที่ 2 รายละเอียดของประมาณการรายรับ ต้นทุนคงที่และต้นทุนแปรผัน (ต่อ)

ต้นทุนแปรผัน (Variable Cost)	
ค่าแรง และค่าบรรจุภัณฑ์ฉลากสินค้าต่อถุง x 12 เดือน (5 บาท x 200 ถุง x 12 เดือน)	12,000-
ต้นทุนรวมทั้งสิ้น	26,750-
กำไรจากการขายสินค้า	69,250-

ภาพที่ 6 การคำนวณจุดคุ้มทุน

ในการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-even Point) พบว่า ชุมชนมีต้นทุนคงที่รวมจำนวน 14,750 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนผันแปรต่อหน่วยเท่ากับ 5 บาท และกำหนดราคาขายต่อหน่วยไว้ที่ 40 บาท โดยจำนวนหน่วยขาย 200 ถุงต่อเดือนหรือ 2,400 ถุงต่อปี จากการคำนวณจุดคุ้มทุนโดยใช้สูตรต้นทุนคงที่หารด้วยส่วนต่างของราคาขายและต้นทุนผันแปรต่อหน่วย ได้ผลลัพธ์ว่าจุดคุ้มทุนอยู่ที่ประมาณ 421 ถุง ดังรูปที่ 5 หรือกล่าวคือ กิจกรรมจำเป็นต้องขายสินค้าไม่น้อยกว่า 421 ถุง จึงจะเริ่มมีรายได้เพียงพอที่จะครอบคลุมต้นทุนทั้งหมด และเข้าสู่สถานะมีกำไร

ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

จากการวิเคราะห์และประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment: SROI) พบว่า การพัฒนาธุรกิจชุมชนสำหรับผลิตภัณฑ์หิ้วเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน ภูมิศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลข้าวเม่าง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสร้างผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน โดยคำนวณได้ว่า พบว่า การลงทุน 1 บาทในระยะเวลา 1 ปี ให้ผลตอบแทนทางสังคมสูงถึง 3.59 บาท ซึ่งสะท้อนถึงความคุ้มค่าและผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อชุมชน การคำนวณ SROI พิจารณาจากกรณีนี้ สมมติให้รายได้รวมเป็นตัวแทนของมูลค่าผลลัพธ์ทางสังคม โดยไม่มีข้อมูลผลกระทบทางสังคมอื่นเพิ่มเติม เช่น การจ้างงาน การพัฒนาอาชีพ หรือผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ดังนั้น รายรับ 96,000 บาท และ

ต้นทุนรวม 26,750 บาท เมื่อคำนวณแล้วค่า SROI เท่ากับ 3.59 บาท ซึ่งหมายความว่า ทุก ๆ 1 บาทที่ลงทุน จะได้รับผลตอบแทนทางสังคม 3.59 บาท นอกจากนี้ก่อให้เกิดนวัตกรรมขึ้นในชุมชนจำนวน 2 ราย ที่สามารถคิดค้น ทดลองได้ และเกิดการต่อยอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีการนำวัตถุดิบหรือเศษใบไม้ชนิดอื่น ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิต รวมถึงมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า งานวิจัยนี้ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม โดยส่งผลกระทบต่อชุมชนในหลากหลายด้าน อาทิ การลดปริมาณขยะ การลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร และการสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน นอกจากนี้ เกษตรกรยังรู้สึกพึงพอใจต่อการได้ใช้ผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และชุมชนเองก็เกิดความสามารถในการร่วมมือกันพัฒนาให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจใหม่ (BCG Economy)

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาสภาพแวดล้อมและความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง ตำบลชวามุง อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ ในการผลิตและจำหน่ายหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพมูลไส้เดือน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดงมีศักยภาพสูงในการดำเนินธุรกิจการผลิตหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพมูลไส้เดือน โดยชุมชนมีทรัพยากรท้องถิ่นที่มีคุณภาพสูง เช่น มูลไส้เดือนที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบหลักในกระบวนการผลิต และยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการเลี้ยงไส้เดือนและการใช้หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ในการเกษตร นอกจากนี้ แรงงานในชุมชนมีความพร้อมและสามารถเรียนรู้กระบวนการผลิต ซึ่งสะท้อนถึงความเข้มแข็งของกลุ่มในการพัฒนาธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มจะมีทรัพยากรและแรงงานที่เพียงพอ ยังพบข้อจำกัดในด้านการบริหารจัดการธุรกิจ โดยเฉพาะการวางแผนการเงิน การตลาด และการเข้าถึงตลาดที่กว้างขวาง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจของกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการผลิตเป็นหลัก แต่ยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการทำตลาดที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis พบว่า **จุดแข็ง** ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดงคือการมีทรัพยากรท้องถิ่นที่มีคุณภาพและศักยภาพในการผลิตที่สูง เช่น มูลไส้เดือนและความร่วมมือในชุมชนที่แข็งแกร่ง ซึ่งสามารถเสริมสร้างการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการได้ดี อย่างไรก็ตาม **จุดอ่อน** ที่สำคัญคือการขาดทักษะด้านการตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กันกับกลยุทธ์ทางธุรกิจ การประยุกต์ใช้ TOWS Matrix เพื่อวางกลยุทธ์ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถใช้**จุดแข็ง**ในการขยายตลาดผ่านการสร้างตราสินค้าและการเข้าร่วมโครงการภาครัฐ รวมถึงการพัฒนาความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกที่สามารถช่วยขยายโอกาสในตลาดเกษตรอินทรีย์ **กลยุทธ์เชิงป้องกัน**คือการสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ผ่านการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ซึ่งช่วยเสริมความน่าเชื่อถือในตลาด ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินพงศ์ คงสันเทียะ และชวล นาคใหม่ (2566) งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาธุรกิจ

ชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งอาจมีส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชน ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถวางแผนการสร้างตราสินค้า และเข้าร่วมโครงการภาครัฐ เพื่อขยายโอกาสในตลาดเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในตลาด การประเมินปัจจัยภายในและภายนอกของธุรกิจโดยใช้ SWOT Analysis สามารถช่วยให้ธุรกิจสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม

การพัฒนารูปแบบธุรกิจสำหรับผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน โดยบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจชุมชน

การศึกษานี้ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ซึ่งส่งเสริมการใช้มูลไส้เดือนและจุลินทรีย์ในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ช่วยลดการพึ่งพาสารเคมีทางการเกษตร และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยการนำเศษซากพืชและขยะอินทรีย์มาใช้เป็นส่วนผสมของหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือน ซึ่งช่วยลดปริมาณขยะในชุมชนและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ของเสีย รวมถึงพัฒนาแนวทางการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ellen MacArthur Foundation (2015) ที่ระบุว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนช่วยลดการใช้ทรัพยากรใหม่และลดปริมาณของเสีย และ เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยการใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทำให้ธุรกิจสามารถตอบสนองต่อนโยบายพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลวิจัยของ Lalaeng, C., and Wongkaeo, S. (2024) ได้ระบุว่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจ BCG มาใช้ใน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้น และสามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากกลุ่มมีการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนได้ดี เช่น มีการใช้วัตถุดิบที่หาได้ยาก หรือมีแนวทางการทำงานที่คู่แข่งเลียนแบบได้ยาก รวมถึงมีความสามารถในการวางแผนและพัฒนาธุรกิจอย่างเหมาะสม แนวคิด BCG ยังช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวทางที่ส่งผลดีต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจในชุมชน โดยผลงานวิจัยของ Geissdoerfer et al. (2017) ชี้ว่าการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นหัวใจของเศรษฐกิจสีเขียว ทำให้ธุรกิจสามารถตอบสนองต่อนโยบายพัฒนาอย่างยั่งยืน และกล่าวถึงการใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้สามารถแข่งขันได้และเติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาว และงานของ กิตติศักดิ์ ร่วมพัฒนา และคณะ (2566) พบว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลโคกยางอย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยยกระดับรายได้ของชุมชน ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสร้างความเข้มแข็งทางสังคม

นอกจากนี้การศึกษาได้ใช้ Business Model Canvas (BMC) ในการพัฒนาโมเดลธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านไร่แดง พบว่า กลุ่มสามารถกำหนดคุณค่าที่ส่งมอบให้ลูกค้าได้อย่างชัดเจน คือ ผลิตภัณฑ์หัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือนที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร พร้อมทั้งกำหนดช่องทางการจัดจำหน่าย โดยพัฒนาช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook และ LINE ที่สมาชิกกลุ่มสามารถทำได้เอง ทั้งนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานของ Osterwalder and Pigneur (2010) ที่ระบุว่าการใช้ BMC เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างแบบจำลองธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสำหรับกิจการขนาดเล็กและวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment: SROI) การคำนวณจุดคุ้มทุนจากการผลิตผลิตภัณฑ์ 421 ถุงเพื่อให้ครอบคลุมต้นทุนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการควบคุมต้นทุนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ Arvidson et al. (2013) ที่พบว่า การควบคุมต้นทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพธุรกิจ นอกจากนี้ SROI แสดงว่า ทุกการลงทุน 1 บาท สร้างผลตอบแทนทางสังคมได้ถึง 3.59 บาท สะท้อนผลลัพธ์เชิงบวกในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม Nicholls et al. (2012) การสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น การใช้เศษพืชในการผลิตหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพยังช่วยเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาความรู้ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Arvidson et al. (2013) ที่กล่าวถึงการสร้างผลกระทบทางสังคมที่มีค่าผ่านการประเมิน SROI

โดยสรุป การใช้แนวคิด BCG ร่วมกับเครื่องมือ BMC และ SROI ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ยั่งยืน สร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรท้องถิ่นและกำหนดกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมูลไส้เดือนให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับพืชแต่ละประเภท หรือการพัฒนาในรูปแบบของหัวเชื้อผสมดินอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือนชนิดเม็ด เพื่อเพิ่มความสะดวกในการใช้งาน นอกจากนี้ ควรศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ่านการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ หรือการพัฒนาสูตรที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันในตลาดที่กว้างขึ้น

2. ควรมีการศึกษาต่อเนื่องเกี่ยวกับโมเดลธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นการใช้ Business Model Canvas (BMC) ควบคู่กับการวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย นอกจากนี้ ควรพิจารณาการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายตลาดผ่าน E-commerce และ การค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อลดข้อจำกัดด้านพื้นที่และเพิ่มโอกาสทางการตลาดให้กับธุรกิจชุมชน

3. ควรมีการศึกษาผลกระทบในระยะยาวของโครงการพัฒนาธุรกิจชุมชน ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์ Social Return on Investment (SROI) อย่างต่อเนื่อง เพื่อวัด

ผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ ควรศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน และแนวทางในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การบริหารจัดการของเสียจากกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ร่วมพัฒนา, ฉัตรเกษม ดาศรี, อภิชาติ แสงอัมพร, มัญญา จำปาเทศ, และ ศศิณีภา ต้มทอง. (2566). รูปแบบพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานคิด Model เศรษฐกิจ BCG สู่ความยั่งยืน ตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 8(2), 1–15. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru/article/view/27165>
- ชุติพงศ์ คงสันเทียะ, และ ชฎาล นาคใหม่. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG: กรณีวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย ตำบลนาจั่ว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(1), 130–151.
- สมชาติ ตันเปรมวงษ์. (ม.ป.ป.). *การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน*. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดระยอง. <https://aopdh02.doae.go.th/wp-content/uploads/2021/10/AF.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). *ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2565 และแนวโน้มปี 2566*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. <https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดภาวะเศรษฐกิจการเกษตร/ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร/41458/TH-TH>
- Arvidson, M., Lyon, F., McKay, S., & Moro, D. (2013). Valuing the social? The nature and controversies of measuring social return on investment (SROI). *Voluntary Sector Review*, 4(1), 3–18. <https://doi.org/10.1332/204080513X661554>
- Bergold, J., & Thomas, S. (2012). Participatory research methods: A methodological approach in motion. *Forum: Qualitative Social Research*, 13(1). <https://doi.org/10.17169/fqs-13.1.1801>
- Carter, N., Bryant-Lukosius, D., DiCenso, A., Blythe, J., & Neville, A. J. (2014).
- Chaiphawang, K. (2024). BCG model and sustainable development for community enterprises: A case study of sustainable safety rice farmers community enterprise, Mae Chan District, Chiang Rai Province. *Business Administration and Management Journal Review*, 16(1), 27–46. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bahcuojs/article/view/256220>

- Edyvean, R. G., Apiwatanapiwat, W., Vaithanomsat, P., Boondaeng, A., Janchai, P., & Sophonthammaphat, S. (2023). The Bio-Circular Green Economy model in Thailand – A comparative review. *Agriculture and Natural Resources*, 57(1), 51–64.
<https://li01.tci-thaijo.org/index.php/anres/article/view/258253>
- Ellen MacArthur Foundation. (2015). *Towards a circular economy: Business rationale for an accelerated transition*. Ellen MacArthur Foundation.
- European Commission. (2018). *A sustainable bioeconomy for Europe: Strengthening the connection between economy, society and the environment*. European Union.
- Flora, C. B., & Flora, J. L. (2018). *Rural communities: Legacy and change*. Routledge.
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The circular economy–A new sustainability paradigm?. *Journal of Cleaner Production*, 143, 757–768.
- Green, G. P., & Haines, A. (2016). *Asset building and community development* (4th ed.). SAGE Publications.
- Gurel, E., & Tat, M. (2017). SWOT analysis: A theoretical review. *Journal of International Social Research*, 10(51), 994–1006.
- Helms, M. M., & Nixon, J. (2010). Exploring SWOT analysis – where are we now? A review of academic research from the last decade. *Journal of Strategy and Management*, 3(3), 215–251.
- Horngren, C. T., Datar, S. M., & Rajan, M. V. (2015). *Cost accounting: A managerial emphasis* (15th ed.). Pearson Education.
- Kotler, P., Armstrong, G., & Opresnik, M. O. (2017). *Principles of marketing* (17th ed.). Pearson Education.
- Lalaeng, C., & Wongkaeo, S. (2024). The causal relationship of the application of the BCG economic model affecting the competitive advantage and performance of community enterprise. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 8671–8686. https://www.pjlss.edu.pk/pdf_files/2024_2/8671-8686.pdf
- Nicholls, J., Lawlor, E., Neitzert, E., & Goodspeed, T. (2012). *A guide to Social Return on Investment*. The SROI Network.
- Nikolopoulou, K. (2023). *What is purposive sampling? | Definition & examples*. Scribbr.
<https://www.scribbr.com/methodology/purposive-sampling/>

- Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). *Business model generation: A handbook for visionaries, game changers, and challengers*. Wiley.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Sage Publications.
- SWOT analysis. (2021). In Hill, S.D. (Ed.), *Encyclopedia of Management* (7th ed.), (pp. 977–980). Gale.
- The use of triangulation in qualitative research. *Oncology Nursing Forum*, 41(5), 545–547. <https://doi.org/10.1188/14.ONF.545-547>
- Thompson, J. (2021). Sustainable community development through SWOT analysis: Applications in rural business models. *Journal of Rural Studies*, 85, 154–165.
- United Nations Environment Programme (UNEP). (2011). *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. United Nations Environment Programme.

ความสัมพันธ์ของกำไรต่อหุ้นและกระแสเงินสดดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อ เงินปันผลและราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กฤตพงศ์ วัชรานุกุล^{1*} อธิษฐ์ สกลวิชญธาดา¹ ทศพร นิมิตเดช¹ เอกศิริ มุสิกนาม¹ ณัฐวุฒิ พวงมาลี¹

ชัยนรินทร์ เขียวอรุณ¹

Received: February 28, 2025

Revised: May 28, 2025

Accepted: May 30, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกำไรต่อหุ้นที่ส่งผลกระทบต่อเงินปันผลและราคาหุ้น ความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดดำเนินงานส่งผลกระทบต่อเงินปันผลและราคาหุ้น และความสัมพันธ์ของเงินปันผลที่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ในปี พ.ศ. 2566 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 503 กิจการ ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า กำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินปันผลและราคาหุ้น นอกจากนี้เงินปันผลยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ในส่วนของกระแสเงินสดดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์กับเงินปันผลและราคาหุ้นแต่อย่างใด การศึกษานี้ช่วยให้นักลงทุนประเมินศักยภาพในการทำกำไรของกิจการและคาดการณ์แนวโน้มราคาหุ้นได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น อีกทั้งใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุนในหุ้นที่มีแนวโน้มจ่ายปันผลสม่ำเสมอ นอกจากนี้ช่วยให้ผู้บริหารวางกลยุทธ์เพิ่มกำไร กำหนดนโยบายปันผลที่เหมาะสมและสื่อสารกับนักลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นและมูลค่ากิจการในระยะยาว

คำสำคัญ: กระแสเงินสดดำเนินงาน กำไรต่อหุ้น เงินปันผล ราคาหุ้น

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

* Corresponding author Email: todsaphorn.n@gmail.com

The Relationship between Earnings Per Share and Operating Cash Flow that affects Dividends and Stock Prices

Krittapong Watcharanukul^{1*} Tibodee Sakulvichayatada¹ Todsaphorn Nimdech¹ Aeksiri Musiganam¹
Natthawut Phuangmalee¹ Chainarin Khieoarun¹

Abstract

This study aimed to investigate the relationship between earnings per share and dividends and stock prices, the relationship between operating cash flow and dividends and stock prices, and the relationship between dividends and stock prices of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET) and the Market for Alternative Investment (MAI) in 2023. The sample consisted of 503 businesses. Descriptive statistics, Pearson's coefficient, and multiple regression analysis were used to analyze the data to test the hypotheses.

The results of the study found that earnings per share had a positive relationship with dividends and stock prices. In addition, dividends had a positive relationship with stock prices. Operating cash flow had no relationship with dividends and stock prices. This study helps investors assess the profit potential of a business and predict stock price trends more rationally. It can also be used as a guideline for deciding to invest in stocks that tend to pay consistent dividends. It also helps executives to develop strategies to increase profits, set appropriate dividend policies, and communicate effectively with investors to promote confidence and long-term business value.

Keywords: Dividends, Earnings Per Share, Operating Cash Flow, Stock Prices

¹ Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Kasetsart University Chalermphrakiat Sakon Nakhon Campus
Province

บทนำ

การประกาศใช้นโยบายภาษีศุลกากรตอบโต้ (Reciprocal Tariff) อย่างเป็นทางการของสหรัฐฯ ส่งผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดการเงินทั่วโลก ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวดัชนี Dow Jones ปรับลดลง 3.98% ดัชนี S&P 500 ลดลง 4.84% และ Nasdaq ลดลง 5.97% ซึ่งเป็นการปรับตัวลงมากที่สุดนับตั้งแต่ช่วง COVID-19 นักลงทุนจึงกังวลต่อความไม่แน่นอนและความเสี่ยงต่อสภาพเศรษฐกิจ (เค เวลธ์, 2568) ในประเทศไทยดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET Index) ปิดที่ 1,074.59 จุด ลดลง 50.62 จุด หรือ -4.50% ด้วยมูลค่าการซื้อขาย 66,714.48 ล้านบาท โดยนักวิเคราะห์และบริษัทหลักทรัพย์ได้ปรับลดเป้าหมายดัชนีเพื่อสะท้อนความไม่แน่นอนและความเชื่อมั่นที่ถดถอยของนักลงทุน (ไทยพีบีเอส, 2568) ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกาได้ชะลอการปรับขึ้นภาษีออกไป 90 วัน เปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเตรียมการรับมือ แต่ยังเผชิญกับความไม่แน่นอนหลังสิ้นสุดระยะเวลาผ่อนปรน ท่ามกลางสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศที่ยังผันผวน ข้อมูลทางการบัญชีจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารและนักลงทุน โดยต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย เพื่อใช้วิเคราะห์แนวโน้มและประเมินศักยภาพของกิจการได้อย่างแม่นยำ งบการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยประเมินความสามารถในการทำกำไร ความสามารถในการแข่งขัน และกระแสเงินสด อีกทั้งยังช่วยให้ผู้บริหารกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม เพื่อสร้างความมั่นคงและการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

กำไรต่อหุ้น (Earnings per Share) กระแสเงินสดดำเนินงาน (Operating Cash Flow) และการจ่ายเงินปันผล (Dividend) เป็นข้อมูลทางการบัญชีที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่นักลงทุนใช้ประเมินศักยภาพความสามารถในการทำกำไรรวมถึงแนวโน้มของราคาหุ้นในอนาคต และทฤษฎีตัวแทนเป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายกลไกที่ผู้ถือหุ้นใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริหารซึ่งทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางด้านบริหารจัดการ ควบคุม ที่มีผลต่อผลการดำเนินงาน การจ่ายเงินปันผลและการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้นได้ (ปิ่นผ้ววัฒน์ วังอนุสรณ์ และคณะ, 2565) นอกจากนี้ข้อมูลทางการบัญชียังเป็นสัญญาณที่สะท้อนประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของฝ่ายบริหาร นักวิจัยได้นำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้มูลค่าทางการตลาด เช่น อินทัต โกศลวิตร (2562) และอัตราการจ่ายเงินปันผล เช่น โปยมรัตน์ มหาโชติ และจิรพงษ์ จันทรวงศ์ (2565) จากงานวิจัยในอดีตสรุปได้ว่าการวิเคราะห์กำไรสุทธิและกระแสเงินสดดำเนินงานมีความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมของนักลงทุนและการตัดสินใจของผู้บริหารในด้านนโยบายเงินปันผลและการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ เนื่องจากเป็นเครื่องชี้วัดที่สะท้อนศักยภาพทางการเงินและความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของกิจการได้ ในหลายงานวิจัยศึกษาแยกกันระหว่างกำไรสุทธิต่อหุ้นกับกระแสเงินสดดำเนินงานหรือบางงานวิจัยถูกใช้เป็นตัวแปรควบคุม แต่การศึกษาครั้งนี้ศึกษาให้ถึงความสำคัญจึงนำมาศึกษาพร้อมกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกำไรและกระแสเงินสดดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อเงินปันผลและราคาหุ้น ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบของเงินปันผลที่ส่งผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกำไรต่อหุ้นที่ส่งผลกระทบต่อเงินปันผลและราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อเงินปันผลและราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเงินปันผลที่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีตัวแทน (agency theory)

Jensen & Meckling (1976) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานทางความคิดมาจากแนวทางด้านเศรษฐศาสตร์ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่าตัวแทนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากตัวการ อาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อกิจการด้วยการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเองและกลุ่มผลประโยชน์ของตนเอง พฤติกรรมของตัวแทนในลักษณะนี้ถือเป็นการเบียดเบียนผลประโยชน์ของตัวการ โดยทฤษฎีนี้เป็นกรอบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรกเรียกว่า เจ้าของหรือผู้ถือหุ้น หรือผู้จ้าง ถูกเรียกว่าตัวการ (Principle) ซึ่งเป็นผู้ยินยอมมอบทรัพยากรและสิทธิในการจัดการทรัพยากรที่ตนมีอยู่ ให้กับกลุ่มคนที่สองเรียกว่า ผู้บริหารหรือตัวแทน (Agent) ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการองค์กรเพื่อให้ผู้จ้างได้รับผลตอบแทนสูงสุด เมื่อผู้ถือหุ้นไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของการดำเนินงานได้ จึงจำเป็นต้องแต่งตั้งผู้บริหารที่มีอำนาจในการจัดการองค์กรเพื่อขับเคลื่อนกิจการให้มีความสำเร็จและสร้างผลตอบแทนสูงสุดแก่ผู้จ้าง ทั้งนี้ ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบและมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ทั้งสองฝ่าย (เปรมารัช วิลาลัย และคณะ, 2563)

ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรต่อหุ้นกับเงินปันผลและราคาหุ้น

กำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share: EPS) เป็นตัวชี้วัดทางการเงินที่ใช้ประเมินผลการดำเนินงานของกิจการที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการสร้างผลกำไร หากกิจการมีกำไรต่อหุ้นอยู่ในระดับสูงมักบ่งชี้ถึงศักยภาพในการดำเนินงานและความสามารถในการสร้างผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น (Adam et al., 2024) อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อแนวโน้มการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากกิจการที่มีกำไรสุทธิมากพอจะมีโอกาสในการจ่ายเงินปันผลในระดับที่สูงขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ถือหุ้น (Fernando, 2025) อย่างไรก็ตาม การจ่ายเงินปันผลยังขึ้นอยู่กับนโยบายและสถานะทางการเงิน โดยบางกิจการอาจเลือกเก็บกำไรไว้ลงทุนเพื่อการเติบโตในอนาคต ซึ่งทำให้ระดับการจ่ายปันผลแตกต่างกันไป งานวิจัยของ Arsal (2021) และ Hunjra et al. (2014) สะท้อนให้เห็นว่ากำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์กับการจ่ายเงินปันผล

นอกจากนี้กำไรต่อหุ้นยังมีอิทธิพลต่อราคาหุ้นในตลาด เนื่องจากนักลงทุนสามารถใช้กำไรต่อหุ้นเป็นข้อมูลประกอบการประเมินมูลค่าหุ้นรวมถึงคาดการณ์ผลตอบแทนในอนาคต ราคาหุ้นสะท้อนทั้งผลประกอบการในปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคต นอกจากนี้สะท้อนถึงความคาดหวังของนักลงทุนต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของหุ้นในอนาคต ความผันผวนตามกลไกของอุปสงค์ อุปทาน ตลอดจนปัจจัยทางเศรษฐกิจทั้งระดับจุลภาคและมหภาค (Ningtyas and Sari, 2023) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ราคาหุ้นปรับตัวเพิ่มขึ้น กำไรต่อหุ้นจึงเป็นปัจจัยที่สะท้อนผลการดำเนินงานและส่งสัญญาณให้กับนักลงทุนและผู้ถือหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี agency theory ที่อธิบายบทบาทของกำไรต่อหุ้นในการลดความไม่สมดุลของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น ดังนั้นในการศึกษารุ่นนี้จึงได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : กำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินปันผล

สมมติฐานที่ 2 : กำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดดำเนินงานกับเงินปันผลและราคาหุ้น

กระแสเงินสดดำเนินงาน (Operating Cash Flows) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในงบกระแสเงินสดที่สะท้อนความสามารถในการสร้างเงินสดจากกิจกรรมหลัก ความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องถือเป็นสัญญาณเชิงบวกที่บ่งบอกถึงความมั่นคงทางการเงินของกิจการ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนและการประเมินมูลค่าหุ้น นอกจากนี้สามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของกิจการ และเป็นสัญญาณเตือนล่วงหน้าของภาวะถดถอยในสภาพการเงินเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน (Malau and Brata, 2020; Seth, 2024)

กิจการที่มีกระแสเงินสดดำเนินงานสูงมักจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงกว่ากิจการที่มีกระแสเงินสดต่ำ เนื่องจากการมีเงินสดเพียงพอช่วยให้จ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นได้โดยไม่กระทบต่อการดำเนินงานหลัก (วิทยากร วีรวิทยา, 2566) เมื่อกิจการสามารถสร้างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ดี ผู้บริหารมีโอกาสดำเนินการจ่ายปันผลสูงขึ้น ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนในความสามารถในการทำกำไรและศักยภาพการเติบโตในอนาคต (อรรณวุฒิ สิงห์บุรานุรักษ์, 2565) กระแสเงินสดที่สูงขึ้นยังส่งผลต่อการตัดสินใจในนโยบายการจ่ายเงินปันผลของผู้บริหารอีกด้วย (Chumari, 2022) หากกระแสเงินสดดำเนินงานสูง ผู้บริหารมีโอกาสดำเนินการจ่ายปันผลที่สูงให้กับนักลงทุนได้ ช่วยให้นักลงทุนมั่นใจว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรที่ดีและมีโอกาสเติบโตในอนาคต ซึ่งจะทำให้ราคาหุ้นของบริษัทสูงขึ้นเช่นกัน (Sari et al., 2023) อีกทั้งกระแสเงินสดดำเนินงานจำนวนมากดึงดูดความสนใจของนักลงทุน ทำให้ความต้องการซื้อหุ้นสูงขึ้นทำให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น (Fatmawatie, 2023) รวมถึงส่งผลต่อความผันผวนของราคาหุ้นอีกด้วย (Al-Dhaimesh, 2021) ดังนั้นในการศึกษารุ่นนี้จึงได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 3 : กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินปันผล

สมมติฐานที่ 4 : กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างเงินปันผลกับราคาหุ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างเงินปันผล (Dividend) กับราคาหุ้น มาจากแนวคิดที่ว่า “เงินปันผลเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของราคาหุ้น” ในเชิงการรับรู้ของนักลงทุน และในฐานะกลไกสะท้อนเสถียรภาพทางการเงินของกิจการ แนวคิดของ Lintner (1962) และ Gordon (1963) ได้แสดงให้เห็นว่ากิจการไม่ได้จ่ายเงินปันผลเพียงเพื่อแจกจ่ายกำไรสุทธิให้แก่ผู้ถือหุ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นกลยุทธ์การสื่อสารไปยังกลุ่มผู้ถือหุ้นและนักลงทุน นอกจากนี้แนวคิด Dividend Signaling Hypothesis เสนอว่าการประกาศจ่ายเงินปันผลหรือการเพิ่มขึ้นของเงินปันผล อาจถูกตีความจากตลาดว่าเป็นการส่งสัญญาณว่ากิจการมีสถานะทางการเงินแข็งแกร่ง มีความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดและมีทิศทางการดำเนินธุรกิจที่มั่นคงในอนาคตซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อราคาหุ้น

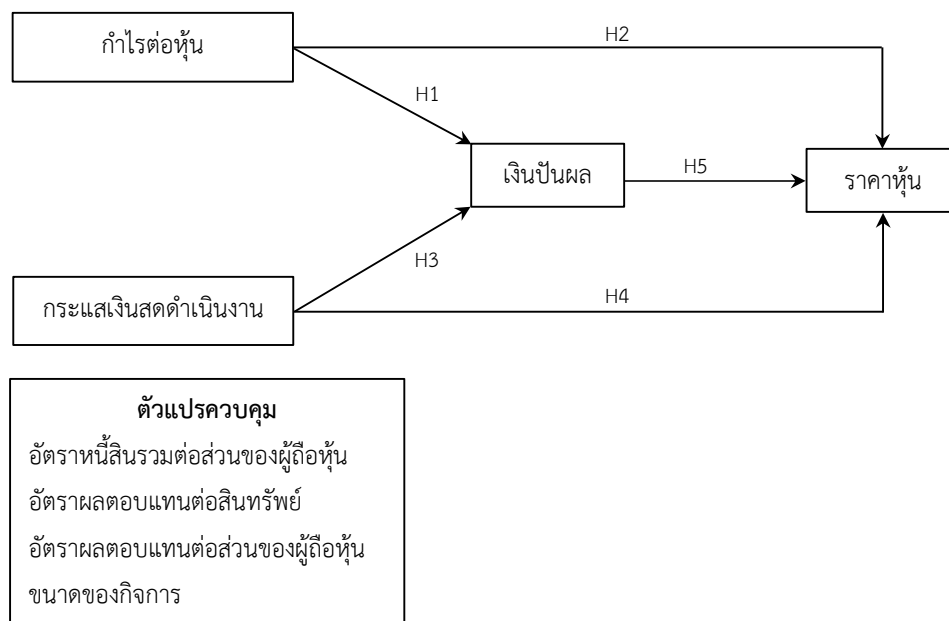
งานวิจัยของ ชมพูนุช กลิ่นชวนชื่น และ กิตติมา อัครนุพงศ์ (2562), Purnomo and Maulida (2023) และ Tran (2024) กล่าวสอดคล้องกันว่า เงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าตลาดทุนตอบสนองในทางที่ดีต่อการจ่ายเงินปันผลที่สม่ำเสมอและเหมาะสม ในบริบทของกิจการ การศึกษาเรื่องนี้จึงมีความสำคัญเชิงกลยุทธ์เพราะผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายการจ่ายเงินปันผล (Dividend Policy) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเงินปันผลกับราคาหุ้นในครั้งนี้ ไม่ได้มุ่งหวังเพียงแค่การยืนยันสมมติฐานในเชิงสถิติเท่านั้นและมีจุดประสงค์ในเชิงลึกที่ว่าทำความเข้าใจกลไกพื้นฐานของตลาด การตอบสนองของนักลงทุนต่อเงินปันผลและราคาหุ้น และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายทางการเงินของกิจการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 5 : เงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีตัวแปรอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อเงินปันผลและราคาหุ้น นอกเหนือจากกำไรสุทธิต่อหุ้นและกระแสเงินสดดำเนินงาน ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดตัวแปรควบคุมเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงทางการเงิน ประสิทธิภาพของการใช้ทุนและสินทรัพย์ของกิจการ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และขนาดของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับฮาร์วาร์ตน์ ทูลโฮส และสมใจ บุญหมื่นไวย (2562) และจอมขวัญ ศุภศิริกิจเจริญ และฟ้าวิกร อินหลวง (2568) เป็นต้น

กรอบแนวคิดการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาเลือกบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็มเอไอ (MAI) ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 821 กิจการ เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการให้ผลการศึกษารอบคลุมและสะท้อนภาพรวมตลาดทุนของประเทศไทย และทั้ง 2 กลุ่มต้องจัดทำรายงานทางการเงิน ตามที่มาตรฐานการรายงานทางการเงินที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดไว้ นอกจากนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางบริหารจัดการให้กว้างขึ้นได้ มีนักวิจัยที่ใช้ทั้ง 2 กลุ่ม อาทิเช่น บดินทร์เดช แก้วสีเคน และคณะ (2562) ชนิตา จันทนฤมาน และคณะ (2563) และกรกันยา เทพวิระกุล และธนิดา จิตระนอมรัตน์ (2565) เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ไม่รวมถึงกลุ่มสถาบันการเงิน เนื่องจากมีโครงสร้างทางการเงินและลักษณะกิจการแตกต่างจากกิจการในอุตสาหกรรมอื่น กองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากหลักทรัพย์มีลักษณะเป็นหน่วยทรัสต์ไม่ใช่หุ้นสามัญ บริษัทที่มีรอบปีบัญชีไม่ใช่วินาที 31 ธันวาคม บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน และข้อมูลที่มีค่าผิดปกติ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คิดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 503 กิจการ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	จำนวนบริษัท		
	MAI	SET	รวมทั้งหมด
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	200	621	821
หัก กลุ่มสถาบันการเงิน	-	82	82
กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์			
และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์	-	57	57
บริษัทที่มีรอบบัญชีไม่ใช่วันที่ 31 ธันวาคม	14	28	42
บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	70	39	109
ข้อมูลที่มีค่าผิดปกติ (Outlier)	-	28	28
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	116	387	503

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยราคาหุ้น (SP) เงินปันผล (DPS) กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF) กำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (TLQ) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และขนาดของกิจการ (LAsset) โดยรวบรวมจากรายงานทางการเงินสำหรับงวดปี 2566 จากเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายและอธิบายลักษณะของข้อมูลที่รวบรวมมา จากนั้นทำการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ต่อมาทำการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านวิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยอาศัยแบบจำลองที่กำหนดไว้ในการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

$$DPS = \beta_0 + \beta_1 EPS + \beta_2 TLQ + \beta_3 ROA + \beta_4 ROE + \beta_5 LASSET + \varepsilon \quad \dots (1)$$

$$SP = \beta_0 + \beta_6 EPS + \beta_7 TLQ + \beta_8 ROA + \beta_9 ROE + \beta_{10} LASSET + \varepsilon \quad \dots (2)$$

$$DPS = \beta_0 + \beta_{11} OCF + \beta_{12} TLQ + \beta_{13} ROA + \beta_{14} ROE + \beta_{15} LASSET + \varepsilon \quad \dots (3)$$

$$SP = \beta_0 + \beta_{16} OCF + \beta_{17} TLQ + \beta_{18} ROA + \beta_{19} ROE + \beta_{20} LASSET + \varepsilon \quad \dots (4)$$

$$SP = \beta_0 + \beta_{21} DPS + \beta_{22} TLQ + \beta_{23} ROA + \beta_{24} ROE + \beta_{25} LASSET + \varepsilon \quad \dots (5)$$

ตารางที่ 2 ตัวแปรและการวัดค่า

ตัวแปร	สัญลักษณ์	ทิศทาง	การวัดค่าตัวแปร
ราคาหุ้น	SP	+	วัดค่าจากราคาปิดของราคาหลักทรัพย์
เงินปันผล	DPS	+	เงินปันผลจ่ายทั้งหมด/จำนวนหุ้นสามัญ (จันทร์จิรา อินทร์ไธ, 2565)
กระแสเงินสดดำเนินงาน	OCF	+	วัดค่าจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
กำไรต่อหุ้น	EPS	+	กำไรสุทธิ/จำนวนหุ้นสามัญ (กัญญาพัชญ์ อรุณรัตน์ และคณะ, 2566)
อัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	TLQ	+	หนี้สินรวม/ส่วนของผู้ถือหุ้น (มนนกร เลิศคำ และคณะ, 2567)
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	ROA	+	กำไรสุทธิ/สินทรัพย์รวม (สุรชัย ช่วยเรือง และคณะ, 2564)
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	ROE	+	กำไรสุทธิ/ส่วนของผู้ถือหุ้น (ขวัญสุตา อินหล่ม และพรทิศา แสงเขียว, 2566)
ขนาดของกิจการ	LAsset	+	ลอการิทึมของสินทรัพย์รวม (สาริยา นวลถวิล, 2562)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของข้อมูล โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้วิธี Pearson Correlation เพื่อทดสอบว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่วัดโดยวิธี Pearson Correlation

ตัวแปร	SP	DPS	OCF	EPS	TLQ	ROA	ROE	LAsset
SP	1							
DPS	0.523***	1						
OCF	0.144***	0.095**	1					
EPS	0.540***	0.794***	0.165***	1				
TLQ	-0.020	-0.036	0.052	0.078	1			
ROA	0.258***	0.228***	0.241***	-0.021	-0.285***	1		
ROE	0.137***	0.154***	0.220***	-0.002	-0.102**	0.756***	1	
LAsset	0.276***	0.272***	0.310***	0.305***	0.541***	-0.207***	-0.038	1
Min	0.17	0.10	-21849.13	-2.05	0.21	-14.96	-60.26	2.44
Max	222	2.30	382045.16	6.83	9.83	48.12	225.41	6.56
average	12.16	0.32	2264.58	0.69	1.07	8.58	11.34	3.75
SD	18.70	0.40	18733.73	0.98	1.26	6.87	14.03	0.74

*** นัยสำคัญที่ระดับ 0.01, ** นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, * นัยสำคัญที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันมีค่าอยู่ระหว่าง -0.285–0.794 ซึ่งน้อยกว่า 0.80 จึงไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรอิสระที่มากเกินไป (Multicollinearity) และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 1.121–2.753 ซึ่งไม่เกิน 10 (Hair et al., 2010) แสดงให้เห็นถึงตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้

โดยที่ราคาหุ้น (SP) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.16 บาทต่อหุ้น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.70 เงินปันผล (DPS) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.32 บาทต่อหุ้น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 กระแสเงินสดดำเนินงาน (OCF) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,264.58 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18,733.73 กำไรต่อหุ้น (EPS) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.69 บาทต่อหุ้น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.98 อัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (TLQ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 8.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.87 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 11.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.03 และขนาดของกิจการ (LAsset) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรต่อหุ้นกับเงินปันผลและราคาหุ้น

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแบบจำลองที่ (1) และแบบจำลองที่ (2)

ตัวแปร	แบบจำลองที่ (1)			แบบจำลองที่ (2)		
	เงินปันผล (DPS)			ราคาหุ้น (SP)		
	B	t-value	Sig	B	t-value	Sig
Constant	-21.309	-4.742	0.000**	-0.124	-1.791	0.074***
EPS	8.105	10.417	0.000***	0.308	24.827	0.000***
TLQ	-1.628	-2.446	0.001***	-0.038	-3.552	0.000***
ROA	0.930	5.608	0.000***	0.007	2.683	0.008***
ROE	-0.289	-3.775	0.000***	-0.003	-2.627	0.009***
LAsset	6.642	5.586	0.000***	0.066	3.480	0.001***
R Square	0.365			0.650		
Adjusted R ²	0.358			0.646		
Durbin Watson	1.858			1.607		

*** นัยสำคัญที่ระดับ 0.01, ** นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, * นัยสำคัญที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกำไรต่อหุ้นกับเงินปันผล (แบบจำลองที่ 1) พบว่า ค่า Adjusted R² อยู่ที่ 0.358 อธิบายได้ว่ากำไรต่อหุ้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงเงินปันผลได้ถึงร้อยละ 35.80 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 64.20 เกิดจากปัจจัยอื่น ผลการศึกษาพบว่ากำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และขนาดของกิจการ (LAsset) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับเงินปันผล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในขณะที่อัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (TLQ) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับเงินปันผล ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ 1 ในส่วนของผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกำไรต่อหุ้นกับราคาหุ้น (แบบจำลองที่ 2) พบว่า ค่า Adjusted R² อยู่ที่ 0.646 อธิบายได้ว่ากำไรต่อหุ้นอธิบายการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นได้ถึงร้อยละ 64.60 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 35.40 เกิดจากปัจจัยอื่น ผลการศึกษาพบว่า กำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และขนาดของกิจการ (LAsset) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในขณะที่อัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (TLQ) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ 2

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดดำเนินงานกับเงินปันผลและราคาหุ้น

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแบบจำลองที่ (3) และแบบจำลองที่ (4)

ตัวแปร	แบบจำลองที่ (3)			แบบจำลองที่ (4)		
	เงินปันผล (DPS)			ราคาหุ้น (SP)		
	B	t-value	Sig	B	t-value	Sig
Constant	-34.158	-7.125	0.000	-0.663	-6.330	0.000
OCF	3.287E-5	0.764	0.446	-4.206E-7	-0.447	0.655
TLQ	-2.135	-2.888	0.004***	-0.060	-3.697	0.000***
ROA	1.282	7.116	0.000***	0.021	5.258	0.000***
ROE	-0.290	-3.412	0.001***	-0.003	-1.790	0.074*
LAsset	10.860	8.400	0.000***	0.242	8.562	0.000***
R Square	0.219			0.190		
Adjusted R ²	0.211			0.182		
Durbin Watson	1.712			1.744		

*** นัยสำคัญที่ระดับ 0.01, ** นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, * นัยสำคัญที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดดำเนินงานกับเงินปันผล (แบบจำลองที่ 3) พบว่าค่า Adjusted R² อยู่ที่ 0.211 อธิบายได้ว่ากระแสเงินสดดำเนินงานสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงเงินปันผลได้ถึงร้อยละ 21.10 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 78.90 เกิดจากปัจจัยอื่น ผลการศึกษาพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และขนาดของกิจการ (LAsset) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับเงินปันผล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในขณะที่อัตรานี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (TLQ) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับเงินปันผล ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 ในส่วนของผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดดำเนินงานกับราคาหุ้น (แบบจำลองที่ 4) พบว่าค่า Adjusted R² อยู่ที่ 0.182 อธิบายได้ว่ากระแสเงินสดดำเนินงานอธิบายการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นได้เพียงร้อยละ 18.20 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 81.80 เกิดจากปัจจัยอื่น ผลการศึกษาพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และขนาดของกิจการ (LAsset) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในขณะนี้อัตรานี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (TLQ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ 4

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเงินปันผลกับราคาหุ้น

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแบบจำลองที่ (5)

ตัวแปร	แบบจำลองที่ (5)		
	ราคาหุ้น (SP)		
	B	t-value	Sig
Constant	-22.832	-5.239	0.0000
DPS	19.060	9.918	0.000***
TLQ	-1.065	-1.569	0.117
ROA	0.894	5.303	0.000**
ROE	-0.229	-2.950	0.003***
LAsset	6.636	5.501	0.000***
R Square	0.354		
Adjusted R ²	0.347		
Durbin Watson	1.823		

*** นัยสำคัญที่ระดับ 0.01, ** นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, * นัยสำคัญที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเงินปันผลกับราคาหุ้น (แบบจำลองที่ 5) พบว่าค่า Adjusted R^2 อยู่ที่ 0.347 อธิบายได้ว่าเงินปันผลสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นได้ถึงร้อยละ 34.70 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 65.30 เกิดจากปัจจัยอื่น ผลการศึกษาพบว่า เงินปันผล (DPS) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และขนาดของกิจการ (LAsset) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในขณะที่อัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (TLQ) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาหุ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

จากมุมมองของทฤษฎีตัวแทนแสดงให้เห็นว่ากำไรต่อหุ้นและกระแสเงินสดดำเนินงานเป็นเครื่องมือวัดศักยภาพการดำเนินงานที่มีผลในการตัดสินใจของฝ่ายบริหารในการจ่ายเงินปันผล เงินปันผลจึงเป็นกลไกในการในลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ในขณะที่ราคาหุ้นเป็นผลลัพธ์จากการประกอบกิจการและการจ่ายเงินปันผล

จากผลการศึกษาตามสมมติฐานสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 ผลการศึกษาพบว่ากำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับเงินปันผล เนื่องจากอัตราส่วนกำไรสุทธิแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความสามารถในการทำกำไร หากกิจการมีความสามารถในการทำกำไรได้มากย่อมทำให้กิจการสามารถจ่ายเงินปันผลได้สูงมากขึ้นเช่นกัน (กษิต์เดช แดงภู และธิดา จิตรน้อมรัตน์, 2567)

สมมติฐานที่ 2 ผลการศึกษาพบว่ากำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น เนื่องจากกำไรต่อหุ้นนั้นเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไร เมื่อกิจการสามารถสร้างกำไรต่อหุ้นที่สูงและเติบโตอย่างต่อเนื่อง นักลงทุนมักมองว่าเป็นสัญญาณที่ดีในการคาดการณ์การเติบโตของกิจการในอนาคต ซึ่งทำให้ราคาหุ้นของกิจการนั้นเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Odendaal, 2014) นอกจากนี้ผลการดำเนินงานที่ดีผ่านรายงานทางการเงินซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการและดึงดูดนักลงทุน เมื่อกิจการมีผลกำไรเพิ่มสูงขึ้นนักลงทุนจะมีความสนใจลงทุนมากขึ้นส่งผลให้ราคาหุ้นปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วย (Kemalasari & Ningsih, 2019)

สมมติฐานที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า กระแสเงินสดดำเนินงานไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการจ่ายเงินปันผลของกิจการอาจเป็นเพราะกระแสเงินสดที่เกิดจากการดำเนินงานไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่กำหนดว่ากิจการจะจ่ายเงินปันผลมากหรือน้อย เนื่องจากกิจการอาจเลือกนำกระแสเงินสดไปใช้ในการลงทุนที่สร้างผลตอบแทนสูงแทนการจ่ายเงินปันผล (Nuraisyah & Mubarak, 2024) สอดคล้องกับ DeAngelo et al. (2006) ได้กล่าวว่า การจ่ายเงินปันผลของกิจการไม่ได้พิจารณาเฉพาะกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางการเงินของกิจการ แหล่งเงินทุนภายนอกและนโยบายการบริหารเงินสดอีกด้วย

สมมติฐานที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า กระแสเงินสดดำเนินงานไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อราคาหุ้นอาจเป็นเพราะตลาดที่มีประสิทธิภาพนั้นถือว่าการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระแสเงินสดดำเนินงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ปราณญาติ สถาปนรัตน์กุล และประยูร โตสงวน (2558) พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากราคาที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้นักลงทุนใช้ข้อมูลหลายด้านรวมกันในการประเมินราคาหุ้นตามแนวคิดของตลาดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งระบุว่าข้อมูลทุกชนิดที่เปิดเผยแล้วจะถูกสะท้อนเข้าสู่ราคาหุ้นอย่างรวดเร็ว (Qaisi, 2020)

สมมติฐานที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า เงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น เนื่องจากการที่กิจการจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นเป็นการแสดงถึงความสามารถในการทำกำไรที่แข็งแกร่งและความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งนักลงทุนมองว่าเป็นสัญญาณที่ดีและเพิ่มความมั่นใจในการลงทุน สอดคล้องกับ ธารัตน์ ทูลไธสง และสมใจ บุญมีนไวย (2562) ที่ระบุว่ากระแสเงินสดจากเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับราคาหลักทรัพย์ แสดงว่ากระแสเงินสดจากเงินปันผลที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นย่อมส่งผลให้ราคาหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นหรือลดลงเช่นกัน

นอกจากนี้ผลการศึกษาของอัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับเงินปันผลซึ่งอาจเกิดจากโครงสร้างเงินทุนสะท้อนระดับความเสี่ยงทางการเงินที่มีภาระหนี้ในระดับสูงทำให้แนวโน้มที่จะลดเงินปันผลที่จ่ายให้กับผู้ถือหุ้น (Ali et al., 2022) ส่วนอัตราหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับราคาหุ้น โดยเลเวอเรจที่สูงขึ้นอาจส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพราคาหุ้น เนื่องจากการเพิ่มความเสี่ยงทางการเงินทำให้นักลงทุนอาจลังเลและราคาหุ้นลดลงในภายหลัง (Nguyen & Schubler, 2013; Kusmawati et al., 2021)

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับกับเงินปันผล เนื่องจากการกิจการอาจมีเป้าหมายในการขยายธุรกิจ ถ้าไรที่เพิ่มขึ้นจึงถูกจัดสรรเพื่อนำไปลงทุนในสินทรัพย์ที่คาดว่าจะให้ผลตอบแทนในอนาคต ส่งผลให้กระแสเงินสดที่ใช้ในการจ่ายเงินปันผลลดลง แม้ระดับกำไรสุทธิจะปรับตัวสูงขึ้นก็ตาม (บุญฤทธิ์ เหมปราชญ์ และรพีพร เพ็ญเกษม, 2563) ส่วนอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับราคาหุ้น สอดคล้องกับจอมขวัญ ศุภศิริกิจเจริญ และฟ้าวิกร อินหลวง (2568) ที่กล่าวว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นส่งผลให้ราคาหุ้นปรับตัวสูงขึ้น แต่หากราคาหุ้นสูงจนผู้ลงทุนเห็นโอกาสในการทำกำไรจากส่วนต่างราคาก็อาจมีบางส่วนตัดสินใจขายหุ้น ส่งผลให้เกิดการเทขายหุ้นซึ่งอาจทำให้ราคาหุ้นปรับตัวลดลงในระยะสั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

นักลงทุนสามารถใช้ผลการศึกษานี้ในการตัดสินใจลงทุน โดยคาดหวังผลตอบแทนจากการรับเงินปันผลหรือการได้รับส่วนต่างจากราคาหุ้นที่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันผู้บริหารสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการประเมินศักยภาพของกิจการและกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผลที่เหมาะสม ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้ถือหุ้น อีกทั้งยังสามารถสื่อสารกับนักลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานได้อย่างมีเป้าหมาย นำไปสู่การพัฒนากระบวนการและการปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับกิจการและนักลงทุน รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแล เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและข้อบังคับ ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รวมถึงให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดหาเงินทุน คัดกรองผู้ลงทุน และพัฒนาตลาดทุนให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้ที่สนใจในประเด็นนี้สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหรือขยายผลเพื่อสร้างประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้มีประโยชน์ในเชิงวิชาการที่แสดงให้เห็นว่า กำไรสุทธิยังเป็นตัวแปรทางบัญชีที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจด้านเงินปันผลและราคาหุ้น อีกทั้งเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของกำไรสุทธิเหนือกว่ากระแสเงินสดดำเนินงานในบางบริบท

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้สามารถเห็นภาพรวมของแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะยาวที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ยังช่วยในการลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่อาจเกิดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจโดยเก็บข้อมูลแยกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ออกจากกัน เนื่องจากบริษัททั้ง 2 กลุ่ม มีลักษณะและโครงสร้างที่แตกต่างกัน หรือแยกเก็บข้อมูลเป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรม เพราะในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมมีโครงสร้างนโยบายทางการเงิน และระดับการแข่งขันที่แตกต่างกันซึ่งอาจส่งผลต่อผลลัพธ์ของการศึกษาได้
3. การใช้ตัวแปรอื่นในการศึกษาครั้งต่อไป ที่อาจครอบคลุมถึงปัจจัยอื่นๆ อาทิเช่น นโยบายโครงสร้างเงินทุน ความผันผวนของตลาดอัตราเงินเฟ้อ อัตราการทำกำไรของกิจการ เป็นต้น ซึ่งทำให้มีความละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อเงินปันผลและราคาหุ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนและผู้บริหารบริษัทในการตัดสินใจทางการเงิน

รายการอ้างอิง

- กัญญพัชญ์ อรุณรัตน์, วันเพ็ญ กลิ่นพานิช, กมลทิพย์ มอริ, กัญญาภัทร์ ฝัณ้อย, กานต์วี เจียมณี, ทอฝัน ชันธศักดิ์ และ ประชนก กุลพ. (2566). อิทธิพลของการวางแผนภาษีและการบริหารกำไรที่ส่งผลต่อ มูลค่าของกิจการของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารบัญชีปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 8(2), 114-128.
- กรกัญญา เทพวีระกุล และ ธนิตา จิตรน้อมรัตน์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 36(4), 37-50.
- กษิด์เดช แดงภู และ ธนิตา จิตรน้อมรัตน์ (2567). การศึกษาอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อการจ่ายปันผล-กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จ่ายปันผลมาต่อเนื่อง 10 ปี. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 38(3), 36-46.
- ขวัญสุดา อินหล่ม และ พรทิwa แสงเขียว. (2566). อิทธิพลจากประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์และความสามารถในการทำกำไรที่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์และอัตราเงินปันผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมทรัพยากร. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(7), 48-61.
- จันทร์จิรา อินทร์อุไร. (2565). นโยบายเงินปันผลและราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จอมขวัญ ศุภศิริกิจเจริญ และ ฟ้าวิกร อินลวง. (2568). ความสัมพันธ์อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 7(1), 251-264.
- ชนิตา จันทนถนอมาน, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู และ ศิริเดช คาสุพรหม. (2563). คุณภาพของข้อมูลทางบัญชีด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและต้นทุนของเงินทุน: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และ ดัชนี SET 100. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(2), 149-162.
- ชมพูชัช กลิ่นชวนชื่น และ กิตติมา อัครนุพงศ์. (2562). การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการประกาศจ่ายเงินปันผล ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 14(1), 37-54.

- ธารารัตน์ ทูลโธสง และ สมใจ บุญหมื่นไวย. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างราคาตามบัญชี กำไรจากการดำเนินงาน กำไรสุทธิ กระแสเงินสดจากเงินปันผล และกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อราคาหลักทรัพย์ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 3(1), 73-90.
- ธินทัต โกศลวิตร. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำกักตุนและมูลค่าตลาดของกิจการ : กรณีศึกษาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8(15), 82-99.
- บดีนทร์เดช แก้วสีเคน, นารี ผากา, มัลลิกา สีหาไชย, รัตนกร ผุดผ่อง, นัชชา โยธานัก, กุลนาถ ภูธรโคตร, กิตติมา งามวิไลกร, ตติยาภรณ์ ศิริศักดิ์กุล และ ปรัชญา งามจันทจันทร์. (2562). การศึกษาผลตอบแทนที่ปรับความเสี่ยงของหุ้นสามัญของการลงทุนในหุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (mai) โดยมาตรวัด Jensen's Alpha. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*, 6(2), 41-48.
- บุญฤทธิ์ เหมปราษฎ์ และ รพีพร เพื่องเกษม. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มธุรกิจการแพทย์ของประเทศไทย. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11 Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2020*. (น. 689 – 698).
- ปณณวัฒน์ วังอนุสรณ์, ศิริกุล ตูลาสมบัติ และ ภูษณิศ เทพเถกิง. (2565). ทฤษฎีตัวแทน: ความท้าทายในการบริหารงานธุรกิจในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 4(1), 1-22.
- ปราณญาดา สถาปนรัตน์กุล และ ประยูร โตสงวน. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรที่มีต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. ใน *การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติ ครั้งที่ 2 วิทยาลัยนครราชสีมา*. (หน้า 479-486).
- เปรมารัช วิลาลัย, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู และ ศิริเดช คำสุพรหม. (2563). การจัดการกำไรผ่านการใช้จ่ายเงินในการสร้างรายการทางธุรกิจ และการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างกับความสามารถในการทำกำไรในอนาคต. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(3), 83-96.
- ไพยมรัตน์ มหาโชติ และ จิรพงษ์ จันทรงาม. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานโครงสร้างคณะกรรมการบริษัทและโครงสร้างผู้ถือหุ้นกับประสิทธิภาพการจ่ายเงินปันผลของกลุ่มอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์ และการก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 5(2), 218-232.

- มนนกร เลิศคำ, ศิริรัตน์ ถึงการ, ปวีณา กัณดา, อนงค์ อินตา และ อรรรรณ เชื้อเมืองพาน. (2567).
อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ. *วารสารบัญชีปริทัศน์*
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(1), 98-114.
- วิทยาพร วีรวิทยา. (2566). กระแสเงินสดจากกิจกรรมงานกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน. *วารสารสังคมศาสตร์*
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7(4), 139-150.
- สาริยา นวลถวิล. (2562). อัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุนัย ช่วยเรือง, ผกาแก้ว พรหมศิริ, รัชณี ชุมนิรัตน์, มัทนชัย สุทธิพันธุ์ และ นราภรณ์ ไชยรัตน์. (2565).
อิทธิพลของการจ่ายดอกเบี้ยและเงินปันผลต่อราคาหุ้น: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนจากตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(3),
185-197.
- อรรณภูมิ สิงห์บุรณรักษ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานกับการ
จ่ายเงินปันผลในอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน, *วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย*
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 13(1), 68-79.
- Al-Dhaimesh, O. H. (2021). The impact of cash flow statement components on stock volatility:
Evidence from Qatar. *Investment Management & Financial Innovations*, 18(2), 365.
- Ali, J., Soukaina, K., Shah, W., Khan, S., Khan, Z. U., & Tahira, Y. (2022). The impact of
capital structure on dividend policy: Evidence from Pakistan. *Journal of Public*
Value and Administrative Insight, 5(1), 141-152.
- Arsal, M. (2021). Impact of earnings per share and dividend per share on firm
value. *ATESTASI: Jurnal Ilmiah Akuntansi*, 4(1), 11-18.
- Chumari, T. M. (2022). Relationship between cash flow and dividend payout. *Reviewed*
Journal International of Business Management, 3(1), 7-12.
- DeAngelo, H., & DeAngelo, L., Stulz, R. M. (2006). Dividend policy and the earned/
contributed capital mix: A test of the life-cycle theory. *Journal of Financial*
Economics, 81(2), 227-254.
- Gordon, M. J. (1963). Optimal investment and financing policy. *The Journal of finance*,
18(2), 264-272.

- Fatmawatie, N. (2023). Influence of Cash Flow and Net Profit on Stock Price. *Al-Muhasib: Journal of Islamic Accounting and Finance*, 3(1), 39-54.
- Fernando, J. (2025). *Earnings Per Share (EPS): What It Is and How to Calculate*, Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/e/eps.asp>
- Hair, J.F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Prentice Hall.
- Hayes, A. S., & Ben-Shmuel, A. T. (2024). Under the influence: Financial influences, economic meaning-making and the financialization of digital life. *Economy and Society*, 53(3), 478-503.
- Hayes, A. (2024, January 11). *Forward price-to-earnings (P/E): What it is, what it tells you*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/f/forwardpe.asp>
- Hunjra, A. I., Chani, D. M. I., Ijaz, M. S., & Farooq, M. (2014). The impact of macroeconomic variables on stock prices in Pakistan. *International Journal of Economics and Empirical Research*, 2(1), 13-21.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Kemalasari, A., & Ningsih, D. (2019). Pengaruh earning per share, return on equity, price earnings ratio, dan debt to equity ratio terhadap harga saham (perusahaan yang tergabung dalam indeks lq45 di bursa efek indonesia). *Jurnal Akuntansi Bareleng* 3(2), 1-11.
- Kusmawati, Y., Sunarsi, D., Sudiarto, S., & Dumilah, R. (2021). Pengaruh Net Profit Margin dan Debt to Equity Ratio terhadap Harga Saham pada PT. Arwana Citramulia, Tbk *Jurnal Neraca Peradaban*, 1(2), 100-108.
- Lintner, J. (1962). Dividends, earnings, leverage, stock prices and the supply of capital to corporations. *The Review of Economics and Statistics*, 44(3), 243-269.
- Malau, B. P. S., & Brata, I. O. D. (2020). Impact of operating cash flow on stock returns. *Majalah Bisnis & IPTEK*, 13(1), 23-30.
- Meckling, W. H., & Jensen, M. C. (1976). Theory of the Firm. *Managerial behavior, agency costs and ownership structure*, 3(4), 305-360.
- Nguyen, T., & Schubler, A. (2013). Leverage, maturities of debt and stock performance. *International Journal of Banking and Finance*, 10(1), 74-93.

- Ningtyas, I. W., & Sari, D. Y. (2023). Earnings Per Share and Return on Assets as Predictors of Stock Price for Transportation Companies In Indonesia. *International Journal of Digital Entrepreneurship and Business*, 4(1), 49-57.
- Nuraisyah, N., & Mubarak, H. (2024). The Effect of Accounting Profit, Retained Earnings and Operating Cash Flow on Cash Dividends (Empirical Study on Sub-Sector Manufacturing Companies Food and Beverages Listed on The Indonesia Stock Exchange Period 2018-2022). *Jurnal Inovasi Bisnis (Inovbiz)*, 4(1), 83–87.
- Odendaal, Reon. (2014). *The Impact of Earnings Announcements on Stock Prices: An Event Study for the London Stock Exchange*. ssrn.
<https://ssrn.com/abstract=2674594>
- Purnomo, A., & Maulida, A. Z. (2023). The Effect of Dividends and Capital Gains on Underlying Assets in Green Sukuk. *Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 4(2), 197-213.
- Qaisi, F. A. (2020). The Impact of Operating Cash Flow on Stock Price-The Case of Publicly Held Industrial Companies in Jordan. *TEST Engineering & Management*, 83, 14779-14788.
- Sari, B. M., Espa, V., & Dosinta, N. F. (2023). Do cash flows and bank size influence stock returns?. *Jurnal Ilmiah Mahasiswa Ekonomi Akuntansi*, 8(4), 493-500.
- Seth, S. (2024). *Cash Flow From Operating Activities (CFO) Defined, With Formulas*, Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/c/cash-flow-from-operating-activities.asp>
- Tran, Q. T. (2024). Dividend Policy and Stock Price. *Dividend Policy* pp. 99-112.
<https://doi.org/10.1108/978-1-83797987-520241010>.

ความพร้อมและความหวังที่มีต่อการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19

ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทิพวรรณ ปันทองพันธ์^{1*}

Received: March 19, 2025

Revised: May 20, 2025

Accepted: May 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความพร้อมการจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2) เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 372 ราย ด้วยการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ระดับความพร้อมการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นความพร้อมของหลักสูตรการเรียนการสอน และความพร้อมของผู้สอน นอกจากนี้ การศึกษาความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนหลัง COVID-19 พบว่าระดับความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามปัจจัยบุคคล พบว่า นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการที่มีชั้นปี และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การเรียนการสอน ความคาดหวัง สถานการณ์โควิด

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

* Corresponding author Email: tippawan.p@psu.ac.th

Readiness and Expectations Toward Teaching and Learning After the COVID-19 Pandemic Among Students of the Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University

Tippawan Pinthongpan^{1*}

Abstract

This research aimed to: 1) study the readiness level of teaching and learning management after the COVID-19 pandemic among students of the Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University; 2) explore the level of students' expectations regarding teaching and learning management after the COVID-19 pandemic; and 3) compare the levels of expectations for teaching and learning management after the COVID-19 pandemic based on personal factors. The study employed a questionnaire to collect data from 372 undergraduate students of the Faculty of Management Sciences in the academic year 2023, selected through simple random sampling.

The statistical tools used for analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that the overall readiness level of teaching and learning management after the COVID-19 pandemic was high. Students indicated the highest readiness in the learning environment, followed by the curriculum and instructors' preparedness. Additionally, the study showed that students had the highest expectations for the teaching and learning formats and instructors' attributes. The comparative analysis of teaching and learning expectations based on personal factors indicated statistically significant differences at the 0.05 level among students with varying academic years and primary technological devices used for learning.

Keywords: COVID-19, Expectations, Teaching and Learning

¹ Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ระดับโลก ระบบการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ช่วงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรัฐบาลได้ออกมาตรการด้านการเรียนรู้รองรับ ด้วยการเรียนทางไกลรูปแบบต่าง ๆ “เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส” ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีกว่าเดิม (ภูษิมา ภิญญสินีวัฒน์, 2563) การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดในวงการศึกษในปัจจุบัน เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี เข้ามามีบทบาท อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ นวัตกรรมสร้างสรรค์เนื้อหาในการเรียนรู้ สถาบันการศึกษาหลาย ๆ แห่ง แสดงให้เห็นถึงการบริหารรูปแบบการสอนหลัง COVID-19 รูปแบบใหม่ คือ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ และ Hybrid เพื่อทดแทนการเรียนการสอนรูปแบบเดิม กองบรรณาธิการ The 101 World (2564) กล่าวว่า เทรนด์การศึกษาหลาย ๆ คนบอกว่า COVID-19 เป็นตัวเร่งเป็นเหตุระดับโลกที่มานำแรงกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัดมากคือ การเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Digitalization) เมื่อเกิดเหตุการณ์ COVID-19 ทุกคนต้องเร่งนำนวัตกรรมเหล่านี้เข้ามาใช้ทันที

สอดคล้องกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ เมื่อปีการศึกษา 2565 ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาด ฯ ของ COVID-19 อยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศได้รับวัคซีนป้องกันอย่างครอบคลุม และสถานการณ์การแพร่ระบาดในประชากรโลก มีแนวโน้มลดลง สถาบันอุดมศึกษาเริ่มมีมาตรการผ่อนปรนในการเตรียมจัดการเรียนการสอน และในปีการศึกษา 2565 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้มีประกาศให้จัดการเรียนการสอนรูปแบบ Hybrid โดยอยู่ภายใต้การป้องกันและดูแลตัวเอง ตามมาตรการกรมควบคุมโรคที่กำหนด จากสถานการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้นทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนอย่างเห็นได้ชัด รวมทั้งกลุ่มผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคต ภาวีกา ภัคชา และนิรมล จันทรสุวรรณ (2565) ได้ศึกษากลุ่มคน Generation Z ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับผู้เรียน Generation Z ผู้เรียนกลุ่มนี้ควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อให้มีสมรรถนะสำคัญและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดรับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกในปัจจุบัน ให้มีสมรรถนะสำคัญตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันหลังสถานการณ์ COVID-19 รูปแบบการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไป การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน Generation Z สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

ผู้วิจัยจึงเห็นการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เปิดโอกาสขยายโอกาสการเรียนรู้มากขึ้น เช่น MOOC การสะสมหน่วยกิต การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน ตั้งแต่ปี 2563–2565 จากการแพร่ระบาด COVID-19 ยิ่งเห็นได้ชัด สถานศึกษาควรปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัยตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายผู้เรียนในยุคของ Generation Z ในปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัยจึงศึกษาความพร้อมและความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น สามารถพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์กลุ่มผู้เรียนสำหรับยุคของ Generation Z จากการเปลี่ยนแปลงวิถีดำเนินชีวิตใหม่หลังสถานการณ์ COVID-19

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมของผู้เรียน การเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของผู้เรียน การเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ความคาดหวังของผู้เรียน จากสถานการณ์ COVID-19 ที่ผ่านมามีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาเริ่มมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ความคาดหวังของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ที่มีเทคโนโลยีสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้เรียน

ทฤษฎีความคาดหวัง

Victor Vroom (1964, อ้างถึงใน ชัชวาล อรวงศ์ศุภทัต, 2552) ได้นำเสนอทฤษฎีความคาดหวังว่าเป็นแนวคิดทฤษฎีเชิงกระบวนการ (Process Theory) ทฤษฎีความคาดหวังเชื่อว่า บุคคลแสดงพฤติกรรมใดออกมาขึ้นอยู่กับความคาดหวังของบุคคลนั้น ความพยายาม แรงจูงใจ ความเชื่อมั่น ความต้องการแตกต่างกันของบุคคลที่ตัดสินใจจากพฤติกรรมหลายอย่าง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวัง ในเชิงจิตวิทยานั้น บุคคลจะกระทำการใดก็ตามขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ตัว ดังนี้

1. ผลตอบแทนที่เขาจะได้รับนั้นเหมาะสมกับบทบาทที่เขาครอบครองอยู่เพียงใด
2. ความพอใจหรือไม่พอใจต่อผลที่เขาจะได้รับ
3. เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้ว เขาเชื่อว่าเขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลอันนั้น
4. เขามีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวังหรือได้รับล่วงหน้า ความพอใจต่อสิ่งเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นหากเขาได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

ความคาดหวัง (Expectancy): ความเชื่อของบุคคลว่าการทำงานหรือการกระทำนั้นนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการหรือไม่ ถ้าบุคคลเชื่อว่าการกระทำมีโอกาสที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี ความกระตือรือร้นจะสูงขึ้น

ความคาดหวังของความคาดหวัง (Instrumentality): ความเชื่อของบุคคลว่าการบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ควรได้รับหรือไม่ ถ้าบุคคลเชื่อว่าการบรรลุผลลัพธ์จะได้รับการตอบแทนหรือความยินยอม ความกระตือรือร้นจะเพิ่มขึ้น

ทฤษฎีนี้ช่วยให้ผู้สอนหรือผู้นำสามารถเข้าใจและปรับการสร้างความคาดหวังที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้นและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการสนับสนุนความคาดหวังที่เหมาะสมและการพัฒนาสถานะความพึงพอใจในผลลัพธ์ที่ควรได้รับและความพึงพอใจกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการศึกษาและการทำงานในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น การศึกษาความพร้อมและความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สอดคล้องทฤษฎีความคาดหวัง ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการ ความคาดหวังในการเรียนรู้ เส้นทางการศึกษา และการประกอบอาชีพของผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่และเป็นยุคของ Generation Z ที่มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น

Generation Z หรือ “Gen Z” คือกลุ่มคนที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ขึ้นไป กลุ่มคนดังกล่าวจะโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ความเจริญของยุคสมัยที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท มีการเรียนรู้ได้รวดเร็ว อุปกรณ์อำนวยความสะดวก มีลักษณะเฉพาะที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการศึกษา และมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน (ดนุลดา จามจุรี, 2563)

การจัดการศึกษาที่เหมาะสม Generation Z ควรนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้อย่างอิสระ มีการสร้างสรรค์สื่อการสอนให้มีความน่าสนใจ ทันสมัย และระหว่างเรียน สามารถโต้ตอบ หลังจากสถานการณ์ COVID-19 ที่ผ่านมานั้น มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนไปอย่างมาก ทั้งการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Hybrid Learning /Blended Learning) มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น รวมทั้งผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นอย่างดี และเป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน

การเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) คือการรวมรูปแบบการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Face-to-Face) กับการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทรงพลัง แนวคิดของการเรียนรู้แบบผสมผสานเริ่มต้นขึ้นเมื่ออินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และได้พัฒนาเป็นหนึ่งในรูปแบบการ

เรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และพบว่า "การเรียนรู้แบบผสมผสาน" เป็นวิธีที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฤษณพงศ์ เลิศบำรุงชัย (2564) ให้ความหมายการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ เป็นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนแปลงจากวิธีการเดิม โดยผสมผสานการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (Synchronous) และคนละเวลายากัน (Asynchronous) ที่เชื่อมโยงกันด้วยเครือข่ายโทรคมนาคม สามารถเรียนในห้องเรียนก็ได้ ออนไลน์ก็ได้ คนละที่หรือที่เดียวกันก็ได้ และอธิบายองค์ประกอบของ Hybrid Learning ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) จะต้องมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งออนไลน์และออฟไลน์ หรือสลับแบบไฮบริดคู่กัน
2. ชุมชนการเรียนรู้ (Class Community) ประสบการณ์การเรียนรู้ถูกจัดให้อยู่ในรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ โดยการจำลองประสบการณ์ในห้องเรียนให้เกิดขึ้นในรูปแบบออนไลน์
3. การออกแบบบทเรียน (Lesson Design) บทเรียนจะต้องสามารถตอบโจทย์ผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถนำข้อดีของเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ได้
4. การมีส่วนร่วมและการโต้ตอบ (Engagement and Interactivity) ในระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์หรือออฟไลน์ จะต้องมิกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและการโต้ตอบ
5. การประเมินและผลป้อนกลับ (Assessment and Feedback) การจัดการเรียนรู้จะต้องประเมินและให้ผลป้อนกลับได้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ความก้าวหน้าในการเรียนออนไลน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Random Method) แล้วดำเนินการสุ่มแบบวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ประชากร นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวนทั้งหมด 2,669 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967) จำนวน 372 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม อยู่ที่ 0.85 จากเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา คือข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และผ่านการตรวจสอบจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างกรอบคำถามที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของงานวิจัย และดำเนินการเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หรือแบบสอบถามการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบ Checking Scale ได้แก่ เพศ สาขาวิชา ชั้นปี และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก

ส่วนที่ 2 ความพร้อมการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 เป็นแบบ Likert Scale แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของหลักสูตรการเรียนการสอน และความพร้อมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังการจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ เป็นแบบ Likert Scale แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร ความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน และความคาดหวังที่มีต่อการวัดผลและประเมินผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 3) t-test และ f-test

การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติต่างๆ เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยการแยกข้อมูลตาม เพศ สาขาวิชา ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสมปัจจุบัน อุปกรณ์เสริมที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก รูปแบบการเรียนที่นักศึกษาชอบมากที่สุดโดยวิธีการหาโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. ระดับความพร้อมการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ระดับความคาดหวังการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. เปรียบเทียบระดับความคาดหวังการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 วิเคราะห์โดยหาค่าเอฟ (F-test: ANOVA (Analysis of Variance)) จำแนกตาม เพศ สาขาวิชา ชั้นปี อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย ความพร้อมและความหวังที่มีต่อการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นแนวทางการปรับตัวรูปแบบการเรียนการสอน ที่เปลี่ยนไปในยุคปัจจุบัน จากสถานการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้น ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 372 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายความหมาย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 372 ราย นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและมีความเข้าใจลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ค่าสถิติ	เพศ			ชั้นปี					อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก			
	ชาย	หญิง	รวม	1	2	3	4	รวม	Note book	Tablet / iPad	PC	รวม
Frequency	131	241	372	87	106	92	87	372	72	296	4	372
Percentage	35.22	67.78	100	23.39	28.49	24.73	23.39	100	19.35	79.56	1.08	100

จากตารางที่ 1 เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 241 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.78 และเพศชาย จำนวน 131 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.22 ชั้นปี พบว่า ชั้นปีที่ 2 จำนวน 106 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.49 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 92 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.73 ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.39 อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียน พบว่า รูปแบบ Tablet/iPad จำนวน 296 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.56 Notebook จำนวน 72 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.35 และ PC จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.08

ตารางที่ 2 จำนวนความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสาขาวิชา

ค่าสถิติ	สาขาวิชา									รวม
	การเงินและการลงทุน	การจัดการทรัพยากรมนุษย์	การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน	การตลาด	ระบบสารสนเทศทางธุรกิจ	การจัดการและความเป็นผู้ประกอบการ	การบัญชี	รัฐประศาสนศาสตร์		
Frequency	24	40	27	41	44	44	32	69	51	372
Percentage	6.45	10.75	7.26	11.02	11.83	11.83	8.60	18.55	13.71	100

จากตารางที่ 2 สาขา เรียงจากสาขามากที่สุด การบัญชี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.55 รองลงมา รัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.71 การตลาดและระบบสารสนเทศ เท่ากัน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.83 การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 11.02 การจัดการและความเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60 การจัดการ ไม้ซ์ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.26 และการเงินและการลงทุน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.45

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมระดับความพร้อมการเรียนการสอน

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
ความพร้อมของผู้สอน	4.02	0.88	มาก	3
ความพร้อมของหลักสูตรการเรียนการสอน	4.22	0.80	มาก	2
ความพร้อมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.25	0.77	มาก	1

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินระดับความพร้อมการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 อยู่ในระดับมาก หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพร้อมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.25$, S.D.=0.77) รองลงมา คือ ด้านความพร้อมของหลักสูตรการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.22$, S.D.=0.80) และ ด้านความพร้อมของผู้สอน ($\bar{x} = 4.02$, S.D.=0.88)

การวิเคราะห์ระดับความพร้อมการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 แยกแต่ละด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมของผู้สอน

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	ผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน	4.24	0.84	มาก	1
2	ผู้สอนมีวิธีการจัดการสอนรูปแบบใหม่ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	3.99	0.85	มาก	4
3	ผู้สอนใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	3.83	0.90	มาก	5
4	ผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สลับการเรียนรู้เนื้อหา	4.00	0.91	มาก	3
5	ผู้สอนใช้เนื้อหาความรู้ที่ทันกับยุคปัจจุบัน	4.06	0.94	มาก	2
ภาพรวม		4.02	0.88	มาก	

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินระดับความพร้อมของผู้สอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.24$, S.D.=0.84) รองลงมา คือ ผู้สอนใช้เนื้อหาความรู้ที่ทันกับยุคปัจจุบัน ($\bar{x} = 4.06$, S.D.=0.94) ผู้สอนมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สลับการเรียนรู้เนื้อหา ($\bar{x} = 4.00$, S.D.=0.91) ผู้สอนมีวิธีการจัดการสอนรูปแบบใหม่ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.99$, S.D.=0.85) และผู้สอนใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ($\bar{x} = 3.83$, S.D.=0.90)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมของหลักสูตรการเรียนการสอน

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	ชื่อหลักสูตรมีความทันสมัยในยุคปัจจุบัน	4.24	0.74	มาก	3
2	หลักสูตรเนื้อหาที่ใช้ในการสอน มีความน่าสนใจ ทันสมัย สอดคล้องความต้องการของตลาด	4.08	0.79	มาก	5
3	เนื้อหาการสอน ประยุกต์ใช้ความรู้และกรณีศึกษา เชื่อมโยงให้ผู้เรียนฝึกและนำไปใช้ได้	4.34	0.67	มาก	1
4	เปิดโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม ผ่านสื่อ ออนไลน์ กรณีศึกษา	4.31	0.91	มาก	2
5	ระยะเวลาการฝึกงาน สหกิจศึกษา ตามโครงสร้าง หลักสูตรมีความเหมาะสม	4.14	0.93	มาก	4
ภาพรวม		4.22	0.80	มาก	

จากตารางที่ 5 ผลประเมินระดับความพร้อมของหลักสูตรการเรียนการสอน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เนื้อหาการสอน ประยุกต์ใช้ความรู้และกรณีศึกษาเชื่อมโยงให้ผู้เรียนฝึกและนำไปใช้ได้ ($\bar{x} = 4.34$, S.D.=0.67) เปิดโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม ผ่านสื่อออนไลน์ กรณีศึกษา ($\bar{x} = 4.31$, S.D.=0.91) ชื่อหลักสูตรมีความทันสมัยในยุคปัจจุบัน ($\bar{x} = 4.24$, S.D.=0.74) ระยะเวลาการฝึกงาน สหกิจศึกษา ตามโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.14$, S.D.=0.93) และหลักสูตรเนื้อหาที่ใช้ในการสอน มีความน่าสนใจ ทันสมัย สอดคล้องความต้องการของตลาด ($\bar{x} = 4.08$, S.D.=0.79)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	คณะมีสิ่งสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่	4.13	0.94	มาก	5
2	คณะมีนโยบายการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่ชัดเจน	4.20	0.94	มาก	4
3	คณะมีห้องเรียนและสถานที่ทางกายภาพที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้	4.30	0.69	มาก	2

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
4	คณะมีการให้บริการ สิ่งสนับสนุนผู้เรียนด้านอื่น ๆ นอกจากการเรียนการสอน	4.27	0.71	มาก	3
5	คณะมีการนำเทคโนโลยีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เหมาะสม (เช่น ZOOM ,MS Teams, LMS เป็นต้น)	4.37	0.61	มาก	1
ภาพรวม		4.25	0.77	มาก	

จากตารางที่ 6 ผลประเมินระดับความพร้อมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คณะมีการนำเทคโนโลยีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เหมาะสม (เช่น ZOOM ,MS Teams, LMS เป็นต้น) ($\bar{x}$ = 4.37, S.D.=0.61) คณะมีห้องเรียนและสถานที่ทางกายภาพที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.30, S.D.=0.69) คณะมีการให้บริการสิ่งสนับสนุนผู้เรียนด้านอื่น ๆ นอกจากการเรียนการสอน ($\bar{x}$ = 4.27, S.D.=0.71) คณะมีนโยบายการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่ชัดเจน ($\bar{x}$ = 4.20, S.D.=0.94) คณะมีสิ่งสนับสนุนส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.=0.94)

ผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร ความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน และความคาดหวังที่มีต่อการวัดและประเมินผล วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับความคาดหวังการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาพรวมระดับความคาดหวังของผู้เรียนการจัดการเรียนการสอน

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
ความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร	4.39	0.62	มาก	4
ความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	4.63	0.53	มากที่สุด	2
ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน	4.69	0.52	มากที่สุด	1
ความคาดหวังที่มีต่อการวัดและประเมินผล	4.40	0.71	มาก	3

จากตารางที่ 7 ผลการประเมินระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน ($\bar{x}$ = 4.69, S.D.=0.52) รองลงมา คือ ความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}$ = 4.63, S.D.=0.53) ความคาดหวังที่มีต่อการวัดและประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.40, S.D.=0.71) และความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร ($\bar{x}$ = 4.39, S.D.=0.62)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	สามารถใช้ความรู้ ทักษะ และเน้นการปฏิบัติ ลงมือทำได้จริง	4.57	0.56	มากที่สุด	1
2	มีหลักสูตรควบคุมเก็บโครงสร้างรายวิชาระดับบัณฑิตศึกษา (ขณะเรียนระดับปริญญาตรี)	4.17	1.00	มาก	6
3	การเรียนเชิงปฏิบัติร่วมกับหน่วยงาน สถานประกอบการจริง	4.54	0.67	มากที่สุด	2
4	มีการสอดแทรก ประยุกต์ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จำเป็นในรายวิชา	4.28	0.93	มาก	5
5	หากมีการปรับระยะเวลาการฝึกงาน/สหกิจศึกษาเป็นเวลา 1 ปี	4.33	0.93	มาก	4
6	ให้มีการศึกษาภาคทฤษฎีแบบออนไลน์หรือรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติสหกิจศึกษาหรือฝึกงานในช่วงเวลาเดียวกันได้	4.48	0.56	มาก	3
ภาพรวม		4.39	0.62	มาก	

จากตารางที่ 8 ผลประเมินระดับความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สามารถใช้ความรู้ ทักษะ และเน้นการปฏิบัติ ลงมือทำได้จริง ($\bar{x}$ = 4.57, S.D.=0.56) การเรียนเชิงปฏิบัติร่วมกับหน่วยงาน สถานประกอบการจริง ($\bar{x}$ = 4.54, S.D.=0.67) ให้มีการศึกษาภาคทฤษฎีแบบออนไลน์หรือรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติสหกิจศึกษาหรือฝึกงานในช่วงเวลาเดียวกันได้ ($\bar{x}$ = 4.48, S.D.=0.56) หากมีการปรับระยะเวลาการฝึกงาน/สหกิจศึกษาเป็นเวลา 1 ปี ($\bar{x}$ = 4.33, S.D.=0.93) มีการสอดแทรก ประยุกต์ใช้ทักษะการคิด วิเคราะห์ที่จำเป็นในรายวิชา ($\bar{x}$ = 4.28, S.D.=0.93) มีหลักสูตรควบคุมเก็บโครงสร้างรายวิชาระดับบัณฑิตศึกษา (ขณะเรียนระดับปริญญาตรี) ($\bar{x}$ = 4.17, S.D.=1.00)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	เน้นสื่อการสอนที่น่าสนใจ มากกว่าเนื้อหาตามสไลด์	4.56	0.53	มากที่สุด	4
2	มีบทเรียนสามารถศึกษาย้อนหลังได้ผ่านสื่อออนไลน์	4.79	0.43	มากที่สุด	1
3	มีการใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี ประกอบการเรียนมากขึ้น	4.72	0.46	มากที่สุด	2
4	เพิ่มกิจกรรมการเรียน รูปแบบการอภิปรายกลุ่มย่อย และปฏิบัติจริง	4.51	0.67	มากที่สุด	5
5	เพิ่มกิจกรรมการเรียน รูปแบบวิเคราะห์ Case Study	4.60	0.57	มากที่สุด	3
ภาพรวม		4.63	0.53	มากที่สุด	

จากตารางที่ 9 ผลประเมินระดับความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีบทเรียนสามารถศึกษาย้อนหลังได้ผ่านสื่อออนไลน์ ($\bar{x}$ = 4.79, S.D.=0.43) มีการใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี ประกอบการเรียนมากขึ้น ($\bar{x}$ = 4.72, S.D.=0.46) เน้นสื่อการสอนที่น่าสนใจมากกว่าเนื้อหาตามสไลด์ ($\bar{x}$ = 4.56, S.D.=0.53) เพิ่มกิจกรรมการเรียน รูปแบบการอภิปรายกลุ่มย่อย และปฏิบัติจริง ($\bar{x}$ = 4.51, S.D.=0.67) และเพิ่มกิจกรรมการเรียน รูปแบบวิเคราะห์ Case Study ($\bar{x}$ = 4.60, S.D.=0.57)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	ปรับวิธีการสอนและเนื้อหาที่ใช้ในการสอนให้มีความน่าสนใจ	4.66	0.61	มากที่สุด	4
2	มีการวางแผนและเตรียมแผนการสอนที่ชัดเจน	4.70	0.46	มากที่สุด	3
3	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเรียน (เน้นการโต้ตอบ)	4.74	0.46	มากที่สุด	2

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
4	มีช่องทางสื่อสารกับอาจารย์ผู้สอนได้สะดวก เข้าถึงง่าย	4.74	0.48	มากที่สุด	2
5	การใช้เทคโนโลยีในการสอน การเข้าถึงเนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด	1
6	เปิดโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองตามวัน เวลา และสถานที่ ที่ตนเองสะดวก ผ่านเทคโนโลยี	4.52	0.69	มากที่สุด	5
ภาพรวม		4.69	0.52	มากที่สุด	

จากตารางที่ 10 ผลประเมินระดับความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การใช้เทคโนโลยีในการสอน การเข้าถึงเนื้อหา ($\bar{x}= 4.80$, S.D.=0.45) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเรียน (เน้นการโต้ตอบ) ($\bar{x}= 4.74$, S.D.=0.46) มีช่องทางสื่อสารกับอาจารย์ผู้สอนได้สะดวก เข้าถึงง่าย ($\bar{x}= 4.74$, S.D.=0.48) มีการวางแผนและเตรียมแผนการสอนที่ชัดเจน ($\bar{x}= 4.70$, S.D.=0.46) ปรับวิธีการสอนและเนื้อหาที่ใช้ในการสอนให้มีความน่าสนใจ ($\bar{x}= 4.66$, S.D.=0.61) เปิดโอกาสการเรียนรู้ด้วยตนเองตามวัน เวลา และสถานที่ ที่ตนเองสะดวก ผ่านเทคโนโลยี ($\bar{x}= 4.52$, S.D.=0.69)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังที่มีต่อการวัดและประเมินผล

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
1	ให้มีการวัดผลประเมินรายวิชาด้วยการสอบกลางภาค	4.24	0.77	มาก	4
2	ให้มีการวัดผลประเมินรายวิชา (เฉพาะสอบปลายภาค)	4.16	0.83	มาก	5
3	ให้การวัดผลประเมินผลรายวิชา ผ่านกิจกรรมในห้องเรียน การศึกษาด้วยตัวเอง กรณีศึกษา Project	4.46	0.72	มาก	3

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคาดหวังที่มีต่อการวัดและประเมินผล (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
4	ให้มีการวัดและประเมินผลรายวิชา ผ่านรูปแบบ Quiz หรือสอบย่อยมากกว่าการสอบกลางภาคหรือสอบปลายภาค	4.60	0.58	มากที่สุด	1
5	มีการประเมินผู้เรียน มีคุณลักษณะ ทักษะที่จำเป็น นอกเหนือการประเมินผลการเรียนรายวิชา	4.54	0.65	มาก	2
ภาพรวม		4.40	0.71	มาก	

จากตารางที่ 11 ผลประเมินระดับความคาดหวังที่มีต่อการวัดและประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ให้มีการวัดและประเมินผลรายวิชา ผ่านรูปแบบ Quiz หรือสอบย่อยมากกว่าการสอบกลางภาคหรือสอบปลายภาค ($\bar{x}$ = 4.60, S.D.=0.58) มีการประเมินผู้เรียน มีคุณลักษณะ ทักษะที่จำเป็น นอกเหนือการประเมินผลการเรียนรายวิชา ($\bar{x}$ = 4.54, S.D.=0.65) ให้การวัดผลประเมินผลรายวิชา ผ่านกิจกรรมในห้องเรียน การศึกษาด้วยตัวเอง กรณีศึกษา Project ($\bar{x}$ = 4.46, S.D.=0.72) ให้มีการวัดผลประเมินผลรายวิชา ด้วยการสอบกลางภาค ($\bar{x}$ = 4.24, S.D.=0.77) ให้มีการวัดผลประเมินผลรายวิชา (เฉพาะสอบปลายภาค) ($\bar{x}$ = 4.16, S.D.=0.83)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ที่แตกต่างกัน จำแนกตามปัจจัยบุคคล ได้แก่ เพศ สาขาวิชา ชั้นปี และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก ดังแสดงในตารางที่ 12 – 17

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามเพศ

ความคาดหวังผู้เรียน	เพศ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19	หญิง	131	4.50	.671	-1.31	>0.191
	ชาย	241	4.55	.637		

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า เพศชาย ($\bar{x}$ = 4.55, S.D.=0.637)

เพศหญิง ($\bar{x}$ = 4.50, S.D.=0.671) เมื่อทดสอบค่า t พบว่า มีค่าเท่ากับ -1.31 โดยมีค่า p-value > 0.191 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างระดับความคาดหวัง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามตามสาขาวิชา

	สาขาวิชา	N	$\bar{x}$	S.D.	F	p-value
ความคาดหวัง ของผู้เรียน	การเงินและการลงทุน	24	4.59	0.414	1.148	>0.33
	การจัดการทรัพยากรฯ	40	4.56	0.365		
	การจัดการไมซ์	27	4.52	0.435		
การจัดการเรียน	การจัดการโลจิสติกส์ฯ	41	4.58	0.345	1.148	>0.33
การสอนหลัง	การตลาด	44	4.58	0.353		
สถานการณ์	ระบบสารสนเทศทางธุรกิจ	44	4.53	0.365		
COVID-19	การจัดการและความเป็น	32	4.38	0.453	1.148	>0.33
	ผู้ประกอบการ					
	การบัญชี	69	4.49	0.375		
	รัฐประศาสนศาสตร์	51	4.59	0.378		

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านสาขาวิชา โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า สาขาการเงินและการลงทุน ($\bar{x}$ = 4.59, S.D.=0.414) สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ($\bar{x}$ = 4.59, S.D.=0.378) สาขาการจัดการโลจิสติกส์ฯ ($\bar{x}$ = 4.58, S.D.=0.345) สาขาการตลาด ($\bar{x}$ = 4.58, S.D.=0.353) สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{x}$ = 4.56, S.D.=0.365) สาขาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ ($\bar{x}$ = 4.53, S.D.=0.365) สาขาการจัดการไมซ์ ($\bar{x}$ = 4.52, S.D.=0.435) สาขาการบัญชี ($\bar{x}$ = 4.49, S.D.=0.375) และ การจัดการและความเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.38, S.D.=0.453) เมื่อทดสอบค่า F พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.148 โดยมีค่า p-value >0.33 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างระดับความคาดหวัง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามชั้นปี

ความคาดหวังของ	ชั้นปี	$\bar{x}$	S.D.	F	p-value
ผู้เรียน การจัดการ เรียนการสอนหลัง สถานการณ์ COVID- 19	ชั้นปีที่ 1	4.49	0.394	8.347	<0.00*
	ชั้นปีที่ 2	4.64	0.363		
	ชั้นปีที่ 3	4.59	0.396		
	ชั้นปีที่ 4	4.39	0.344		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั้นปี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ชั้นปีที่ 2 ($\bar{x}$ = 4.64, S.D.=0.363) ชั้นปีที่ 3 ($\bar{x}$ = 4.59, S.D.=0.396) ชั้นปีที่ 1 ($\bar{x}$ = 4.49, S.D.=0.394) และชั้นปีที่ 4 ($\bar{x}$ = 4.39, S.D.=0.344) เมื่อทดสอบค่า F พบว่า มีค่าเท่ากับ 8.347 โดยมีค่า p-value <0.00 พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างระดับความคาดหวัง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่งผลต่อความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหลัง COVID-19 เป็นรายคู่โดยใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) ตามตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบผลความแตกต่างรายคู่ของความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามชั้นปี

ความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการ เรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID- 19	$\bar{x}$	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.49	4.64	4.59	4.39
ชั้นปีที่ 1	4.49	-	.005*	.063	.081
ชั้นปีที่ 2	4.64	-	-	.378	.000*
ชั้นปีที่ 3	4.59	-	-	-	.000*
ชั้นปีที่ 4	4.39	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 พบว่าการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามชั้นปี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่

ชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 2 มีระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชั้นปีที่ 2 กับ ชั้นปีที่ 4 มีระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชั้นปีที่ 3 กับ ชั้นปีที่ 4 มีระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบ LSD แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างบางชั้นปี โดยเฉพาะชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่มีความคาดหวังสูงกว่าชั้นปีที่ 4 อย่างชัดเจน

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก

อุปกรณ์		$\bar{x}$	S.D.	F	p-value
ความคาดหวังของ ผู้เรียน การจัดการเรียนการ สอนหลังสถานการณ์ COVID-19	Notebook	4.65	0.197	4.228	<0.015*
	Tablet/iPad	4.50	0.415		
	Personal Computer	4.53	0.314		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า Notebook ($\bar{x}$ = 4.65, S.D.=0.197) Personal Computer ($\bar{x}$ = 4.53, S.D.=0.314) และ Tablet/iPad ($\bar{x}$ = 4.50, S.D.=0.415) เมื่อทดสอบค่า F พบว่ามีค่าเท่ากับ 4.228 โดยมีค่า p-value <0.015 พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างระดับความคาดหวัง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .005 ส่งผลต่อความคาดหวังฯ วิเคราะห์รายคู่โดยใช้วิธี LSD ตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบผลความแตกต่างรายคู่ของความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก

ความคาดหวังของผู้เรียน		Notebook	ตาราง ที่ iPad	Personal Computer
การจัดการเรียน	$\bar{x}$			
การสอนหลังสถานการณ์ COVID-19		4.65	4.50	4.53
Notebook	4.65	-	.004*	.555
Tablet/iPad	4.50	-	-	.876
Personal Computer	4.53	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 17 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จากผลการทดสอบ LSD แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังของนักศึกษาที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างอุปกรณ์ ประเภท Tablet/iPad ที่มีความคาดหวังสูงอย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาระดับความพร้อมการจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จากการศึกษาระดับความพร้อมการจัดการเรียนการสอน ของคณะวิทยาการจัดการ ผลการศึกษภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วยความพร้อมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความพร้อมของหลักสูตร การเรียนการสอน และความพร้อมของผู้สอน สอดคล้องกับการศึกษางานวิจัย สุวิมล มธุรส (2564) ศึกษาการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ยุค NEW Normal COVID-19 ตามแนวคิดเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ (Change Learning) โดยศึกษาถึงบริบทการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติ (New Normal) ผู้บริหารจึงต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่โดยมีแนวทางในการบริหาร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน และผลการศึกษาของณิกานต์ แก้วจันทร์ และณินท์รัฐ รัตนพงศ์ปัญญา (2563) ได้ศึกษาความพร้อมการจัดการเรียนการสอนและความคาดหวังประสิทธิผลการศึกษาในระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในทรรศนะของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน ผลการทดสอบสมมติฐานสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนออนไลน์ ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า อุปกรณ์การเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการเรียนการสอน ปัญหาความขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี เป็นอุปสรรคสำคัญ

ต่อการจัดการเรียน และผลการศึกษาของ สุทธิวรรณ ตันติรจนางค์ (2557) ได้ศึกษาความพร้อมของ นักศึกษาสำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชา บริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า ความพร้อมของนักศึกษา สำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ใน ระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ การเข้าถึงเทคโนโลยี แรงจูงใจ การบริหารเวลา ทักษะการใช้เทคโนโลยี และทักษะการเรียนรู้

การศึกษาระดับความคาดหวังของผู้เรียน การเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จากการศึกษาระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ผลการศึกษา ความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร และความคาดหวังที่มีต่อการ วัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก สำหรับความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และ ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ จรูญ พานิชย์ผลินไชย และสุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นิสิตมี สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผู้เรียนยุคใหม่ ด้านการพัฒนา สภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ ศึกษา ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยทุกสมรรถนะมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ ประนอม ละอองแก้ว (2566) ได้ศึกษาปัจจัยส่งผลกระทบต่อความ สนใจใฝ่รู้การเรียนออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสงขลา ผลการวิจัยความพร้อมด้านบุคลากร สายวิชาการ ส่งผลกระทบต่อระดับความสนใจใฝ่รู้ในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา

ศึกษาเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของผู้เรียน การเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ สาขาวิชา ไม่มี ความแตกต่างกัน สำหรับชั้นปีและอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนเป็นหลัก มีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีการนำ เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียน และรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปหลังจากสถานการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ พานิชย์ผลินไชย และสุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต (2559) ได้ศึกษา เกี่ยวกับ การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ส่วนนิสิตที่เรียนสาขาวิชาเอก

ต่างก็มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัย สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ (2557) ได้ศึกษาความพร้อมของนักศึกษาสำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เปรียบเทียบความพร้อมของนักศึกษาสำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกตาม เพศอายุ และประสบการณ์เทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน ความคาดหวังนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มากกว่า เรื่องการเผยแพร่ VDO ย้อนหลัง

ดังนั้นผลจากการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ในการศึกษาความพร้อมการจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ความพร้อมการเรียนการสอนภาพรวมของคณะอยู่ในระดับมากในการบริหารจัดการ ความคาดหวังการจัดการเรียนการสอน หลังสถานการณ์ COVID-19 จะเป็นแนวทางในเชิงนโยบายให้กับคณะในการบริหารจัดการ พัฒนาปรับปรุง โดยสิ่งที่นักศึกษาคาดหวังมากที่สุด คือ ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอน และความคาดหวังที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการประเมินระดับความพร้อมของผู้สอนมีผลการประเมินอยู่ในระดับที่ 4 และ 5 ในประเด็นผู้สอนใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และความพร้อมของหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการสอน ความน่าสนใจ ทันสมัย สอดคล้องความต้องการของตลาด ผลประเมินอยู่ในระดับ 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานันท์ สิริพิทักษ์เกียรติ และคณะ (2564) ได้ศึกษา ถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส COVID-19 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นสำคัญจากวิกฤติหลังสถานการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้น สามารถนำวิกฤตการณ์ มาเป็นโอกาสสร้างการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยควรใช้ประโยชน์จากโอกาสนี้ ในการออกนโยบายเพื่อรักษาแนวปฏิบัติใหม่ที่มีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปภายหลัง เช่น การใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการลดการเดินทางผ่านการประชุมหรือสอนออนไลน์ การใช้ระบบบริหารจัดการ การสอน การสร้างสื่อการสอนแทนการบรรยายหน้าชั้น หรือการประยุกต์ใช้การสอบออนไลน์ในห้องสอบของมหาวิทยาลัยแทนการใช้กระดาษ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยความพร้อมและความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอนหลังสถานการณ์ COVID-19 ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ระดับความพร้อมการเรียนการสอน ความพร้อมของผู้สอนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และระดับความคาดหวังการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา มีความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สอนมากที่สุด จึงสรุปข้อเสนอแนะสำหรับคณะฯ ได้ดังนี้

1) คณะควรวางแผนการพัฒนาส่งเสริมทักษะการสอนสำหรับคณาจารย์ เช่น การอบรมแนวทางการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ประกอบการเรียนการสอน วิธีการจัดการสอนรูปแบบใหม่ที่ช่วยกระตุ้นให้

เกิดการเรียนรู้ การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย มีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นหาความรู้ที่ทันกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของ AI (Artificial Intelligence) ที่กำลังมีบทบาทเป็นอย่างมาก และด้วย Generation ของนักศึกษาที่มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น สังเกตได้จากอุปกรณ์การเรียนในชีวิตประจำวัน มีความเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม นักศึกษามีการใช้ iPad มากขึ้น ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล การบันทึกข้อมูลในการเรียน

2) คณะควรกำหนดกระบวนการพัฒนาอาจารย์ในรูปแบบเชิงนโยบาย เช่น กำหนดหลักสูตร หัวข้อการอบรมในแผนพัฒนาคณาจารย์ประจำปี แผนการใช้งบประมาณประเภทพัฒนาอาจารย์ โดยกำหนดหัวข้อการอบรมตามรูปแบบแนวทางการเรียนการสอนในปัจจุบัน เช่น หลังสถานการณ์ COVID-19 นักศึกษามีการใช้เทคโนโลยีใช้ในการเรียนมากขึ้น แผนพัฒนาอาจารย์จะต้องเข้ารับการอบรม หรือเข้าร่วมการสัมมนา พัฒนานตนเองในด้านการใช้เครื่องมือ Platform เทคโนโลยีใหม่ ๆ สำหรับการเรียนการสอน เป็นต้น

3) ผู้สอนควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Platform ที่สามารถเผยแพร่ สื่อการสอนหรือการบันทึกการสอนย้อนหลังได้ จากผลการวิจัย ระดับปัจจัยส่วนบุคคล นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะมีระดับความแตกต่างจากชั้นปีอื่น ด้วยการเรียนการสอนชั้นปีที่ 2 เป็นการเรียนในรายวิชาเฉพาะในสาขา/วิชาเอก ที่สังกัดมากขึ้น สอดคล้องกับความคาดหวังนักศึกษาต้องการให้มีการบันทึก VDO การสอนย้อนหลังสำหรับการทบทวนเนื้อหา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สำคัญในสาขา/วิชาเอกที่เลือกเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1) ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้น่าสนใจ ละเอียด และครอบคลุม ทราบถึงความคาดหวังของนักศึกษาในแต่ละรุ่นปีการศึกษา อย่างละเอียด แท้จริงและครบถ้วน

2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการโต้ตอบเพื่อค้นหาวิธีการที่ดีที่สุดในการกระตุ้นให้นักศึกษาเข้าร่วมและเรียนในห้องเรียนมากขึ้น

3) ศึกษาความต้องการทางด้านเทคโนโลยีในแต่ละสาขาวิชา เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาที่มีความแตกต่างกันอย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยสถาบัน ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2566

รายการอ้างอิง

กฤษณพงศ์ เลิศบำรุงชัย. (2564). *การเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ (Hybrid Learning)*.

<https://touchpoint.in.th/hybrid-learning/>

- กองบรรณาธิการ The 101 World. (2564, 2 กรกฎาคม). *โรคใหม่ สร้าง โลกแห่งการเรียนรู้ใหม่ : อนาคตการศึกษาไทยยุคหลัง COVID-19*. กสศ. <https://www.eef.or.th/future-of-thai-education-after-covid19/>
- จรรยา พานิชย์ผลินไชย และ สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต. (2559). การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 22(2), 25-37.
- ชัชวาล อรวงศ์สุภักดิ์. (2552). *ภาคทฤษฎีของแรงจูงใจในการทำงาน* (ตอนที่ 4). https://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=1340&read=true&count=true
- ณิกานต์ แก้วจันทร์ และ ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ. (2563). *ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนและความคาดหวังประสิทธิผลการศึกษาในระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในทัศนะของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ เพชรบุรี*. http://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS02/PDF01/1332_20210713_nichakarn_kaewchan.pdf
- ดนุตา จามจุรี. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน Gen Z*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประนอม ละอองแก้ว. (2566). *ปัจจัยส่งผลกระทบต่อความสนใจใฝ่รู้ในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสงขลา*. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ภวิกา ภักษา และ นิรมล จันทร์สุวรรณ. (2565). การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับผู้เรียน Generation Z. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 13(2), 1-12.
- ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์. (2563). *จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/>
- วิภาดา มุกดา และ ศิลสุภา วรรณสุทธิ. (2566). การศึกษาระบบออนไลน์วิธีใหม่ในช่วงโควิด 19. *วารสารสิทธิมนุษยชน*, 24(1), 102-115.
- สุทธิวรรณ ตันติรัตนวงศ์. (2557). *ศึกษาความพร้อมของนักศึกษาสำหรับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 4(2), 1-17.

สุวิมล มรรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. *วารสารรัชต*
ภาคย์, 15(40), 33-42.

อานันท์ สีสพิทักษ์เกียรติ, ศิริพร เพียรสุขมณี, พจนา พิชิตปัจจา และ ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย. (2564).

โครงการวิจัยถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ในช่วงสถานการณ์การ
แพร่ระบาดไวรัส COVID-19 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Yamane, T. (1967). *Statistics, an introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการ ด้านสมุนไพรสู่ชุมชน

ณภัทร ทิพย์ศรี^{1*} วิเชษฐ ทิพย์ประเสริฐ² จามจุรี ฟ้าคำตัน³

Received: March 16, 2025

Revised: May 26, 2025

Accepted: May 30, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้งานวิจัยการยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านสมุนไพร จำนวน 30 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการสมุนไพรมีประสบการณ์ในการปลูกสมุนไพรและจำหน่ายทั้งแบบสดและแปรรูป เช่น ลูกประคบ ยาหม่อง ยาสมุนไพรไผ่ เป็นต้น มีเครือข่ายสมุนไพรในชุมชนและปราชญ์สมุนไพร ขณะเดียวกันยังประสบปัญหา ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ เครื่องจักรในการแปรรูปสมุนไพรล้าสมัย ไม่มีความรู้ตลาดออนไลน์ สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จัก ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้การรับรองมาตรฐาน และไม่มีฐานข้อมูลสมุนไพรและปราชญ์สมุนไพร สำหรับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพร ประกอบด้วย การให้องค์ความรู้ และกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการปลูกสมุนไพร การพัฒนาการแปรรูปสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน การขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์แปรรูปสมุนไพร การพัฒนาแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น การเชื่อมโยงทางการตลาดทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้ประกอบการสมุนไพร สร้างช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภค จัดหาพี่เลี้ยงที่เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำในการแปรรูปสมุนไพร สร้างเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ รวมทั้งออกแบบและสร้างฐานข้อมูลสมุนไพร และปราชญ์สมุนไพรในชุมชน

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้ การถอดบทเรียน ขีดความสามารถ ผู้ประกอบการด้านสมุนไพร

^{1*} คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงราย

² คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงราย

³ กองการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงราย

* Corresponding author Email: naphat6473@gmail.com

Lessons Learned on the Learning Process of Enhancing Entrepreneurial Competence in Herb to Community

Naphat Thipsri^{1*} Wichet Thipprasert² Jamjuree Facamton³

Abstract

This research aimed to study lessons learned on the learning process of enhancing entrepreneurial competence in herb to community. Employing a qualitative research approach, data were collected through interviews with 30 herbal entrepreneurs and analyzed using content analysis. The findings revealed that the herbal entrepreneurs possessed experience in cultivating herbs and selling them in both fresh and processed forms, such as herbal compresses, balms, and mosquito repellent herbal products. They also had established herbal networks within the community and access to local herbal wisdom. Meanwhile, they encountered challenges including insufficient working capital, outdated machinery for herb processing, a lack of knowledge in online marketing, low product recognition, a lack of product standard certification, and the absence of a database for herbs and local herbal experts. For the development of the learning process to enhance the capabilities of herbal entrepreneurs, the study suggests providing knowledge and technology transfer processes for herb cultivation management, improving the quality and standards of herb processing, supporting the acquisition of product standard certifications for processed herbal products, developing distinctive branding and packaging, establishing marketing linkages with government agencies, the private sector, and other herbal entrepreneurs, creating distribution channels to reach consumers, providing expert mentors to offer advice on herb processing and business management for enterprise groups, and designing and establishing a database of herbs and local herbal experts within the community.

Keywords: Competence, Herb Entrepreneur, Learning Process, Lesson Learned

^{1*} Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna Chiangrai

² Faculty of Engineering, Rajamangala University of Technology Lanna Chiangrai

³ Education Division, Rajamangala University of Technology Lanna Chiangrai

บทนำ

อุตสาหกรรมการเกษตรถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและยกระดับพื้นฐานชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย ซึ่งจัดตั้งในภาคเหนือของประเทศไทยเป็นเมืองเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรดิน และน้ำที่อุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกพืชที่หลากหลายชนิดได้ ทั้งพืชไร่ พืชสวน และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตหรือเกษตรกร ซึ่งเป็นการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้กับชุมชน สังคมในท้องถิ่น (สำนักงานเศรษฐกิจชายแดนและโลจิสติกส์, 2566)

จากแผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งพัฒนาจังหวัดแบบองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติโดยมีเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเน้นการส่งเสริมการยกระดับสินค้าเกษตรและสมุนไพรให้เกิดมูลค่าสูง โดยดำรงฐานวัฒนธรรมล้านนาและสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการยกระดับขีดความสามารถการเป็นผู้ประกอบการด้านสมุนไพรจึงเป็นการพัฒนากระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำการควบคุมการเพาะปลูก ไปยังกิจกรรมกลางน้ำเป็นการแปรรูปสมุนไพรเพื่อเพิ่มมูลค่าสูงและเตรียมพร้อมสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ และกิจกรรมปลายน้ำการสื่อสารการตลาดไปยังตลาดให้เป็นที่รู้จักและกระตุ้นการซื้อของผู้บริโภค (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย, 2564)

อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรที่สร้างอาชีพและรายได้ นำไปสู่คุณภาพชีวิตของกลุ่มเกษตรกร มีพืชผลทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น ข้าว พืช ผัก สมุนไพร เป็นต้น ขณะเดียวกันภาครัฐได้กำหนดให้สมุนไพรเป็นหนึ่งในสินค้าเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่มีศักยภาพสูง (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) แต่การพัฒนาสมุนไพรยังเผชิญกับอุปสรรค เช่น การพัฒนาวัตถุดิบให้ได้มาตรฐาน กระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และช่องทางการตลาดที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2563) รวมถึงการเชื่อมโยงองค์ความรู้และปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการผลิต และการตลาดสมัยใหม่ (สมพร ไกรสิงห์ และคณะ, 2562) ดังนั้น กระบวนการถอดบทเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอดองค์ความรู้ระหว่างชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พัฒนา สุขประเสริฐ, 2561) เพื่อนำไปสู่กระบวนการสำคัญที่สร้างมูลค่าสูง สามารถยกระดับของสินค้าและสร้างมูลค่าขยายสู่ตลาดให้มากขึ้น จะช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้สังคม ชุมชนในท้องถิ่น เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากได้เพิ่มขึ้น

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปพัฒนาแนวทางกระบวนการเรียนรู้ยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน (Lesson Learned)

วิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวว่า การถอดบทเรียนช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากความสำเร็จหรือความผิดพลาดจากการทำงาน กล่าวคือ การถอดบทเรียนจะช่วยให้เราสามารถสกัดบทเรียนออกมาว่าเพราะอะไรหรือเพราะเราทำอะไรจึงทำงานสำเร็จ หรือมีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ เช่นกัน รวมทั้งอาจพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ในขณะที่หากการปฏิบัติงานเกิดความผิดพลาดไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การถอดบทเรียนจะช่วยให้เราทราบว่าเราพลาดตรงจุดใดพลาดเพราะอะไร และควรปรับปรุงอย่างไร การถอดบทเรียนจึงช่วยให้เราไม่เกิดความผิดพลาดซ้ำซาก และยังช่วยต่อยอดความรู้ที่มีอยู่ในลึกซึ้งหรือกว้างขวางยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับกานดา เตชะชั้นหมาก (2565) กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็นวิธีการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นการทบทวนประสบการณ์ความรู้จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ แล้วนำมาสังเคราะห์บทเรียนประสบการณ์สู่การพัฒนาวิธีคิดกระบวนการทำงานใหม่อย่างสร้างสรรค์ และนำบทเรียนไปยกระดับการเรียนรู้ต่อยอดออกไปได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการถอดบทเรียน เป็นกระบวนการทบทวน สรุปประสบการณ์ สกัดความรู้จากการทำงานที่มีอยู่ในตัวคนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยกระบวนการที่หลากหลาย เพื่อสืบค้นความรู้จากการปฏิบัติงานด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้ แสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมแล้วนำมาเขียนรายงานเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ชัดเจนพร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดการปฏิบัติงานเป็นแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและเผยแพร่ต่อไป (นิคม สุวพงษ์, 2565)

การถอดบทเรียนมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร (2553) กล่าวว่า การถอดบทเรียนเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเพื่อการบรรลุเป้าหมาย (Achieving Goal) จำเป็นต้องมีการทบทวนกระบวนการทำงาน โดยมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ข้อมูลดังกล่าว เรียกว่า “บทเรียน : Lesson Learned” บทเรียนจึงเป็นต้นทุนทางปัญญา (Knowledge Asset) ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการขับเคลื่อนการทำงานต่อเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด ลดต้นทุนของการทำงานครั้งใหม่ด้วย

ดังนั้น การทำงานที่ชาญฉลาดจึงจำเป็นต้องใช้ “บทเรียน” มาเป็นข้อมูลสำคัญ ประเด็นของความท้าทายในการได้มาซึ่งบทเรียนเป็นประเด็นสำคัญ เพราะการที่ได้ข้อมูลชุดหนึ่งออกมาจากคนทำงาน เราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าชุดข้อมูลที่ได้นั้นเป็น “บทเรียน” ที่ใช่จริงๆ มีพลังต่อการเปลี่ยนแปลงการทำงานได้ “บทเรียนที่มีคุณภาพ” จึงมาจาก “กระบวนการถอดบทเรียนที่มีคุณภาพ” โดยสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการถอดบทเรียน คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งการปรับวิธีคิด (Conceptualization) และระบบคุณค่า (Values) ที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) มีความเข้าใจเป็นอย่างดีอันเป็นผลมาจากการดำเนินงาน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม พัฒนาระดับอารมณ์ความรู้สึกที่ตระหนักจากภายในให้

กลายเป็นจิตสำนึก (Consciousness) หรือสำนึกร่วม และในที่สุดจะเกิดพฤติกรรมที่มีความยั่งยืนและบรรยากาศการทำงานที่ดี

นอกจากนั้น นิคม สุวพงษ์ (2565) ได้สรุปความสำคัญของการถอดบทเรียน ดังนี้

1. การถอดบทเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการทำงาน คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีคิด เสริมระบบคุณค่าที่เกิดจากการเรียนรู้ ความเข้าใจ อันเป็นผลมาจากการดำเนินชีวิต

2. การถอดบทเรียนเป็นการเรียนรู้ การรับรู้ ความเข้าใจ โดยเชื่อมโยงจากสิ่งที่รับรู้กับความรู้เดิมของเรา และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมถือเป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้

3. การถอดบทเรียนเป็นทั้งแนวคิดและเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้ โดยเป็นกระบวนการดึงเอาความรู้จากการทำงาน ออกมาใช้เป็นทุนในการทำงาน เพื่อยกระดับให้ดียิ่งขึ้น

4. การถอดบทเรียนเป็นการสรุปบทเรียนว่าที่ผ่านมาได้เรียนรู้อะไรมีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นบ้างในระดับบุคคลและระดับองค์กร องค์ความรู้ที่ได้รับการดำเนินงานมีอะไรบ้าง สร้างโอกาสและเป็นเวทีสำหรับการใช้พลังปัญญาและทุนทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอยู่

ทั้งนี้ การถอดบทเรียนจึงเป็นทั้งแนวคิดและเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้ โดยเป็นกระบวนการดึงความรู้จากการทำงานที่เป็นวิธีปฏิบัติที่ดีออกมาใช้เป็นทุนในการทำงานเพื่อยกระดับให้ดียิ่งขึ้น เป็นการสกัดความรู้ที่เป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน/องค์กรออกมาเป็นความรู้ที่ชัดเจน ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีพลัง ซึ่งผลที่ได้จากการถอดบทเรียนทำให้ได้บทเรียนในรูปแบบชุดความรู้ โดยสกัดเอาแต่สิ่งที่สำคัญทำให้ผู้ร่วมกระบวนการได้ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ SWOT เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก การวิเคราะห์ SWOT เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ประเมินสถานการณ์ เพื่อช่วยในการตัดสินใจและวางแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threats) ทั้งนี้การวิเคราะห์ SWOT มีความสำคัญหลายด้าน ดังนี้ (Hill & Jones, 2012 ; Kotler & Keller, 2016)

1. การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้บริหารหรือทีมงานสามารถเห็นภาพรวมของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กรได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการวางแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจขยายธุรกิจ การเลือกแหล่งตลาดใหม่ หรือการลงทุนในทรัพยากรต่าง ๆ

2. การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม การระบุจุดแข็งช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งเพื่อทำให้แผนกลยุทธ์ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น ขณะที่การวิเคราะห์จุดอ่อนช่วยให้ทราบถึงจุดที่ต้อง

พัฒนาเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ดีขึ้น ส่วนการระบุนโยบาย และภัยคุกคาม ช่วยให้องค์กรสามารถเตรียมตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดหรือสิ่งแวดล้อมภายนอก

3. การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงจุดแข็งที่สามารถสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งได้และใช้จุดเหล่านั้นในการแข่งขัน นอกจากนี้ยังช่วยในการหาโอกาสที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กรได้ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การขยายตลาด หรือการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม

4. การประเมินความเสี่ยงและการเตรียมพร้อม ช่วยให้สามารถประเมินภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย เศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน หรือการมีคู่แข่งใหม่ ซึ่งสามารถทำให้ธุรกิจเตรียมตัวและรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้

5. การสร้างแผนการพัฒนางานองค์กร เมื่อรู้จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร การวิเคราะห์ SWOT จะช่วยให้สามารถกำหนดแผนการพัฒนางานองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ช่วยให้สามารถใช้จุดแข็งและลดจุดอ่อนที่อาจทำให้เกิดปัญหาต่อการดำเนินงาน

วิธีการวิเคราะห์ SWOT แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ระบุสิ่งที่ทำได้ดี ทรัพยากรที่โดดเด่น ความเชี่ยวชาญ หรือสิ่งที่ทำให้องค์กรหรือบุคคลเหนือกว่าคู่แข่ง เช่น ชื่อเสียงที่ดี เทคโนโลยีที่ทันสมัย หรือทีมงานที่มีความสามารถสูง

จุดอ่อน (Weaknesses) พิจารณาข้อจำกัดหรือสิ่งที่ควรปรับปรุง เช่น การขาดแคลนทรัพยากร บุคลากรที่ยังไม่มีประสบการณ์ หรือระบบการจัดการที่ยังไม่คล่องตัว

โอกาส (Opportunities) วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อาจส่งเสริมการเติบโต เช่น แนวโน้มของตลาดใหม่ ความต้องการของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น หรือเทคโนโลยีใหม่ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

อุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threats) พิจารณาปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบ เช่น การแข่งขันที่รุนแรง การเปลี่ยนแปลงของนโยบายรัฐ หรือวิกฤตเศรษฐกิจ

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาของ วิทยา แก้วเจริญศรี และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องความต้องการในการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในระบบอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในระบบอินทรีย์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในระบบอินทรีย์ของเกษตรกร ในอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำเกษตรอินทรีย์และความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำเกษตรในระบบอินทรีย์ ปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในระบบอินทรีย์ คือ 1) การขาดการสนับสนุนในภาคการตลาด โดยเฉพาะการกำหนดราคาและข้อมูลช่องทางการจำหน่ายผลผลิตที่ยังไม่มีความชัดเจน 2) การขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ และ 3) การขาดสื่อที่มีเนื้อหาในการนำเสนอที่เข้าใจง่ายในการผลิตพืชสมุนไพรในระบบเกษตรอินทรีย์สู่เกษตรกรซึ่งสอดคล้องกับ ประพัศพร บัวเผื่อน และคณะ (2565) ได้ศึกษาภูมิปัญญาและการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรท้องถิ่น เขาโกรกปลากั้ง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า

มีภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์สมุนไพรท้องถิ่น ส่วนที่ใช้ทำยา สรรพคุณ และวิธีการใช้โดยมีหมอยาพื้นบ้านเป็นผู้ที่มีบทบาท แนวทางการจัดการการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรท้องถิ่นอย่างเหมาะสม คือ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า 2) การจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้พืชสมุนไพรโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากหมอยาพื้นบ้านเพื่อเก็บรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืชสมุนไพร เช่นเดียวกับ สุนทรื จินธรรม และคณะ (2567) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรของชุมชนในตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรของชุมชน พบปัญหา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการปลูกพืชสมุนไพร 2) ปัญหาด้านการใช้ประโยชน์จากสมุนไพร 3) ปัญหาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร และ 4) ปัญหาด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาการใช้สมุนไพร สำหรับแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรของชุมชนตำบลบ้านแก่ง พบว่า ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรทั้งในที่สาธารณะของตำบลและที่ดินส่วนตัวของสมาชิกชุมชน อาจทำในรูปแบบเกษตรผสมผสานวนเกษตร ป่าครอบครัว ธนาคารต้นไม้ ธนาคารสมุนไพร ปลูกหัวไร่ปลายนา และสวนรอบบ้าน เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ผู้นำควรรวมกลุ่มและร่วมมือกันในการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาจากหมอยาพื้นบ้าน ประชาชนท้องถิ่นสู่คนรุ่นปัจจุบัน โดยจัดทำตำรา และจัดทำฐานข้อมูลหมอยาพื้นบ้านและฐานข้อมูลสมุนไพร อย่างไรก็ตาม กานดา เตชะชั้นหมาก (2565) ได้ศึกษาการถอดบทเรียนในกระบวนการจัดการความรู้ สรุปได้ว่า สังคมได้เปลี่ยนผ่านสู่สังคมฐานความรู้ที่ให้ความสำคัญและเน้นว่าอำนาจอยู่ที่ความรู้ซึ่งเป็นส่วนผสมที่กลมกลืนของคุณค่า ความจริง ความเชื่อ ความสามารถ ประสบการณ์ ปรัชญา สัจพจน์ รวมถึงดุลพินิจที่บุคคลอาจได้รับมาจากหลายช่องทาง โดยเฉพาะการลงมือปฏิบัติจริง การจัดการความรู้เป็นการสกัดความรู้ที่เป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนออกมาเป็นความรู้ชัดแจ้งที่เป็นรูปธรรม เผยแพร่ง่าย ทำความเข้าใจง่าย และสามารถนำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีพลัง การจะสกัดความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนจำเป็นต้องใช้เทคนิคในการจัดการความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งกระบวนการถอดบทเรียนที่เป็นทั้งเครื่องมือในการจัดการความรู้และเป้าหมายของการจัดการความรู้ การถอดบทเรียนจากวิธีปฏิบัติที่ดีจะทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการเกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม และองค์กร ผ่านการแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ก่อให้เกิดการปรับวิธีคิด วิธีการทำงานที่สร้างสรรค์ และมีคุณภาพยิ่งขึ้น จนสามารถนำบทเรียนไปยกระดับการเรียนรู้ต่อยอดออกไปได้อย่างต่อเนื่อง

ระเบียบวิธีการวิจัย

1) ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการด้านสมุนไพร ผู้ปลูกสมุนไพรในตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การปกครอง

ส่วนท้องถิ่น สำนักงานเกษตรอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และผู้ประกอบการสมุนไพร จำนวน 30 ราย ซึ่งเป็นอาสาสมัครที่เข้าร่วมในการให้ข้อมูลและได้จำนวนขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูลจนอิ่มตัวได้ (ประไพพิมพ์ สุธีสินนธ์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2559) จนทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เหมาะสม

2) เครื่องมือวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสอบถามจากผู้ประกอบการด้านสมุนไพร ผู้ปลูกสมุนไพรในตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ เกษตรอำเภอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ องค์ความรู้ ศักยภาพของสมุนไพรในตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสมุนไพร รวมถึงแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

3) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยศึกษาเอกสาร บทความ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้าในการสร้างแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดการวิจัย แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ตรวจสอบความเหมาะสม ครบถ้วน ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของวิจัยแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ หลังจากนั้นจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล ขณะเดียวกันการศึกษานี้ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเกิดความถูกต้องของข้อมูลโดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรกลุ่มตัวอย่างควบคู่กับการสังเกตภาคสนามจากการศึกษาสถานประกอบการจริง รวมทั้งศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับศักยภาพสมุนไพร และการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิดเพื่อยืนยันกับข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและใช้วิธีการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เพื่อประเมินศักยภาพการดำเนินงานของธุรกิจสมุนไพร หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งกระบวนการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพร

ผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน ตำบลเจริญเมือง อำเภอฟาน จังหวัดเชียงรายด้วยการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อยระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ปลูกสมุนไพร และผู้ประกอบการสมุนไพร เพื่อทราบศักยภาพการบริหารจัดการสมุนไพรและได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันหรือการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เพื่อนำไปสู่การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน ตำบลเจริญเมือง อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกสมุนไพร ปลูกด้วยธรรมชาติตามภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุส่งผลให้มีการขาดทักษะการบริหารจัดการและการวางแผนระยะยาว
2. กลุ่มผู้ปลูกให้ความสำคัญกับการสร้างความสามัคคีในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเพาะปลูกและการพัฒนาทรัพยากรในท้องถิ่น	2. ขาดการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ทำให้ไม่สามารถใช้เครื่องมือและนวัตกรรมสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. กลุ่มผู้ปลูกทำการปลูกสมุนไพรที่เน้นการดูแลรักษาคุณภาพของดินและน้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พืชสมุนไพรเติบโตอย่างแข็งแรงและมีคุณภาพ	3. กลุ่มผู้ปลูกยังขาดแหล่งเงินทุนที่เพียงพอส่งผลให้การขยายธุรกิจ รวมถึงการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นค่อนข้างได้จำกัด
4. พัฒนาผลิตภัณฑ์และจำหน่ายเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง เช่น ลูกประคบ ยาหม่อง ยาสมุนไพรไฉ่ยุง เป็นต้น	4. ไม่มีความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ขาดทักษะในการประชาสัมพันธ์และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์
5. เกษตรกรมีการปลูกสมุนไพรปลอดสารเคมีและมีกระบวนการผลิตที่ดีโดยการใช้น้ำสะอาด	5. มีแหล่งพื้นที่สำหรับการปลูกสมุนไพรที่จำกัด
6. กลุ่มผู้ปลูกมีเครือข่ายสมุนไพรในชุมชน เช่น เกษตรอำเภอฟานและผู้ประกอบการสมุนไพรที่เข้มแข็งเป็นพี่เลี้ยง	6. ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มีการรับรองมาตรฐาน
7. วัตถุดิบหลักในการแปรรูปสมุนไพรหาได้ง่ายในท้องถิ่นและปลูกเอง	7. ขาดเทคโนโลยีและเครื่องมือที่ช่วยในการผลิต เช่น เครื่องหั่น เครื่องอบ เป็นต้น
8. มีพี่เลี้ยงและผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำปรึกษาในการปลูกและแปรรูปสมุนไพร	8. ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐานยังไม่โดดเด่นและไม่ค่อยน่าสนใจ
	9. ช่องทางการจัดจำหน่ายมีน้อย ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก
	10. งบประมาณเงินทุนยังมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
9. มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	11. ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่รู้จัก
10. การบริหารจัดการและการขับเคลื่อนได้รับการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลเจริญเมือง	12. การบริหารจัดการกลุ่มยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเนื่องจากเป็นกลุ่มผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่
11. ปรากฏชุมชนไพรในชุมชนค่อนข้างหลากหลาย	13. ฐานข้อมูลสมุนไพรและปราชญ์สมุนไพรไม่เป็นปัจจุบัน
โอกาส	อุปสรรค
1. ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติและสมุนไพร เนื่องจากกระแสการรักสุขภาพและการใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ	1. มีการแข่งขันที่สูงในตลาดสมุนไพร ผู้ผลิตจำเป็นต้องสร้างอัตลักษณ์ให้โดดเด่นกว่าคู่แข่ง
2. การสนับสนุนจากภาครัฐและนโยบายการพัฒนาการเกษตรเพื่อปลูกสมุนไพร และการส่งออกผลิตภัณฑ์สมุนไพร	2. สภาพอากาศและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ไม่แน่นอน เช่น ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาลอาจทำให้ผลผลิตลดลงส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของสมุนไพรที่สามารถส่งออกหรือขายได้
3. มีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากสมุนไพร เช่น ยาแผนโบราณและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสมุนไพร	3. ผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังมีผู้บริโภคบางกลุ่มที่ไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของสมุนไพรเทียบเท่ากับที่ผลิตโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่
4. สมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ที่ให้ความนิยมมารักษาสภาพเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่มีมาแต่โบราณและเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ปราศจากสารเคมี	4. ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสมุนไพรค่อนข้างมีคู่แข่งจำนวนมาก
5. ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีช่วยให้เกิดการรับรู้ความสำคัญของผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น	5. สมุนไพรเป็นวัตถุดิบธรรมชาติขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศส่งผลกระทบต่อคุณภาพของวัตถุดิบ
6. หน่วยงานท้องถิ่น อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลเจริญเมือง มีนโยบายในการขับเคลื่อนสมุนไพรของตำบลซึ่งเป็นโอกาสต่อการพัฒนาผู้ประกอบการสมุนไพรได้มากขึ้น	6. ปัจจุบันปัจจัยทางเศรษฐกิจจะลดตัวทำให้อำนาจซื้อผลิตภัณฑ์ลดลง

ในขณะเดียวกันการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่าปัจจัยที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนมีหลายประการ นอกจากนี้ยังพบปัจจัยที่เป็นโอกาสและอุปสรรคที่ส่งผลการบริหารจัดการของผู้ประกอบการสมุนไพรด้วยซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการสมุนไพรมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ความ

สมานสามัคคีในการทำงานเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งจะพัฒนาสมุนไพรให้มีความหลากหลายทั้งสมุนไพรสดและสมุนไพรแปรรูป แต่ยังคงต้องความรู้ในการพัฒนาและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการผลิตตั้งแต่กิจกรรมต้นน้ำจนถึงปลายน้ำรวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลสมุนไพรและปราชญ์สมุนไพรหรือหมอเมืองของตำบล แต่อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนสมุนไพรยังได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากองค์การหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับผู้บริโภคให้ความสนใจในสมุนไพรท้องถิ่นเพื่อช่วยบำบัด รักษา สุขภาพเนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติไม่ปรุงแต่งสารเคมี และเป็นความเชื่อในการรักษาสุขภาพให้มีสุขภาพดีนั่นเอง ดังนั้น จากการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้สมุนไพรจึงทำการหาแนวทางเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการสมุนไพร ดังนี้

1. การให้องค์ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกสมุนไพรให้มีความเหมาะสม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาการแปรรูปสมุนไพรให้มีคุณภาพ มาตรฐาน ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การสร้างความเข้าใจและการให้องค์ความรู้กระบวนการรองรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์แปรรูปสมุนไพรเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น
4. การพัฒนาแบรนด์และบรรจุภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อสร้างความน่าสนใจแก่ผู้บริโภค
5. สร้างการเชื่อมโยงทางการตลาดทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการสมุนไพรเพื่อให้เป็นที่รู้จักและเข้าถึงผู้บริโภค
6. สร้างช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น
7. จัดหาพี่เลี้ยงที่เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา แนะนำในการพัฒนาแปรรูปสมุนไพรแก่ผู้ประกอบการ
8. สร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ได้อย่างต่อเนื่อง
9. ออกแบบและสร้างฐานข้อมูลสมุนไพรและปราชญ์สมุนไพรในชุมชนตำบลเจริญเมืองเพื่อเผยแพร่สู่ชุมชนและผู้สนใจ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบจากการถอดบทเรียนเพื่อหาแนวทางเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการสมุนไพร จึงได้วางแผนร่วมกันกับผู้ประกอบการสมุนไพร และหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรอำเภอในการพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการด้านสมุนไพรและผู้ปลูกสมุนไพร โดยได้จัดอบรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตเพื่อจัดการการปลูกสมุนไพรให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพด้วยระบบเกษตรอัจฉริยะ หรือระบบ AIoT เพื่อจัดการระบบแปลงเกษตร ควบคุม และสั่งงานอัตโนมัติลดต้นทุน เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าถึงได้ และถ่ายทอดองค์ความรู้การแปรรูปสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐานและเตรียมพร้อมในการรองรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยตลาดออนไลน์ผ่านเพจเฟซบุ๊กและหาเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงการตลาด ตลอดจนการสร้างฐานข้อมูล

และปราชญ์สมุนไพรเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน

ภาพที่ 1 แสดงกิจกรรมการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพร

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน พบว่า ศักยภาพการบริหารจัดการสมุนไพร ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สรุปได้ว่า จุดแข็ง พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกสมุนไพรด้วยธรรมชาติ มีความสามัคคีในหมู่คณะจากการร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยส่วนใหญ่มีการปลูกสมุนไพรเพื่อใช้ในครัวเรือน และมีการจำหน่ายทั้งสมุนไพรสดและสมุนไพรแปรรูป เช่น ลูกประคบ ยาหม่อง ยาสมุนไพรไผ่เถ่ง เป็นต้น มีเครือข่ายสมุนไพรใน

ชุมชน มีพี่เลี้ยงสมุนไพรที่เข้มแข็งในชุมชนให้คำปรึกษาและแนะนำการปลูกและการแปรรูปสมุนไพร ได้รับการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลเจริญเมืองและเกษตรอำเภอพาน นอกจากนั้นยังมี ปรากฏสมุนไพรหรือหมอยาในชุมชนหลายรายที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบทอดกันมาหลายรุ่น สำหรับ จุดอ่อน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขาดทักษะการบริหารจัดการในระยะยาว การปรับตัวต่อ เทคโนโลยีใหม่ค่อนข้างยาก เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ เครื่องจักรในการแปรรูปสมุนไพรล้าสมัย ไม่มีความรู้ตลาดออนไลน์ สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จัก ส่วนใหญ่รู้จักเพียงในชุมชนด้วยกัน ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้การ รับรองมาตรฐาน และฐานข้อมูลสมุนไพรและปรากฏสมุนไพรไม่มีการอัปเดตข้อมูล ในส่วนของโอกาส พบว่า ปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสนใจสมุนไพรในการรักษาสุขภาพเนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติปราศจากสารเคมี ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนา เกษตรสมุนไพรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเจริญเมืองมีนโยบายในการขับเคลื่อน สมุนไพรอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน อุปสรรค พบว่า ตลาดสมุนไพรมีการแข่งขันสูง สมุนไพรเป็นพืชที่ เพาะปลูกขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศส่งผลต่อคุณภาพและปริมาณของวัตถุดิบ อย่างไรก็ตามจากที่กล่าว มาการปลูกและการแปรรูปสมุนไพรในชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุด้วยประสบการณ์จากภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนารุ่นต่อรุ่น และมีความสามัคคีจากการรวมกลุ่มมุ่งมั่นตั้งใจในการ พัฒนาสมุนไพรแต่ยังมีจุดอ่อนในการดำเนินการเนื่องจากความก้าวหน้าต่อเทคโนโลยีด้วยช่วงวัยแต่ด้วย โอกาสจากนโยบายของภาครัฐและการขับเคลื่อนขององค์การภาครัฐ ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมขับเคลื่อน สมุนไพรจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้การถอดบทเรียนสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิคม สุวพงษ์ (2565) กล่าวว่า การถอดบทเรียนเป็น กระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการสรุปประสบการณ์ที่ผ่านมา ปัจจัย ภายใน ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในปัจจุบัน ซึ่งการถอดบทเรียนจึงถือได้ว่าการเรียนรู้ ขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาในการเปลี่ยนแปลงสู่ทางที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกันผลการศึกษาสอดคล้องกับ กานดา เตชะชนหมาก (2565) ได้กล่าวว่า การถอดบทเรียนในกระบวนการจัดการความรู้ สังคมได้เปลี่ยน ผ่านสู่สังคมฐานความรู้ที่ให้ความสำคัญและเน้นว่าอำนาจอยู่ที่ความรู้ซึ่งเป็นส่วนผสมที่กลมกลืนของคุณค่า ความจริง ความเชื่อ ความสามารถ ประสบการณ์ ปรัชญาญาณ สัญชาตญาณ รวมถึงดุลพินิจที่บุคคลอาจได้ รับมาจากหลายช่องทางโดยเฉพาะการลงมือปฏิบัติจริง การจัดการความรู้เป็นการสกัดความรู้ที่เป็นความรู้ ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนออกมาเป็นความรู้ชัดแจ้งที่เป็นรูปธรรม เผยแพร่ง่าย ทำความเข้าใจง่าย และสามารถ นำมาใช้หรือประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีพลัง ดังนั้น การถอดบทเรียนจากวิถีปฏิบัติที่ดี จะทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการเกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม และองค์กร ผ่านการ แลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ ก่อให้เกิดการปรับวิธีคิด วิธีการทำงานที่สร้างสรรค์ และมีคุณภาพ ยิ่งขึ้น จนสามารถนำบทเรียนไปยกระดับการเรียนรู้ต่อยอดออกไปได้อย่างต่อเนื่อง

ในการนี้ จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถ ผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้และ

เทคโนโลยีการปลูกสมุนไพร การแปรรูป การพัฒนาการตลาด การขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ การสร้างบรรจุภัณฑ์ให้เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นเป็นที่จดจำ จัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านสมุนไพรเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ การบริหารจัดการกลุ่ม และการสร้างฐานข้อมูลสมุนไพรและปราชญ์สมุนไพรให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุณิษา กลิ่นขจร (2558) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร จำเป็นต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และนำมาผลที่ได้มาวางประเด็นยุทธศาสตร์เชิงรุก ด้วยการขยายตลาดในผลิตภัณฑ์เดิม พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หาช่องทางการตลาด เชื่อมโยงทางการตลาดกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องจักรที่ทันสมัยช่วยในการเพาะปลูกและการแปรรูปสมุนไพรเพื่อให้ได้คุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม เช่นเดียวกับ น้ำทิพย์ ไต่เต้า และ อติลลภา พงศ์ยี่หล้า (2565) กล่าวว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสมุนไพรไทยภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยความเป็นผู้ประกอบการ การใช้องค์ความรู้การสร้างสรรคงาน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแนวทางการจัดการการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรอย่างเหมาะสมควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้พืชสมุนไพรโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากหมอพื้นบ้านเพื่อเก็บรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืชสมุนไพรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการตลาดเพื่อให้สมุนไพรสามารถต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสุขภาพนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของสมุนไพรต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน ควรนำเป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาปัจจัยกระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชน มีการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสู่ชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับการศึกษารั้งต่อไปควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพตัวแบบเชิงธุรกิจ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของผู้ประกอบการด้านสมุนไพร อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นการขยายขอบเขตการขับเคลื่อนสมุนไพรให้ครอบคลุมในวงกว้าง รวมทั้งมุ่งพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของผู้ประกอบการด้านสมุนไพรและนำไปสู่การแข่งขันอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2565). โรงพิมพ์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กานดา เต๊ะชั้นหมาก. (2565). การถอดบทเรียนในกระบวนการจัดการความรู้. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(2), 189-204.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2566-2570. สำนักงานจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงราย.
- จตุพร วิชาญโชติอังกูร. (2553). ถอดบทเรียน(นอกกรอบ) เรื่องเล่าวิทยาการถอดบทเรียนผ่านประสบการณ์การทำงาน. กรุงเทพมหานคร : ชุดโครงการระบบออนไลน์เพื่อการจัดการความรู้สู่ภาวะ.
- นิคม สุพงษ์. (2565). การถอดบทเรียน : เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้. วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์, 7(1), 47-60.
- น้ำทิพย์ ไต้เต้า และ อติลา พงศ์ยี่หล้า. (2565). ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสมุนไพรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10(6), 2411-2422.
- ประพัทธ บัวผื่อน, นภาลัย บุญคำเมือง และ ชญานันท์ ศิริกิจเสถียร. (2565). การศึกษาภูมิปัญญาและการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรท้องถิ่น เขาโกรกปลากั้ง จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารพิบูล, 20(1), 349-363.
- ประไพพิมพ์ สุธีสินนันท และ ประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 29(2), 31-48.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2561). การถอดบทเรียนชุมชน: แนวคิดและกระบวนการ. วารสารพัฒนาสังคม, 20(1), 89-112.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิสยามกมมาจล.
- วิทยา แก้วเจริญศรี, พุฒิสรรค์ เครือคำ, นครเศ รังควัต และ สายสกุล ฟองมูล. (2563). ความต้องการในการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรในระบบอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 37(3), 39-48.
- สมพร ไกรสิงห์, วิทยาพร วรหาญ และ ชุตินา สิ้นชัยวนิช. (2562). การถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองกระทุ่ม จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาการจัดการ, 9(2), 115-132.

สำนักงานเศรษฐกิจชายแดนและโลจิสติกส์. (2566). *แนวทางการพัฒนาสินค้าเกษตรจังหวัดเชียงราย*.

สำนักงานเศรษฐกิจชายแดนและโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

<http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=1848>

สุนทรี จินธรรม, จีรภัทร์ อัฐิศิลป์เวท, รัชนิวรรณ จินธรรม และ ประภัสรา ธรรมวัชรางกูร. (2567).

แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรของชุมชน ในตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 14(1), 183-199.

สุนิษา กลิ่นขจร. (2558). การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรบ้านเขานา

ใน ตำบลต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(2), 2643-2655.

Hill, C. W. L., & Jones, G. R. (2012). *Strategic Management: An Integrated Approach* (10th ed.). Cengage Learning.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing Management* (15th ed.). Pearson Education.

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลการวิจัยใน Maejo Business Review

Maejo Business Review มีความมุ่งมั่นที่จะรักษาคุณภาพของวารสารและการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์ รวมถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตลอดจนผู้อ่าน แวดวงวิชาการ และสังคมโดยรวม Maejo Business Review จึงได้กำหนดจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความตามบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Roles and Duties of Authors)

1. บทความของผู้นิพนธ์ที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ใน Maejo Business Review นั้น ต้องไม่ได้รับการเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน หรือไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารวิชาการหรืองานประชุมวิชาการอื่นใดพร้อมกัน
2. หากผู้นิพนธ์มีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความของตนเอง ผู้นิพนธ์จะต้องทำการอ้างอิงในเนื้อหา รวมทั้งการจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้เรียบร้อย
3. ผู้นิพนธ์จะต้องเขียนบทความทางวิชาการให้ถูกต้อง และเป็นไปตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนดไว้ในคำแนะนำในการเตรียมบทความ
4. ผู้นิพนธ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในบทความนั้นจริง
5. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและการศึกษานั้น โดยไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการวิจัยและผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Roles and Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณากลั่นกรองและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ใน Maejo Business Review โดยพิจารณาเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารที่เปิดรับ
2. บรรณาธิการพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับสาขาวิชาของบทความนั้น ๆ เพื่อทำการประเมินคุณภาพบทความ โดยที่ผู้ทรงคุณวุฒิไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิให้ทราบต่อกัน
4. บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความ โดยไม่มีอคติหรือเหตุผลส่วนตัวในการพิจารณาบทความของผู้นิพนธ์
5. บรรณาธิการต้องตีพิมพ์บทความที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว และผู้นิพนธ์ได้ทำการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเท่านั้น
6. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ และไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
7. บรรณาธิการต้องตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมิน และตรวจสอบ

คุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์ทุกครั้ง

8. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด และรักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและมีความทันสมัยอยู่เสมอ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ (Roles and Duties of Reviewers)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนใดส่วนหนึ่งของบทความที่พิจารณาแก่บุคคลอื่น
2. ผู้ทรงคุณวุฒิควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญ และมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง โดยมีการประเมินวิจารณ์เนื้อหาบทความและให้ข้อคิดเห็นในเชิงวิชาการ
3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก ไม่มีอคติหรือเหตุผลส่วนตัวในการประเมินบทความ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความที่กองบรรณาธิการส่งให้ประเมินนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที
5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาในการประเมินบทความตามกรอบระยะเวลาที่กองบรรณาธิการกำหนด

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความที่ประสงค์จะส่งบทความตีพิมพ์ใน Maejo Business Review

1. การกำหนดนิยาม (Definition)

บทความวิชาการ (academic article)

งานเขียนที่มีการกำหนดประเด็นนำเสนออย่างชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ทันสมัยเกี่ยวกับการจัดการ การบัญชี การเงิน การตลาด ระบบสารสนเทศทางธุรกิจ และเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ที่เป็นประโยชน์โดยมุ่งนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ผู้เขียนมีการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ตามหลักวิชาการและมีการนำเสนออย่างเป็นระบบ

บทความวิจัย (research article)

การนำเสนอสรุปผลการศึกษาที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบถูกต้องเหมาะสมตามหลักระเบียบวิธีการวิจัยเป็นที่ยอมรับตามหลักวิชาการโดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาที่ชัดเจน ข้อสรุป ผลการศึกษาก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการด้านการจัดการ การบัญชี การเงิน การตลาด ระบบสารสนเทศทางธุรกิจ และเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

2. การเตรียมบทความต้นฉบับ (Manuscript Requirement)

บทความวิชาการ (academic article)

การเขียนบทความวิชาการที่มีคุณภาพควรประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. ประเด็นที่นำเสนอควรมีความทันสมัย
2. มีลำดับการนำเสนอที่เข้าใจง่าย
3. มีการเชื่อมโยงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามหลักวิชาการ
4. มีการสรุป สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่
5. มีการอ้างอิงในเนื้อหาที่เหมาะสมและเป็นไปตามหลัก APA 7.0 อย่างถูกต้อง

บทความวิจัย (research article)

บทความวิจัยควรมีการนำเสนออย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. บทคัดย่อ มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องเหมาะสมทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยสรุป
2. บทนำ ความสำคัญของปัญหา มีการระบุถึงความจำเป็นและปัญหาของการศึกษาอย่างชัดเจน บ่งชี้ถึงประโยชน์ของการศึกษา
3. คำถามงานวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย มีความชัดเจนสอดคล้องกับบทนำ
4. การทบทวนวรรณกรรม มีการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยและการพัฒนาสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
5. วิธีการวิจัย มีการกำหนดประชากร ตัวอย่าง เครื่องมือ การวัดค่าตัวแปร การเก็บรวบรวมข้อมูลและการเลือกใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับประเด็นที่ศึกษา สะท้อนถึงคุณภาพของงานวิจัย
6. ผลการศึกษา มีการวิเคราะห์ผลการศึกษาสอดคล้องการแปลความได้อย่างถูกต้อง
7. การสรุปและอภิปรายผล มีความสอดคล้องกับคำถามงานวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย
8. ข้อเสนอแนะควรประกอบด้วยข้อเสนอแนะทางวิชาการและข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ
9. ข้อจำกัดของการวิจัยและงานวิจัยในอนาคต ควรระบุข้อจำกัดที่เกิดขึ้นและเสนอแนะการวิจัยในอนาคต
10. ข้อค้นพบใหม่ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ มีการสรุปข้อค้นพบของผลการวิจัยที่สะท้อนได้ถึงองค์ความรู้ใหม่ในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ
11. การอ้างอิงถูกต้องและเป็นไปตามหลัก APA 7.0 อย่างถูกต้อง

การส่งบทความ

ให้ผู้เขียนส่งบทความต้นฉบับโดยบันทึกเป็นไฟล์ซึ่งผู้เขียนจะต้องส่งไฟล์บทความในรูปแบบนามสกุล .doc/docx ผ่านระบบการรับบทความออนไลน์ของ Maejo Business Review Website: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/MJBA>

MBR Maejo Business Review

Faculty of Business Administration, Maejo University.

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/MJBA>

ส่งผลงานตีพิมพ์